

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEKSTİL METİNLERİ ÇEVİRİSİ:
FRANSIZCA HAVAALANI GÜVENLİK
PERSONELİ KIYAFET TEKNİK
ŞARTNAMESİNDEKİ MODEL
TANIMLAMALARININ İNCELENMESİ VE
TÜRKÇEYE ÇEVİRİSİ

Suna MERAL

2501190096

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Nesrin DELİKTAŞLI

İSTANBUL – 2022

ÖZ

TEKSTİL METİNLERİ ÇEVİRİSİ: FRANSIZCA HAVAALANI GÜVENLİK PERSONELİ KIYAFET TEKNİK ŞARTNAMESİNDEKİ MODEL TANIMLAMALARININ İNCELENMESİ VE TÜRKÇEYE ÇEVİRİSİ

SUNA MERAL

Tekstil sektörü günümüzde yeni teknolojik ürünleriyle ön plana çıkan, insanlığın varoluşuyla birlikte ilk ihtiyaçlardan biri olan giyinmenin temelini oluşturmaktadır. Bu sektörün ortaya çıkmasıyla birlikte alan zamanla genişlemiş ve yeni alanlar ortaya çıkmıştır. Böylece yeni ürünler sektöre kazandırılmış ve doğal olarak ülkelerarası etkileşimden etkilenen tekstil pazarına giren ürünler olarak karşımıza çıkmıştır. Bunun sonucu olarak tekstil sektörü ithalat ve ihracatta önemli bir yer almış ve çeviriye gereksinim artmıştır. Tekstil metinleri çevirisine duyulan ihtiyaç alanın genişliğiyle ve gelişimiyle doğru orantılıdır, çevirisine en çok ihtiyaç duyulan metinler ise firmalar arası veya firmayla toplum arasında iletişimi sağlayan metinlerdir.

Tez bağlamında tekstilin ve hazır giyim tanımına, kapsamına, tekstil alanına ve alt alanlarına değinilmiş, tarihsel sürecine, günümüzdeki yerine, ithalat ve ihracat yapılan ülke dağılımlarına yer verilmiştir. Bununla birlikte tekstil metinlerinin toplum tarafından çok fazla bilinmeyen fakat yeni bir dalı olan teknik tekstillerden kısaca bahsedilmiştir. Genel olarak tekstil metinleri iki grupta ele alınmış ve bu metin tiplerine örnekler verilmiştir. Bu metin tipleri teknik çeviri bağlamında değerlendirildiğinde teknik çeviri ve uzmanlık çevirisi konusu ele alınmıştır. Uzmanlık çevirisi ve teknik çeviri tartışmalarına ve teknik çeviri sürecine yer verilmiştir.

Tez kapsamında tekstil sektöründeki firmalar ile üretici firmalar arasında kullanılan teknik şartnamedeki model tanımlamaları ele alınmış, tekstil metinlerinin çeviri sürecinden bahsedilerek ele alınan Fransızca metinlerin Türkçe çevirilerine yer

verilmiş ve bu metinlerin çevirisinde uygulanabilecek yaklaşımlar ve yöntemler irdelenerek örnekler verilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda model tanımlamalarının çeviri sürecinde karşılaşılan çeviri zorluklarına, çözümlerine ve bu alanda çalışmayı düşünen çevirmenlere yönelik önerilere yer verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Tekstil, Tekstil Alanındaki Metinler, Model tanımlama Metinleri, Teknik Çeviri, Tekstil Metinleri Çevirisi.

ABSTRACT

TRANSLATION OF THE TEXTS ON TEXTILE: AN EXAMINATION OF THE MODEL DESCRIPTIONS SPECIFIED IN A FRENCH TECHNICAL SPECIFICATION ON THE CLOTHING OF AIRPORT SECURITY PERSONNEL AND ITS TRANSLATION INTO TURKISH

SUNA MERAL

The textile sector is the basis of dressing, which stands out with its new technological products today and which is one of the first needs since the beginning of humanity. With the emergence of this sector, the field has gradually expanded, and new fields have emerged. Thus, new products have been introduced to the sector and naturally, they have emerged as products that have entered the textile market, which has been affected by international interaction. As a result, the textile industry has taken an important place in imports and exports and the need for translation has increased. The need for the translation of textile texts is directly proportional to the breadth and development of the field. The texts whose translation is most needed are the texts that provide communication between companies or between the company and the society.

In this thesis, the definition and scope of textile and ready-made clothing, the field of textile and its sub-fields are mentioned, its historical process, its current place, and the distribution of countries where import and export are made are included. In addition, technical textiles, which are a new branch of textile texts, which are not known much by the society, are briefly mentioned. Afterwards, textile texts were briefly mentioned by referring to the text and text types. In general, textile texts are handled in two groups and examples of these text types are given. When these text types are evaluated in the context of technical translation, technical translation and expert translation are discussed. Specialized translation and technical translation discussions and technical translation process are included.

Within the scope of the thesis, the model descriptions in the technical specifications used between the companies in the textile sector and the manufacturers are included; The translation process of textile texts is mentioned, and the Turkish translations of the French texts are included, and examples are provided by examining the approaches and methods that can be applied in the translation of these texts. In this context, the translation difficulties and solutions encountered in the translation process of model descriptions and suggestions for translators who are considering working in this field are presented.

Keywords: Textile, Texts in the Field of Textiles, Model Description Texts, Technical Translation, Translation of Textile Texts.

ÖNSÖZ

Bu tez bağlamında, tekstil alanında kullanılan metinlerden en çok ihtiyaç duyulabilecek metinler tespit edilerek model tanımlama metinlerine yönelik çeviri süreci ele alınmaktadır. Bu çalışmada alanla ilgili bilgiler verilmekte ve alandaki metinler kısaca tanıtılmaktadır. Tekstil alanının çok geniş kapsamlı olması ve alan içinde tez bağlamında bir konu seçimi bu alana bir adım niteliği taşımaktadır. Çalışmaların az olması zorlu bir araştırma yönünü ön plana çıkararak bir araştırma gerçekleştirilmesini sağlamıştır.

Bu çalışmaya başlarken bana yol gösterici olan, elinden gelen tüm desteğini veren ve özellikle çalışma sürecinde fazlasıyla özverili davranan değerli danışmanım Prof. Dr. Nesrin DELİKTAŞLI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Alanla ilgili çeviri sürecinde karşılaştığım sorunlarda gerek alan bilgisi gerekse Fransızca terimlerin Türkçe karşılıklarını bulmakta bana yardımcı olan ve farklı bir bakış açısıyla bana destek veren moda eğitmeni Vahide ÇİFTÇİ'ye teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca desteği için Barbaros UZUNKÖPRÜ'ye teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca bana destek olan ve bu çalışmamın bitmesini sabırsızlıkla bekleyen aileme ama bu süreçte kaybettiğim canım annem Gökçen MERAL'e özlem duyarak manevi desteği için beni duyduğunu düşünerek teşekkür ediyorum. Ayrıca vakit ayırmam gerektiği zamanlarda, çalışmama odaklandığımda bana anlayışlı davrandığı için canım kızım Simge NACAR'a teşekkür ediyorum.

SUNA MERAL

İSTANBUL, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZ	ii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
ÇİZELGELER LİSTESİ	xii
GRAFİKLER LİSTESİ	xiii
RESİMLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEKSTİL VE HAZIR GİYİM TERİMLERİNİN TANIMI VE TARİHSEL SÜRECİ

1.1. Tekstil ve Hazır Giyim Terimlerinin Tanımı	4
1.2. Tekstil ve Hazır Giyimin Kapsamı	6
1.3. Tekstilin Dünyadaki Tarihsel Süreci	8
1.4. Tekstilin Türkiye’deki Tarihsel Süreci	10
1.5. Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Türkiye’deki Önemi	11
1.6. Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Güncel Durumu	13
1.7. Türkiye’nin Tekstil ve Hazır Giyimdeki Dış Ticareti	13
1.8. Tekstil Sektörünün Alt Dalları ve Üretim Süreçleri	16

İKİNCİ BÖLÜM

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI VE TEKSTİL METİNLERİNİN BU SINIFLANDIRMADAKİ YERİ

2.1. Metinlerin Genel Olarak Sınıflandırılması	20
2.1.1. Bühler’in Metin Sınıflandırması	22

2.1.2. Werlich'in Metin Sınıflandırması	23
2.1.3. Blain'in Metin Sınıflandırmasına Yönelik Araştırması	24
2.1.4. Metin Sınıflandırması.....	28
2.2. Tekstil Metinlerinin Sınıflandırılması	31
2.2.1. Uzmanlara Yönelik Tekstil Metinleri	32
2.2.1.1. Tekstil Makinelerinin Kullanma Kılavuzu.....	32
2.2.1.2. Ürün Katalogları.....	34
2.2.1.3. İplik ve Kumaş Katalogları	36
2.2.1.4. Bültenler	37
2.2.1.5. Yan Kuruluşlara ve Mağazalara Yönelik Pazarlama Belgeleri.....	38
2.2.2. Geniş Halk Kitlesine Yönelik Tekstil Metinleri	38
2.2.2.1. Satış Katalogları	38
2.2.2.2. Basın Reklam Kampanyaları.....	41
2.2.2.3. Web Sayfaları	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAVAALANI GÜVENLİK PERSONELİ KIYAFET TEKNİK ŞARTNAMESİNDEKİ MODEL TANIMLAMALARININ İNCELENMESİ VE ÇEVİRİSİ

3.1. Teknik Çeviri ve Özellikleri	45
3.2. Uzmanlık Çevirisi – Teknik Çeviri Tartışmaları	48
3.3. Teknik Çeviri Süreci.....	50
3.4. Çeviriye Yönelik Yaklaşımlar	51
3.4.1. Eylem Kuramı	53
3.4.2. Skopos Kuramı.....	54
3.4.3. Betimleyici Çeviri Kuramı.....	55
3.5. Çeviri Yöntemleri	56
3.5.1. Ödünçleme (L'Emprunt).....	57
3.5.2. Öykünme (Le Calque).....	58
3.5.3. Bire Bir Çeviri (La Traduction Littérale).....	58
3.5.4. Dönüştürüm (La Transposition).....	58

3.5.5. Değiştirim (La Modulation)	58
3.5.6. Eşdeğerlik (L'Équivalence)	59
3.5.7. Uyarlama (L'Adaptation).....	59
3.6. Kıyafet Model Tanımlamalarının Çeviri Süreci	59
3.6.1. Metinlerin Genel Özellikleri	72
3.6.2. Metin Yapısı.....	72
3.6.3. Dil Kullanımı	73
3.6.4. Model Tanımlamalarının Çeviri Bağlamında Değerlendirilmesi	76
SONUÇ	85
KAYNAKÇA	89
EK: TERİMCE	97

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sanayinin Tarihsel Gelişimi.....	11
Tablo 2.1: Metin Tipleri.....	30

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Tekstil ve Hazır Giyim Sanayinde Üretim Süreci.....	7
Şekil 1.2: Tekstil ve Hazır Giyim Sektörleri Üretim Zinciri.....	17
Şekil 2.1: Organon Modeli.....	22
Şekil 2.2: Anlatısal Metin tipi.....	25
Şekil 2.3: Betimleyici Metin Tipi.....	26
Şekil 2.4: Kanıtlayıcı Metin Tipi.....	26
Şekil 2.5: Açıklayıcı Metin Tipi.....	27
Şekil 2.6: Söyleşimsel Metin Tipi.....	28
Şekil 3.1: Teknik Çevirinin Çevirideki Yeri.....	46

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1.1: Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Sınıflandırılması	17
Çizelge 1.2: Teknik Tekstillerin Son Kullanım Alanlarına Göre Sınıflandırılması...	18
Çizelge 2.1: Bühler'in Metin Sınıflandırması.....	23
Çizelge 2.2: Werlich'in Söylem Sınıflaması.....	24

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1.1: Tekstil İhracatı Yapılan Ülkeler.....	14
Grafik 1.2: Tekstil İthalatı Yapılan Ülkeler	14
Grafik 1.3: Hazır Giyim İhracatı Yapılan Ülkeler	15
Grafik 1.4: Hazır Giyim İthalatı Yapılan Ülkeler (2011).....	16

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1: Dürkopp Adler, Özel Dikiş Makinesinin Kullanma Kılavuzdan Örnek Bölüm	33
Resim 2.2: Tekstil Sektöründe Kullanılan Makinelere Ait Ürün Kataloğu	34
Resim 2.3: Tekstil Sektöründe Kullanılan Makinelere Ait Ürün Kataloğu	35
Resim 2.4: İplik Kataloğundan Bir Bölüm	36
Resim 2.5: İplik Kataloğundan Bir Bölüm	36
Resim 2.6: Kumaş Kataloğundan Bir Bölüm	37
Resim 2.7: Outdoor Kıyafetlerine Ait Bir Bölüm	39
Resim 2.8: İplik Satış Kataloğundan Alınan Bir Bölüm	40
Resim 2.9: Reklam Kampanyasına Dijital Ortamdan Bir Örnek	42
Resim 2.10: Satışa Yönelik Olan Web Sayfası	43
Resim 2.11: Addax Markasının Satışa Yönelik Web Sayfası	43

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
A.e.	: Aynı eser
Akt.	: Aktaran
Bkz.	: Bakınız
Bs.	: Basım
Çev.	: Çevirmen
Dr.	: Doktor
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
Fr.	: Fransızca
E.M.	: Erek metin
İSO	: İstanbul Sanayi Odası
KK	: Kısa kol
K.M.	: Kaynak metin
MC	: Manche courte
s.	: sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TSKB	: Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
v.d.	: ve diğerleri

GİRİŞ

Tekstil, günümüzde insanların temel ihtiyaçlarından biri olmaktan çıkmış ve yeniliklerle insanların takip ettiği bir akım haline gelmiş oldukça geniş bir sektördür. Tekstil sözcüğü sektörün tümünü kapsayan bir kavram olarak kullanılmakta ve sektörün kendi içinde birçok alanı kapsadığı bilinmektedir. Tekstil sektörün hammaddesi olan ve ürün haline gelmiş tüm ürünleri ifade etmektedir. Ürün hali söz konusu olduğunda hazır giyimden bahsedilirken tekstil ürünlerinin birçok alanda da kullanıldığı vurgulanmalıdır. Tekstil sadece tekstil malzemelerinin üretimini veya giyime yönelik bir ürün üretimini değil, aynı zamanda birçok sektöre kumaş üretimini ve teknik tekstil olarak adlandırılan özel amaçlı ürünlerin üretimini de kapsamaktadır.

Tekstilin ithalatta ve ihracatta önemli yere sahip olması ülkeler arası iletişimi kaçınılmaz kılmaktadır. Bu bağlamda çeviri bu iletişimi sağlamada önemli bir araçtır. Tekstilin birçok alandan oluşması tekstil alanında kullanılan metin tiplerini de çeşitlendirmektedir. Özellikle teknolojiyle birlikte teknik tekstiller ve yeni akıllı kıyafetlerin de tekstil pazarında ilerleyen dönemlerde önem kazanacağı düşünülürken, bu ürünlere ait metinlerin ortaya çıkacağı unutulmamalıdır. Tekstil metinleri çeviri bağlamında ele alındığında çeviride en çok ihtiyaç duyulan metinler araştırılmış ve bunun sonucunda firmalar arasındaki yazışmalar, sözleşmeler, kataloglar, teknik şartnameler, bültenler ve ürün üretimine yönelik metinler olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmalar sonucunda Fransızca *Cahier des Charges de l'Uniforme des Agents de Sûreté Aéroportuaire* (Havaalanı Güvenlik Personeli Kıyafet Teknik Şartnamesi) başlıklı metin seçilmiş ve bu metin içerisinde yer alan model tanımlamalarının tez bağlamında incelenmesine ve çeviri önerilerinde bulunulmasına karar verilmiştir. Teknik şartnameler firmalar arasında bir nevi sözleşme özelliği taşımaktadır. Üretici firmadan talep edilen ürünlerin hangi ürünler kullanılarak yapılacağından başlayıp ürünün görseliyle birlikte detaylı ama kısa ve öz anlatımını içermektedir. Bu metinler ürünlerin istenilen doğrultuda yapılabilmesi için önem taşıdığı gibi, aynı zamanda çeviri bağlamında ihtiyaç duyulan metinlerdendir.

Uzmanlık alanları içerisinde ve özellikle teknik metinler kapsamında yer alan tekstil metinlerinin çevirisine yönelik çalışmaların neredeyse yok denilecek kadar az olması nedeniyle, bu çalışmayla alana çeviri bağlamında bir bakış açısı kazandırılması hedeflenmiştir. Çalışmanın amacı tekstil metinlerine örnekler vererek alandaki metinleri tanıtmak ve alanın çeşitliliğini göstermektir. Bu araştırmayla tekstil alanında çalışmayı hedefleyen çevirmenlere yol göstermeye ve örnek bir araştırma sunmaya çalışılacaktır.

Tezin birinci bölümünde özellikle tekstil sektörünün önemli iki kavramı olan tekstil ve hazır giyim kavramlarının Fransızca ve Türkçe tanımına yer verilecek ve tekstil ve hazır giyim kapsamından bahsedilecektir. Bu bağlamda tekstil ve hazır giyim sektöründe en çok kullanılan bazı terimlere değinilecektir. Tekstil sektörü hakkında bu sektörün dünyadaki ve Türkiye’deki tarihsel sürecine, ülkemiz açısından önemine ve vazgeçilmez bir sanayi sektörü olmasının nedenlerine değinilecektir. Ayrıca, tekstil ve hazır giyim sektörünün güncel durumu, dış ticareti ve bununla birlikte tekstil sektörünün alt dalları ve üretim süreçleri de ele alınacaktır.

İkinci bölümde metinlerin sınıflandırılması ele alınarak metin türü ve tipi kavramlarına değinilecek, dünyada ve Türkiye’de bu konu hakkındaki çalışmalardan yararlanılacaktır. Tekstil metinlerinin bu sınıflandırmadaki yeri irdelenecek ve tekstil metinlerinin iki temel grupta değerlendirildiğinden söz edilecektir. Daha sonra örnek tekstil metinlerine ve bu metinlerin hangi metin tipine girdiğine yer verilecektir.

Çeviri çalışmalarının ağırlıklı olarak ele alınacağı üçüncü bölümde tekstil metinlerinin çevirisine yer verilmeden önce teknik çeviri, tanımı ve özellikleri hakkında kısaca bilgi verilecek ve uzmanlık çevirisi ve teknik çeviri kavramlarına değinilecektir. Bu bağlamda teknik çeviri sürecinden, çeviri yaklaşımlardan ve yöntemlerinden bahsedilerek tekstil metinlerinin çeviri süreci örneklerle irdelenecektir.

Çalışmanın Konusu ve Kapsamı

Çalışmanın konusu, uzmanlık alanları bağlamında ele alınan tekstil metinleri arasından seçilen metinlerin Fransızcadan Türkçeye teknik çeviri bağlamında ele

alınmasıdır. Çalışma, teknik çeviri kapsamında değerlendirilen model tanımlamalarının çeviri süreci ve çeviri yöntemleri açısından incelenmesini ve ayrıca bu süreçte çevirmenin karşılaşılabileceği zorlukları ve çözüm arayışını kapsamaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, tekstil alanındaki teknik şartnameler içerisinde yer alan model tanımlamalarını çeviri kuram ve yöntemleri ışığında ele alarak bu süreçte karşılaşılan çeviri zorluklarının olası çözüm arayışlarını göstermek ve alanla ilgili bir bakış açısı ortaya koymaktır. Bu araştırmayla tekstil alanında çalışmayı düşünen çevirmenlere fikir oluşturacak bir çalışmanın örnek oluşturması amaçlanmıştır.

Çalışmanın Kuramsal Çerçevesi ve Yöntemi

Tekstil metinleri işlevsel çeviri kuramları bağlamında ele alınarak incelenecektir. Seçilen metinlerin metin sınıflandırmasındaki yeri tespit edilerek çeviri süreciyle birlikte ele alınacaktır. Metinler erek odaklı çeviri yaklaşımı doğrultusunda irdelenecektir. Çeviri sürecinde Vinay ve Darbelnet'nin yöntemlerinin çevrilecek metne uygun olup olmadığı tartışılacaktır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Tekstil alanının geniş bir alan olması ve alt alanlarının çok çeşitli olması, çalışma çerçevesinde ele alınacak metinlerin seçiminde çeviri açısından ihtiyaç duyulan çevirilerin hangileri olduğu konusunda araştırma sürecine yönlendirmiş ve bu araştırmalar en çok ihtiyaç duyulan uzmanlara yönelik olan tekstil metinlerinden birinin seçilmesinde yönlendirici olmuştur. Alan içindeki uzmanlara yönelik olan bazı tekstil metinlere ulaşmakta zorluklar yaşandığı için firmalar arasında düzenlenen bir metin olan teknik şartname seçilmiştir. Literatür taraması aşamasında seçilen metinlerin erek kültürde koşut metinlere ulaşmanın mümkün olmasının çeviri sürecinde ve metin çözümlemesinde kolaylık sağlayacağı düşünülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEKSTİL VE HAZIR GİYİM TERİMLERİNİN TANIMI

VE TARİHSEL SÜRECİ

İnsanlığın varoluşundan bu yana giyinme insanların başlıca ihtiyaçlarından biri olmuştur. Bu ihtiyaçların artması sonucunda *tekstil* ve *hazır giyim* sektörü doğmuş ve devingen bir sektör haline gelmiştir. *Tekstil* ve *hazır giyim* sektörü diye adlandırılan bu iki sektör çok geniş kapsamlıdır ve birçok alt alandan oluşmaktadır. Bu sektörü Öngüt şu şekilde açıklamaktadır:

“Tekstil ve hazır giyim sektörü, elyaf ve ipliği kullanım eşyasına dönüştürecek süreçleri kapsayan işlemleri içerir. Bu tanıma göre; sektör elyaf hazırlama, iplik, dokuma, örgü, boya, baskı, apre, kesim, dikim üretim süreçlerini kapsamaktadır. Elyaftan iplik ve mamul kumaşa kadar olan kısım tekstil, kumaştan giyim eşyası elde edilene kadar olan süreç ise hazır giyim sektörünün içinde değerlendirilmektedir” (2007: 4).

Konunun daha iyi anlaşılması için bu bölümde *tekstil* ve *hazır giyim* terimlerinin tanımına, *tekstil* teriminin neleri kapsadığına, dünyadaki ve Türkiye’deki tarihsel sürecine *tekstilin* Türkiye’deki önemine, tekstil ve hazır giyim sektörünün güncel durumuna, Türkiye’nin tekstil ve hazır giyimdeki dış ticaretine ve tekstil sektörünün alt dalları ve üretim süreçlerine değinilecektir.

1.1. Tekstil ve Hazır Giyim Terimlerinin Tanımı

Tekstil terimi Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde “dokuma, dokumacılık”¹ şeklinde tanımlanmıştır. *Tekstilin* diğer bir adı dokumacılık olmakla birlikte ülkemizde *tekstil* terimi dokumacılığa göre daha yaygın kullanılmaktadır. Bununla birlikte “Önceleri Türkçe’deki hali “mensucat” olan kelimenin anlamı “oluşturulmuş yüzey”dir.”²

¹ Bkz. (Çevrimiçi) <https://sozluk.gov.tr/>, 14 Kasım 2020

² Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.derstekstil.name.tr/tekstil.html>, 24 Ekim 2020

“**Fransızca textile** “dokuma, kumaş” sözcüğünden alıntıdır. Fransızca sözcük **Latince textilis** “dokuma” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük **Latince texere, text-** “dokumak, örmek” fiilinden türetilmiştir. Aslında batı dillerinden gelen tekstil kelimesi, sadece “kumaş” demek iken, Türkçede bu terim çok daha geniş anlamlara kavuşmuştur.”³

Ergür’ün *Tekstil Terimleri Sözlüğü*’nde ise *tekstil* şu şekilde açıklanmıştır:

“Tekstil terimi, dar anlamda dokuma ve dokumacılık, mensucat anlamında kullanılır. Geniş anlamda doğal ya da yapay liflerden değişik teknik ve yöntemlerle iplik yapımı, dokuma, örme ya da her tipte dokusuz yüzey elde etme süreci ile bu ürünlere uygulanan boyama, baskı, dikiş gibi işlemleri ve bu alandaki her türlü sanatsal çalışmaları içerir. İnsanlık tarihinde giyinme ve barınma gibi sorunlara çözüm arayışı ile başlayan tekstil olgusu, günümüzde de giyim ve mekân başta olmak üzere, tıp, yapı, endüstri alanlarında, hatta insanoğlunun uzay serüveninde çok değişik amaçlara yönelik olarak kullanılmış ve bugün üretim kapasitesiyle başlı başına büyük bir endüstri kolu olmuştur” (2002: 265).

*Tekstil*in Fransızcadaki diğer bir anlamına bakıldığında “Tekstil, dokumaya ve örmeye elverişli malzemedir”⁴ şeklinde tanımlanmıştır.

Tekstil kavramının farklı bağlamlarda anlamlarını inceledikten sonra *hazır giyim* kavramının da aynı şekilde nasıl tanımlandığını incelemek yerinde olacaktır.

Hazır giyim diğer bir adıyla *konfeksiyon* Fransızcadan Türkçeye geçmiş ve kullanımda olan bir terimdir. Bu terim TDK sözlüğünde şu şekilde tanımlanmıştır: “Standart ölçülere göre seri olarak hazırlanmış ve satışa sunulmuş giyim eşyası.”⁵

Terim “Konfeksiyon ya da diğer adıyla hazır giyim, elbise üretim sürecinde, hazır giyim eşyası diken, aksesuar ve paketleme gibi son işlemlerin uygulandığı sanayi koluna verilen isimdir”⁶ şeklinde de tanımlanmaktadır.

³ Bkz. (Çevrimiçi) <https://tr.wikipedia.org/wiki/Tekstil>, 31 Ağustos 2020

⁴ Bkz. (Çevrimiçi) <https://fr.wikipedia.org/wiki/Textile>, 31 Ağustos 2020 Bu tezde Fransızca kaynaklardan yapılan alıntıların çevirisi (referansları verilenler dışında) tarafımdan yapılmıştır.

⁵ Bkz. (Çevrimiçi) <https://sozluk.gov.tr/>, 07 Eylül 2020

⁶ Bkz. (Çevrimiçi) https://mmtinfo.com.tr/tr_TR/konfeksiyon-nedir/, 09 Ocak 2022

Fransızcada **prêt à porter** diye adlandırılan *hazır giyim* Larousse sözlüğünde “Moda tasarımcıları tarafından seri olarak tasarlanmış, mevsimlik sunum konusu olan kıyafetlerin bütünü; bu kıyafetlerin üretimi”⁷ şeklinde tanımlanmıştır.

1.2. Tekstil ve Hazır Giyimin Kapsamı

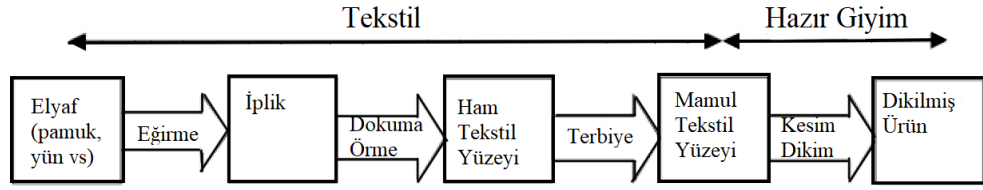
Tekstil ve *hazır giyim* iki ayrı sektör olarak birbirinin tamamlayıcısı ya da bir bütün olarak da düşünülebilir. *Tekstil*, *hazır giyime* kumaş üretimi yapan geniş bir sektördür. *Hazır giyim* ise kendi içinde alt alanları olan bir sektörü oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında her iki sektörün kapsamının ne kadar geniş olduğu görülmektedir. Erden’in çalışmasında *tekstil* ve *hazır giyim* sektörünün kapsamına şu şekilde yer verilmiştir:

“Tekstil, temel olarak dokunmuş kumaş anlamına gelmektedir. Ama tekstil terimi çoğul olarak kullanıldığında aynı zamanda elyaf, fitil, doğal ya da el yapımı iplikleri ve bunların hammadde olarak kullanıldığı, pek çok ürünü de içerir. Bu tanıma örneğin iplikleri, sicimleri, halat, dokuma, örme ve dokunmamış kumaşları, dantelleri, örgü ve nakışları, dokunmuş iplik ve kumaşlardan yapılan mefruşat ve döşemelik eşyaları (koltuk, halı, perde vb.), trikoları, örme giyim ve diğer giysileri, ev tekstil ürünlerini; halılar ve diğer elyafa dayalı yer döşemelerini içermektedir. Bir başka tanımlama ile tekstil, elyaf ya da fitil üreticilerinin ve onların üretimlerinde kullandıkları hammaddelerin, süreçlerin, donanımın, yapıların, becerilerin, teknolojinin, personelin ve ilgili kuruluşların nitelemesidir (Gürdal, 2000: 29-30).

Tekstil sektörü, çeşitli lif türlerinin önce iplik haline getirilmesi, ardında da belirli desenlerde ve renklerde birleştirilmesi sayesinde kumaş ve daha sonra da nihai ürün elde edilmesi aşamalarından oluşan dünyadaki en eski üretim faaliyetidir” (2006: 4).

Tekstil sektörü, yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere iki ayrı sektör gibi görünse de ürün malzemesi üretiminden başlayıp kullanılabilir ürün haline gelmesi hem *tekstil* hem de *hazır giyim* sektörünü kapsamaktadır. *Tekstil* ve *hazır giyim* sanayinin üretim sürecine bakıldığında bu kolayca görülebilir.

⁷ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pr%C3%AAAt-%C3%A0porter/63809#:~:text=Ensemble%20des%20v%C3%AAtements%20de%20s%C3%A9rie,saisonn%C3%A9res%20%3B%20fabrication%20de%20ces%20v%C3%AAtements.,> 29 Ekim 2020

Şekil 1.1: Tekstil ve Hazır Giyim Sanayinde Üretim Süreci

Kaynak: (Uyanık, Seval; Oğulata, R. Tuğrul: “Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sanayiinin Mevcut Durumu ve Gelişimi,” Tekstil ve Mühendis, 2013, s. 62, (Çevrimiçi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/137874>, 11 Eylül 2020)

Tekstil ve hazır giyim sektörünün üretim sürecine bakıldığında bu sektörün, elyaftan dikilmiş ürüne kadar, hangi aşamalardan geçtiği görülmektedir.

Bu bağlamda *tekstil ve hazır giyim* sektörünün üretim sürecinde yaygın olarak kullanılan bazı terimlere ve tanımlarına değinmek yerinde olacaktır.

Elyaf (Lif): “Lif en genel tanımıyla, enine kesitine göre boyu çok uzun olan, esnek, eğrilebilir maddelerdir. Tekstil yapılarının temel unsurunu teşkil eden elyaf veya lif, temin edildikleri kaynakların türlerine göre adlandırılırlar” (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2014: 11).

İplik: “Lifler uzunluk, kalınlık ve dayanıklılık kazandırılmak amacıyla eğrilip bir araya getirilerek iplik elde edilir. Eğrilmiş iplikler daha sonra tekrar bükülerek daha kalın ve dayanıklı hale de getirilebilir. İplikler örme ve dokuma kumaş üretiminde kullanılabileceği gibi dikiş ipliği olarak da kullanılabilir” (A.e.: 12).

Dokuma: “(T. *tokımak, tokumak*) 1. Çözü ve atkı ipliklerinin 90°lik açı ve belirli düzenlerde kesişmeleri yoluyla, çift iplik sistemiyle kumaş oluşturma yöntemi ve bu yöntemle oluşturulan nesne. 2. Türkçe vurma, dövme, ezme anlamına gelen “tok” kökünden türemiş, tok/dok dönüşmesiyle tokuma/dokuma biçimini almış, kirkkit gibi özel araçlarla vurularak yapılan işlemin adı” (Ergür, 2002: 66).

Örme: “*Triko* da denir. Tığ, şiş, iğne ya da örme makinesi yardımıyla ve genellikle tek iplik sistemiyle ipliği kendi üzerine çeşitli biçimlerde ilmikleyerek bir tekstil yapısı elde etme yöntemi. Tek iplikli örme ve çözgülü örme olmak üzere iplik verilmiş durumuna göre ikiye ayrılır. Makine yapısına göre de düz örme ve yuvarlak örme

olmak üzere iki sistemi vardır. Ancak örmecilikte iğne-iplik ilişkisi de önemli olduğundan, iğne ve ipliğin devinimine göre; iğne sabit-iplik devingen, iğne devingen-iplik sabit şeklinde de sınıflandırılır” (A.e.: 199).

Boyama: “Tekstil liflerinin, türlerine, şekillerine ve boyarmaddenin kimyasal özelliğine göre değişen mekanik ya da kimyasal yöntemlerle, ısı ve su devinimi yardımıyla boyarmadde moleküllerinin belirli bir sürede boya banyosundan elyafa geçerek, bağlanmaları ile gerçekleşen renklendirme işlemi” (A.e.: 31).

Baskı: “1. Kumaşın yüzeyini süslemek için bir araç kullanarak yapılan yerel boyama. 2. Giysinin içe kıvrılıp dikilen kenarı” (A.e.: 22).

Apren: “(Fr. *Appret*) *Son işlemi, bitim, son terbiye işlemleri* de denir. Tekstil ürünlerinin özelliklerini, tutumunu ve görünümünü geliştirmek, kullanım amaçlarına uygun bir yapı kazanmalarını sağlamak için, ön terbiye ve renklendirme işlemlerinden sonra yapılan işlemlerin tümü. Şardonlama, kalandırlama gibi mekanik bitim işlemleri olduğu gibi, buruşmazlık, yumuşatıcılık gibi kimyasal bitim işlemleri de vardır” (A.e.: 11).

Kesim : “*Biçki* de denir. Terzilikte kumaşa belli bir ölçü ve örneğe göre biçim verme ve dikilmek üzere kesme işlemi” (A.e.: 141).

1.3. Tekstilin Dünyadaki Tarihsel Süreci

Tekstilin dünyadaki tarihsel sürecinin çok eskiye dayandığı bilinmektedir. İnsanlar her zaman vücutlarının belirli bölgelerini örtme ihtiyacı duymuşlar, bu ihtiyaçlarını karşılamak için de bitki ve hayvan derisi kullanmışlardır. Daha sonra ot, asma ve hayvan derisi kullanarak kıyafet yapmış ve zaman içinde evrim geçirip etraftaki kaynakları kullanmayı öğrenmişlerdir. Bitki ve hayvan liflerini bükerek ipliği, bu iplikle örgüyü, düğümü, el dikişini ve dokumayı öğrenip kumaşı keşfetmişlerdir.⁸ “**Neolitik taş devrine ait olan** ve karbonlaşmış halde bulunan bu eski dokuma kumaşlara yurdumuzda yapılan kazılarda da rastlanmıştır. Dokumayla ilgili en erken buluntular Anadolu’da ele geçmiş olduğu için dokumacılığın

⁸ Bkz. (Çevrimiçi) https://giselebazin.weebly.com/uploads/2/8/6/0/28606425/le_tissu.pdf, 03 Kasım 2020

Anadolu’da ortaya çıktığını söyleyebiliriz.”⁹ 1400’lerde çıkırığın icadıyla Avrupa’da iğ mekanik hale gelmiştir. 17. yüzyılın sonunda eğirme makinesi icat edilmiş ve 1769 yılında bir seferde bin iğ çalıştırmaya olanak sağlayan Ricard Arkwright tarafından icat edilen iplik dokuma tezgahıyla ve Samuel Crompton tarafından icat edilen makara tezgahıyla zanaat aşamasından endüstriyel çağa geçilmiştir.¹⁰ İlk ticari mekanik dokuma tezgahının Dr. Edmund Cartwright tarafından 1785’de icat edilmesine rağmen dokumacılığın ve dokuma tezgahlarının gelişimi 850 yıllık bir süreçte gerçekleşmiştir.¹¹

Dünya tekstil tarihinin yakın tarihi incelendiğinde dünyadaki ticari gelişmelerle ve birtakım ticari uygulamalarla birlikte ülkelerdeki tekstil faaliyetleri şekillenmiştir.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından bir proje kapsamında hazırlanan raporda, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) tarafından 1995 yılında imzalanan ve 2005 sonrası tekstil ve hazır giyim ticaretinin liberalleşmesini öngören Tekstil ve Hazır Giyim Anlaşmasından sonra Çin’in 2001 yılında DTÖ’ye üye olmasıyla birlikte tekstil sektöründe yeni bir dönemin başladığı vurgulanmaktadır. Bu rapora göre, Çin küresel üretim merkezi haline gelmiştir. Gelişen ülkeler içinde Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Endonezya gibi ülkeler hem düşük üretim maliyetleriyle hem de önemli ithalatçı ülkelerle olan tercihli ticaret anlaşmalarla ve düzenlemelerle önemli üreticiler ve ihracatçılar olmuşlardır. Hindistan sektörde en büyük ikinci üretici durumuna gelmiştir. Bu sektörde dünyanın ikinci büyük üreticisi olan AB ülkeleri bir taraftan üretimlerine devam ederken diğer taraftan Çin, Türkiye, Bangladeş, Hindistan gibi üretici ülkelere üretim yaptırarak bu ülkelerin en büyük alıcıları olmaya devam etmişlerdir (Tekstil İmalat Sanayi, 2014: XIV-XV).

⁹ Bkz. (Çevrimiçi) <https://tekstilbilgi.net/tekstilin-tarihcesi.html>, 03 Kasım 2020

¹⁰ Bkz. (Çevrimiçi)

<http://www.ilocis.org/fr/documents/ilo089.htm#:~:text=La%20m%C3%A9canisation%20du%20tissage%20a,textile%20fond%C3%A9%20sur%20ce%20principe.>, 03 Kasım 2020

¹¹ Bkz. (Çevrimiçi) <https://tekstilbilgi.net/etiket/tekstilin-dunyadaki-gelisimi>, 03 Kasım 2020

1.4. Tekstilin Türkiye’deki Tarihsel Süreci

Türkiye’de tekstil sektörü Anadolu tarihine kadar uzanan çok eski bir tarihe dayanmaktadır. Bu sektör Anadolu medeniyetlerinden günümüze kadar gelişerek dünya ticaretinde önemli bir yere sahip olmuştur.

Anadolu’da dokumacılık Hitit ve Asurlara kadar uzanır. Ünü tüm dünyaya yayılan tiftik dokumalarının kökeni ise Frikyalıları dayanır ve Anadolu’da tekstil üretimi önemli bir ticaret alanı olarak bilinir. Yeni teknikler, kumaş çeşitleri yapılan ticaretler sonucunda zamanla Anadolu’ya taşınır. Selçuklu ve Osmanlı döneminde, özellikle ipek, ipekli dokuma en önemli ticaret ürünüdür (Esi, t.y.: 644). Özellikle 16. ve 17. yüzyıllarda ileri düzeyde yapılan tekstil üretimi oldukça yaygındır. İmparatorluğun son dönemlerine kadar sanayinin tekstile dayalı olması sektörün önemini gösterir. Endüstri dönemini tamamlayan Avrupa karşısında tekstil ile birlikte diğer sektörlerin de rekabet gücü zayıflar ve diğer sektörlerle birlikte tekstil sektörü de gerilemeye başlar (Akt. Uyanık, Oğulata, 2013: 60). Cumhuriyet sonrasında tekstil fabrikalarının kuruluşu artmaya başlar ve Sümerbank’ın kurulmasıyla tekstil sektörü sanayileşir. Bunun yanı sıra Sanayi Teşvik Kanunu ile yeni tekstil fabrikaları, atölyeleri açılır. Fakat 1929 Büyük Bunalımı tekstil sektörünü de etkiler. Devlet kuruluşları 1950’lilere kadar üretiminde önemli güç olurken 1960’ların ortalarından itibaren teşvik ve destekler ile özel sektör hızla gelişir. 1970’li yıllarda korunan iç piyasa tekstil sektörünün gelişimine katkıda bulunur ve 1980’lerde ihracata dönük sanayi politikasıyla tekstil sektörü canlanır (Esi, t.y.: 645-646). 1970’lerde yalnızca pamuk ihraç ederken 1990’larda Türkiye Avrupa’ya ihracat yapan en büyük hazır giyim ve tekstil ihracatçısı olur (Akt. Uyanık, Oğulata, 2013: 60).

Anadolu medeniyetlerinden başlayan ve günümüze kadar gelişen, geliştikçe dünya pazarında önemli bir yere sahip olan tekstil ve hazır giyim sektörünün Cumhuriyet sonrası geçirdiği tarihsel süreç aşağıdaki tabloda yıllara göre gösterilmiştir.

Tablo 1.1: Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sanayinin Tarihsel Gelişimi

Yıl	Kilit Gelişmeler
1923	Yeni Türkiye Cumhuriyeti: 8 fabrika ve KİT sisteminin getirilmesi
1933	Sümerbank'ın kurulması
1960	Sanayileşmenin başlaması
1970	Küresel tekstil ve hazır giyim sanayii gelişmiş ülkelerden gelişmekte olanlara kaymaya başlaması
1974	Çok Elyaflılar Anlaşması (MFA)
1980	İhracata dayalı büyüme stratejileri/ihracat oranında artış
1981	Tekstil ve hazır giyim üretimin çeşitli şehirlerde yaygınlaşması
1982	Tekstil ve hazır giyim üretimin İstanbul ve çevresinde yaygınlaşması
1984	AB'nin Türkiye'ye miktar kısıtlaması uygulaması
1985	Tekstil ve hazır giyim sanayinde özel sektör yatırımlarının artması
1990	Yıllık %12.2 oranında büyüme ile en hızlı büyüyen sector
1994	Türk ekonomisinde ekonomik kriz
1995	Sümerbank'ın özelleştirilmesi
1995	Sektörün mikrodan mezo ve makro organizasyonlara geçişi
1995	Tekstil ve Giyim Anlaşması (ATC)
1996	Gümrük Birliği anlaşması
1996	Türk tekstil ve hazır giyim firmalarının toplam sayısının 15.000'i geçmesi
1999	Sanayinin toplam ihracatta en yüksek paya erişmesi
2000	Türk ekonomisinde ekonomik kriz
2001	Sektördeki oyuncuların karlılığının azalması
2005	Dünya hazır giyim tüketiminin 930 milyar ABD dolarını geçmesi
2006	Dünya hazır giyim ihracatının 1 milyar ABD dolarını geçmesi
2007	Tekstil ve hazır giyim sektörünün ihracat hacminde en yüksek noktaya ulaşması

Kaynak: (Esi, Bestem: "Türk Tekstil Endüstrisi ve Gelişimi," İstanbul Gedik Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Moda Tasarımı Bölümü, t.y., s.647, (Çevrimiçi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/358139>, 17 Ağustos 2020)

1.5. Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Türkiye'deki Önemi

Tekstil ve hazır giyim sektörü ülkemizde önemli bir yer tutan ve ihracat payının yüksek olduğu bir sektördür. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de tekstil sektörü ülkenin gelişmesinde, kalkınmasında ve yatırımlarda ön plana çıkan bir sektör olmuştur. Erden, sektörün Türkiye'deki önemiyle ilgili olarak şunları dile getirmiştir:

“Türkiye’de tekstil endüstrisinin, üretim ve ihracatta öncü olma özelliği vardır. Türkiye tekstil sektöründe önemli miktarda hammaddeye, işgücüne ve teknik bilgiye sahiptir. Türkiye tekstil sektöründe, karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu için, ihracatı artırma çabası içinde olan ülke açısından bu endüstri özel bir önem taşımaktadır. Üretim yapısı bakımından tekstil sanayii diğer sanayi dallarına göre daha az sermaye gerektiren ve henüz işgücü yoğun bir üretim dalı olduğu için, Türkiye’nin üretim faktörleri yapısına uygundur (Özenç, 1988: 23). Tekstil sanayi Türkiye ekonomisi için önemli bir yere sahiptir. Tekstil sanayii işgücündeki çok sayıda çalışanın ülkenin toplam endüstri kesimindeki çalışanlara oranı, yılda % 25 gibi son derece önemli büyüme hızı, göz ardı edilmeyecek konulardır” (2006: 10).

Tekstil sanayinde gerek işgücü oranına gerekse ihracat payına bakıldığında tekstil ve hazır giyim sektörünün ülke açısından yerini ve önemini saptamak mümkün olacaktır.

“Türkiye, 2010 yılı DTÖ verilerine göre, dünya tekstil ihracatında %3,6’lık pay ile tekstilde 8’inci; hazır giyim ihracatında %3,6’lık pay ile dünyada 5’inci büyük ihracatçı konumundadır” (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2014: 26).

Tekstil sektörü ülkemiz için vazgeçilmez bir sektör olmakla birlikte iş istihdamı açısından önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde birçok bölgede tekstil faaliyetleri yürütülmektedir. Tekstilin vazgeçilmez bir sanayi sektörü olmasının sebepleri şu şekilde sıralanabilir:

- Türkiye’nin ihracatta öncü ve en büyük paya sahip olması,
- Ülke coğrafyasında tarımdan nakliye kadar en yaygın, en çok işçi istihdam eden, kadınlara ve vasıfsız işçilere en çok iş yaratan, yerli sermaye oranı en yüksek sektör olması,
- İşvereni ve işçisi ile ülke ekonomisine en çok katkıda bulunan sektör olması,
- Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçmemizde basamak olması,
- Türk iş dünyasının uluslararası pazarlarda yer almasını sağlayan sektör olması,
- Türkiye’nin tanıtımına katkısı olması (Kabakçı, 2011: 55-56).

1.6. Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Güncel Durumu

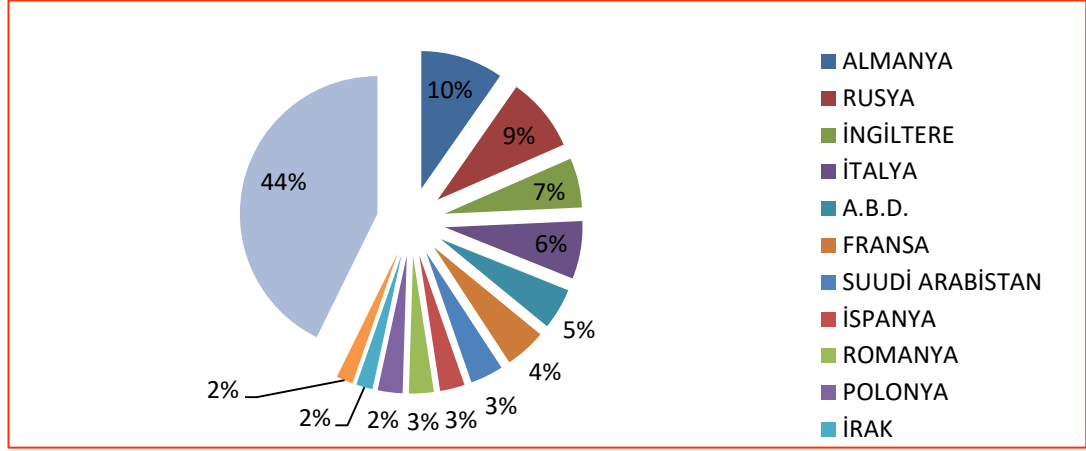
Tekstil ve hazır giyim, istihdam ve yüksek ihracat varlığıyla ülke ekonomisinin öncül sektörleri içerisinde yer alır. Bununla birlikte ihracat açısından sanayileşme politikasının başta gelen sektörü tekstil sektörü olur. Tekstil sektörü ilk büyük çaplı darbeyi 2001 tarihinde Çin'in Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne katılıp kotaların kaldırılmasıyla alır. Türkiye'deki tekstil sektörü Çin ve diğer Asya ülkelerinin baskısıyla uğraştığı sırada 2007'de Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde kriz başlar. Son 10 yıldaki krizler ülkemizde tekstil sektörünün daralmasına neden olur. Yaşanan krizlerle ülkemiz krizden daha az etkilenen ve küresel sistemle daha az bütünleşen alanlara yönelir ve Kuzey Afrika, Suudi Arabistan, İran, İsrail gibi Ortadoğu ülkelerine ihracat artar. Buna rağmen ihracatın gerilemesi önlenemez. İstanbul Hazır Giyim Konfeksiyon İhracatçılar Birliği'nin verilerine göre, 2009 yılının ilk dokuz ayında 5 binden fazla firma kapanarak 44 bin işçi işsiz kalır. Aynı yılın sonlarına doğru ise ihracat oranlarının tekrar yükselişe girdiği ve 2010 yılı boyunca bu yükselişi sürdürdüğü gözlemlenir. Türkiye tekstil sektörü krizinden önemli oranda etkilenir fakat kısa sürede toparlanma sürecine girer. 2016 yılındaki darbe ve terör olayları döviz kurlarını etkiler ve bu durum diğer sektörler gibi tekstil sektörünü de etkiler (Esi, t.y.: 649-650).

Türkiye'nin krizler ve ekonomik olaylar sonucunda tekstil ve hazır giyim sektöründe olumsuz yönde etkilendiği ve bunu farklı eğilimlerle düzeltmeye çalıştığı görülür. Bununla birlikte tekstil ve hazır giyim sektörü günümüzde hala devingen ve gelişen bir sektör olmaya devam eder.

1.7. Türkiye'nin Tekstil ve Hazır Giyimdeki Dış Ticareti

Tekstil ve hazır giyim sektörünün dış ticaret faaliyetlerine bakıldığında ülkemiz önemli yere sahiptir. Gerek ihracat gerek ithalatta ülkemizin faaliyetlerini görmek mümkündür.

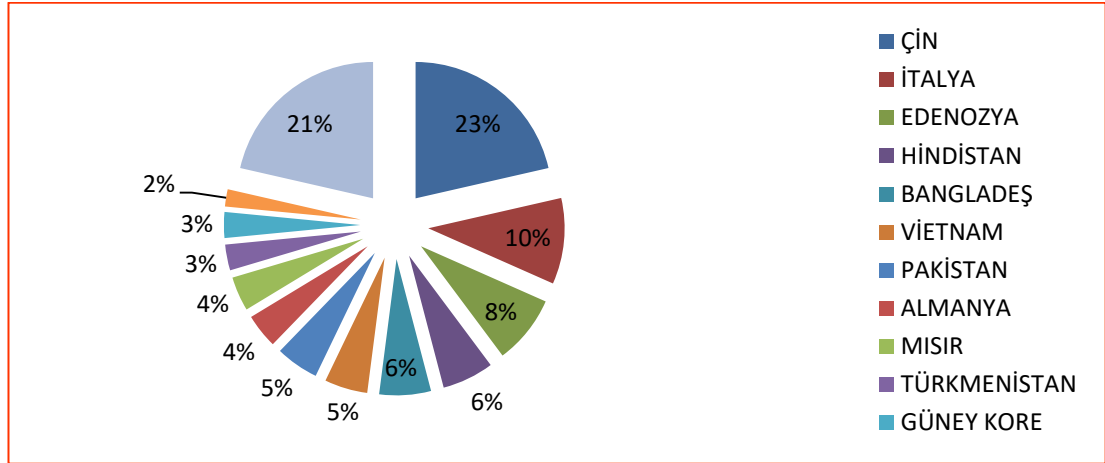
Tekstil sektöründe ihracat yapılan ülke sayısı yaklaşık 180 olup en çok ihracat yapılan ülkeler Almanya, Rusya, İngiltere vb.dir (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2014: 28). İhracat yapılan ülkelerin dağılımı aşağıdaki grafikte görülmektedir.

Grafik 1.1: Tekstil İhracatı Yapılan Ülkeler

Kaynak: (“Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu 2014”, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Araştırma/17, Nisan 2014, s.28, (Çevrimiçi) <https://www.oka.org.tr/assets/upload/dosyalar/tekstil-ve-hayir-giyim-sektor-raporu-15-81.pdf>, 11 Eylül 2020)

Ülkemizin tekstil ithalatında ise ithalat yaptığı ülke sayısı 120’dir. İthalat yapılan ülkelerin başında Çin olmak üzere İtalya, Endonezya vb. ülkeler gelmektedir (A.e.: 28-29). Bu ülkelerin grafik olarak dağılımına aşağıda yer verilmektedir.

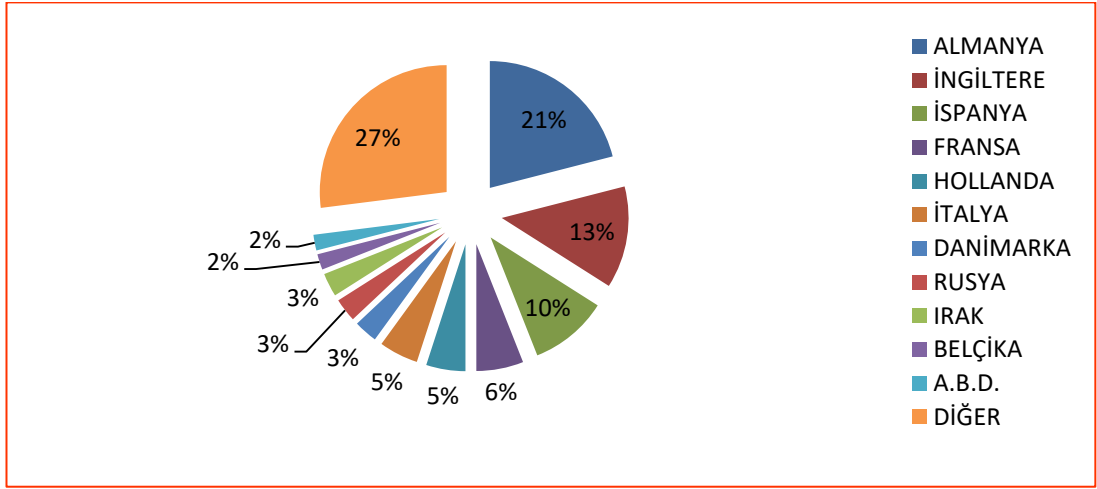
Grafik 1.2: Tekstil İthalatı Yapılan Ülkeler

Kaynak: (“Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu 2014”, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Araştırma/17, Nisan 2014, s.28, (Çevrimiçi) <https://www.oka.org.tr/assets/upload/dosyalar/tekstil-ve-hayir-giyim-sektor-raporu-15-81.pdf>, 11 Eylül 2020)

Tekstil sektöründe ihracat yapılan ülkelerin başında Almanya yer alırken ithalatı ise Çin yer almaktadır. Tekstil sektörünün ihracat ve ithalat faaliyetlerinin

ülkelere göre dağılımına baktıktan sonra hazır giyimin de ihracat ve ithalat faaliyetlerinin ülkelere göre dağılımına bakmak yerinde olacaktır.

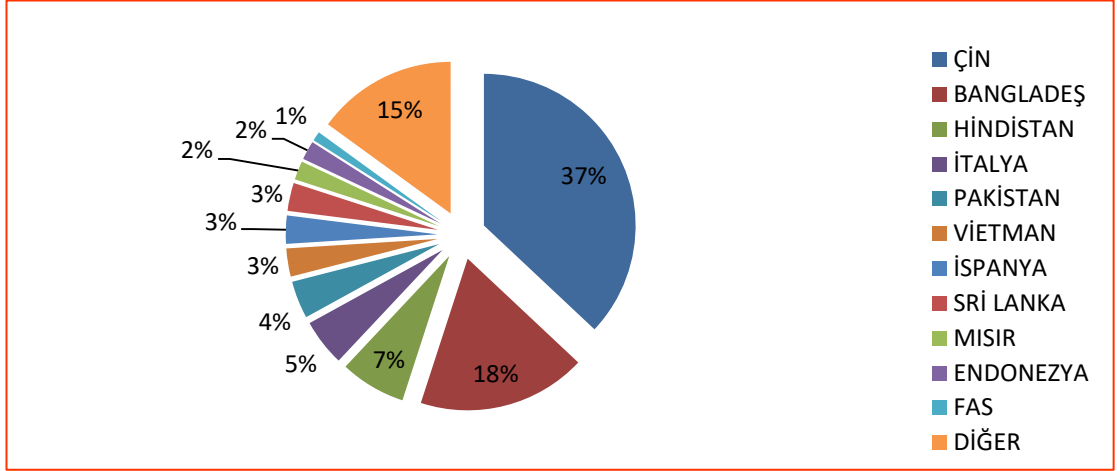
Hazır Giyim sektörünün ihracat ve ithalat faaliyetlerinin ülke dağılımına bakıldığında ihracat yapılan ülke sayısı yaklaşık 190'dır ve hazır giyim ihracatında belirli bölgelere yoğunlaşmayan ülkemiz başta Almanya, İngiltere, İspanya vb. ülkelere ihracat yapmaktadır (A.e.: 32). Aşağıdaki grafikte hazır giyim ihracatı yapılan ülkelere yer verilmiştir.

Grafik 1.3: Hazır Giyim İhracatı Yapılan Ülkeler

Kaynak: ("Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu 2014", Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Araştırma/17, Nisan 2014, s.31, (Çevrimiçi) <https://www.oka.org.tr/assets/upload/dosyalar/tekstil-ve-hayir-giyim-sektor-raporu-15-81.pdf>, 11 Eylül 2020)

İthalatta ise en çok Çin'den ithalat yapılmaktadır. Bangladeş, Hindistan ve İtalya bunu takip etmektedir (A.e.: 32). Aşağıda hazır giyimin ithalata göre ülke dağılımı verilmektedir.

Grafik 1.4: Hazır Giyim İthalatı Yapılan Ülkeler (2011)

Kaynak: (“Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu 2014”, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Araştırma/17, Nisan 2014, s.31, (Çevrimiçi) <https://www.oka.org.tr/assets/upload/dosyalar/tekstil-ve-hayir-giyim-sektor-raporu-15-81.pdf>, 11 Eylül 2020)

1.8. Tekstil Sektörünün Alt Dalları ve Üretim Süreçleri

Tekstil sektörü çok geniş yelpazesi olan, birçok alt dallardan oluşan, tedarikten ürün üretimine kadar olan süreci kapsar. Bu sektörde ilk sırayı iplik, kumaş ve hazır giyim ürünleri almaktadır. Kabakçı’ya göre,

“Tekstil, birçok işlemin ardı ardına yapıldığı ve sonuçta kullanıma hazır ürünlerin elde edildiği bir sektördür. Tekstil ve hazır giyim sektörü, elyaf ve ipliği kullanım eşyasına dönüştürecek süreçleri kapsayan işlemleri içerir. Bu tanıma göre; sektör elyaf hazırlama, iplik, dokuma, örgü, boya, baskı, apre, kesim, dikim üretim süreçlerini kapsamaktadır” (2011: 57).

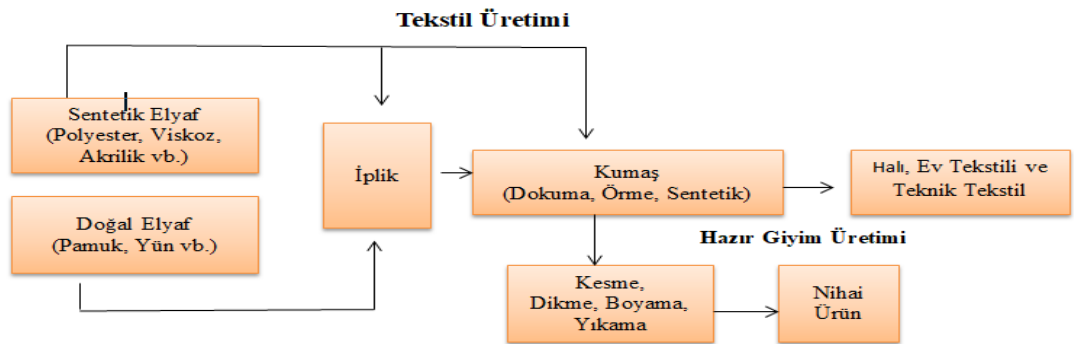
Bu tanımdan anlaşıldığı gibi tekstilden hazır giyime giden işlem ve üretim aşamaları mevcuttur. Her bir aşamanın aslında tekstilin alt dallarını oluşturduğu görülmektedir. Yine bu tanımdan yola çıkarak yapılan sınıflandırmaya bakıldığında tekstil kumaştan giyime giden ve tamamlayıcı bir sektördür. İşlem aşamaları tekstilin alt dallarını oluştururken ürün elde etme aşamaları da hazır giyimin alt dallarını oluşturmaktadır. Tekstil ve hazır giyimin alt dalları aşağıdaki çizelgede görüldüğü gibi sınıflandırılabilir.

I. İPLİK GRUBU	II. MENSUCAT GRUBU	III. HAZIR GİYİM GRUBU	IV. EV TEKSTİLİ VE HALI
-Kısa elyaftan iplikler • pamuk • diğer -Uzun elyaf ve iplikleri • suni ve sentetik • yün	-Dokuma • Denim dışı pamuklu dokuma • Denim • Suni sentetik dokuma • Diğer -Örme • Dokunmamış • Diğer	-Örme --İç giyim -- Dış giyim • Triko • Diğer --Spor giyim --Çorap --Diğer -- Dokuma --İç giyim --Dış giyim • Denim • Diğer --Spor giyim --Diğer -Hazır giyim aksesuarları	-Ev tekstili -Makine halısı

Çizelge 1.1: Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Sınıflandırılması

Kaynak: (Kabakçı, Oğuz Kürşat, “Tekstil Sanayi Sektöründe Minimum Enerji Tasarruf Potansiyelinin Belirlenmesi,” Enerji Bilim ve Teknolojisi, Yüksek lisans Tezi, Ocak 2011, s. 57, (Çevrimiçi) <https://docplayer.biz.tr/57576543-Yukse-ldisans-tezd-oguz-kursat-kabakci.html>, 17 Kasım 2020)

Buna ek olarak başka bir kaynakta tekstilin üretim süreci aşağıdaki şekilde verilmektedir.

Şekil 1.2: Tekstil ve Hazır Giyim Sektörleri Üretim Zinciri

Kaynak: (Alkan, Buket, v.d., “Sektörel Görünüm: Tekstil ve Hazır Giyim Mart 2018,” TSKB, 2018, s. 4, (Çevrimiçi) <https://www.tskb.com.tr/i/assets/document/pdf/tekstil-ve-hazir-giyim-sektorleri-mart-2018.pdf>, 17 Kasım 2020)

Yukarıda görüldüğü gibi tekstil üretim sürecinin bir dalı olan teknik tekstil kavramı insanlar tarafından çok fazla duyulmayan fakat günümüzde teknolojiyle birlikte gelişen bir dal olarak ve birçok yeniliklerle karşımıza çıkmaktadır. Tez bağlamında ele alınan havacılık alanına ait olan kıyafetlerin bazıları teknik tekstilin hazır giyim ürünleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda teknik tekstilin tanımına ve sınıflandırmasına değinmek yerinde olacaktır.

Teknik Tekstiller Sektör Raporuna göre, teknik tekstillerin tanımı konusunda en fazla kabul gören tanımlama The Textile Institute tarafından yapılmış ve yapılan tanıma göre, teknik tekstiller estetik veya dekoratif olmaktan ziyade teknik ve performans özellikleri için üretilen tekstil malzemeleri ve ürünleridir (t.y.:1).

Teknik tekstiller, teknik özellikleri ve performans değeri göz önünde bulundurularak imal edilmiş ürünlerdir. Bu ürünler kullanıma yönelik olarak sınıflandırılmaktadır.

Teknik tekstillerin en kapsamlı ve kabul görmüş çalışma sınıflandırılması Alman fuar organizatörü Messe Frankfurt tarafından yapılmıştır. Buna göre teknik tekstiller on iki ana gruba ayrılmaktadır (A.e.).

Tanım	Pazarlar/Tanımlar
Tarım Teknik Tekstilleri (Agrotech)	Tarım, su ürünleri, bahçecilik ve ormancılık
Bina ve İnşaat Sektörü Teknik Tekstilleri (Buildtech)	Yapı ve inşaat sektörleri
Giyim Teknik Tekstilleri	Ayakkabı ve hazır giyimde kullanılan teknik parçalar
Jeotekstiller (Geotech)	İnşaat mühendisliği ve çevre düzenlemesinde kullanılan jeotekstiller
Ev Teknik Tekstilleri (Homotech)	Mobilya, ev tekstili ve yer kaplamalarının teknik parçaları
Endüstriyel Tekstiller (Indutech)	Filtrasyon, taşıma bandı, temizlik ve diğer endüstriyel kullanımlar
Hijyen ve Tıbbi Tekstiller (Medtech)	Hijyen ve Tıp
Taşımacılık Tekstilleri (Mobiltech)	Otomobiller, deniz taşıtları, raylı taşıtlar ve uzay araçları
Ambalaj Tekstilleri (Pachtech)	Paketleme
Koruyucu Elbiseler (Protech)	Personel ve malzeme koruması
Spor ve Boş zaman Tekstilleri (Sportech)	Spor ve boş zaman
Ekolojik ve Çevre Teknik Tekstilleri (Ecotech)	Çevre

Çizelge 1.2: Teknik Tekstillerin Son Kullanım Alanlarına Göre Sınıflandırılması

Kaynak: (“Teknik Tekstil Sektör Raporu,” Çorlu Ticaret ve Sanayi Odası, t.y., s. 1, (Çevrimiçi) https://www.corlutso.org.tr/uploads/docs/teknik_tekstiller_sektoru.pdf, 17 Kasım 2020)

Bu sınıflandırmada tanımları ve ürünlerin sınıflandırmasını görmek mümkündür. Bu tez çalışmasında ele alınacak kıyafetlerin bazılarının teknik tekstiller grubu içerisinde değerlendirildiği çizelgede görülmektedir. Bunlar yukarıda koruyucu giysiler grubunda gösterilen tez bağlamında incelenecek boyunluk, eldiven, iş pantolonu ve parkadır.

Bu bölümde öncelikle tekstil ve hazır giyim terimlerinin tanımına, kapsamına ve tarihsel sürecine yer verilmiştir. Her iki sektörün alt dallarından ve üretim süreçlerinden bahsedilmiş, tekstil ve hazır giyim sektörünün güncel durumu, dış ticareti üzerine bilgi verilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde metinlerin genel olarak sınıflandırılmasına ve tekstil metinlerinin bu sınıflandırmadaki yerine değinilecek ve örnek metinler üzerinden konu ayrıntılı bir şekilde ele alınmaya çalışılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI VE

TEKSTİL METİNLERİNİN BU SINIFLANDIRMADAKİ YERİ

Metin okuyucuya veya dinleyiciye belirli bir düşünceyi, duyguyu veya herhangi bir konuyu iletmede kullanılan bir araçtır. Metinlerin farklı amaçlarla yazıldığı düşünüldüğünde bu metinlerin alıcılarının da değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Belli bir amaç için yazılan metinler dil, biçim ve yapı bakımından farklılık göstermektedir. Bununla birlikte her metnin bir özelliği vardır ve bu özellikler metinlerin farklı şekilde sınıflandırılmasına olanak sağlar.

Bu sınıflandırma birçok kuramcı ve dilbilimci tarafından ele alınmış ve uzun süre üzerinde çalışılan bir konu olmuştur. Henüz hemfikir olunmasa da metinler sınıflandırılırken tip, tür ve ton gibi ayrımların yapıldığı görülmüştür.

Bu bölümde metin sözcüğünün tanımı ve çeşitli bilim insanları tarafından yapılan metin sınıflandırmaları ele alınacaktır. Ayrıca bu bölümde tezin konusu olan dilsel ve görsel iletilerin yoğun olduğu tekstil metinlerinin sınıflandırılmasından, hangi metin tipi olarak değerlendirildiğinden ve örnek metinlerden bahsedilecektir.

2.1. Metinlerin Genel Olarak Sınıflandırılması

Metinler oluşturulurken erek kitle ve metnin amacı göz önünde bulundurulur. Her metnin bir alıcısı ve yazılış amacı vardır, metinler alıcısına ve içeriğine göre sınıflandırılmakta ve bu sınıflandırma birçok bilim insanı tarafından yapılmaktadır. Bu bağlamda ilk olarak metne, metin türlerine ve tiplerine değinilecektir.

Günay, *Metin Bilgisi* başlıklı kitabında metni belirli bir iletişim çerçevesinde bir ya da birden fazla kişi tarafından sözlü veya yazılı olarak gerçekleşen bir dil dizgesi bütünü, bir diğer ifade ile metni iletişim değeri olan, eyleme yönelik devingen bir bütün olarak tanımlamaktadır (2017: 47).

Başka bir metin tanımlamasına bakıldığında Blain Adam'ın metni şu şekilde tanımladığını dile getirmektedir: “Adam METNİ tümceler arası tutarlılık kullarına

göre yazılmış sözdizimsel olarak doğru bir tümce dizisi olarak tanımlamaktadır” (1995: 23).

Metin tümce dizisi veya dilsel dizge olarak tanımlanırken, içerik açısından belirli bir sınıflandırmada yer almaktadır. Bu bağlamda metin türü ve tipleriyle ilgili olarak Blain şunları dile getirmektedir:

“Adam’ın tanımlamasına göre somutlaştırılmış bir metin bir veya birden fazla metin tipinden oluşmaktadır. Bir metin tek tip bir metin tipinden oluşabilir (bu metinler nadiren öğrencilerin okuma uygulamalarında görülür).(...) Diğer yandan bir metin aynı özelliklere sahip birden fazla metin tipinden oluşabilir. (...) Veya metin tipleri içe içe geçer. Son olarak birçok metinden oluşmuş metinleri görmek mümkündür. Bu son durumda her zaman bir metin tipinin hâkimiyeti vardır. (...) Metin tipleri metin türleriyle ilişki içinde olmalıdır (hikâye, haber, roman, vb.)” (Blain, 1995: 23).

Metin türü ve tipiyle ilgili olarak diğer bir açıklama şu şekildedir:

“Tüm alanlar, örneğin edebi çalışmalar, sanat tarihi, sinematografik çalışmalar, dilbilim, bilgi bilimi tür ve tip kavramına başvururlar. Çeviribilim de metin tür ve tipini tanımlama ihtiyacı duymuştur. İki kavram arasındaki ayrım yeni değildir ve sorun devam etmektedir. Hatta basitleştirerek tiplerin dilbilime, türlerin ise topluma bağlı olduğu söylenebilir” (Gambier, 2016: 184-185).

Bir metin içerik bakımından bir ya da daha fazla metin tipinden oluşabilir. Bu metin tipleri birçok alanın başvurduğu bir kavram olmakla birlikte metin ile ilgili birçok sınıflandırma olmasından dolayı henüz netleşmemiş bir olgudur. Bu bağlamda farklı alanlarda farklı sınıflandırma görmek olasıdır ve bu sınıflandırmalar metin sınıflandırması için yol göstericidir.

Yılmaz, *İletişim Aracı Metin ve İşlev Tipolojisi* başlıklı çalışmasında metin türlerinin ayrımıyla ilgili çalışmaların genelde iki bölümde değerlendirildiğinden bahsetmekte ve bunları, metinlerin yapısal özellikleri bakımından incelenmesi ve metinlerin gündelik hayattaki işleve göre sınıflandırılması görüşü olduğunu dile

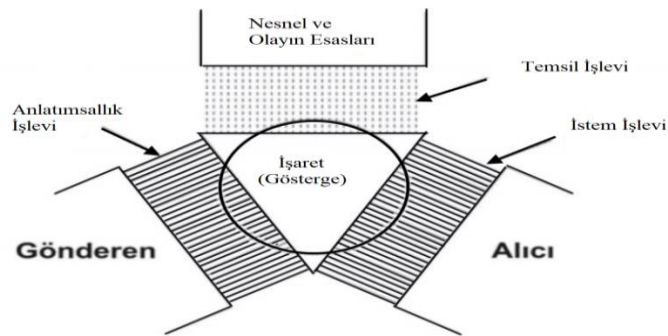
getirmektedir. Ayrıca yazar bu açıdan yapılan çalışmaların genel olarak Bühler'in Organon modelinden esinlenerek oluşturulduğuna değinmektedir (2013: 1320).

Bühler'in Organon modelinin birçok metin sınıflandırmasında öncülük ettiği dile getirilmektedir. Metin sınıflandırması için başta Bühler olmak üzere Werlich, Blain'in metin sınıflandırılmasına yönelik araştırmasına ve konuyla ilgili Türkiye'deki bazı çalışmalara değinilecektir.

2.1.1. Bühler'in Metin Sınıflandırması

Bühler'in Organon modeli metin sınıflandırmasında en temel kaynak olarak kabul edilmektedir. Bühler dili işlevsel açıdan üç ana başlıkta ele alır. Erol, *Nazi Almanyası'nda Yayıncılık, Nazizm İdeolojisinin Yayıdığı Anti-Semitist Söylemlerin İnşası ve Kitapların Propaganda Amaçlı Kullanımı* başlıklı çalışmasında, Bühler'in bu üç işlevini Anlatımsallık işlevi (Ausdrucksfunktion), Temsil işlevi (Darstellungsfunktion) ve İstem işlevi (Appellfunktion) olarak tanımlamakta ve bu işlevleri şu şekilde açıklamaktadır:

“Anlatımsallık işlevi boyutunda göstergelerin bir araya getirilme süreci; temsil işlevi boyutunda göstergeler üzerinden verilmek istenen anlam; istem işlevi boyutunda da karşı tarafa verilen mesajın sonucunda oluşması beklenen durum açıklanmaktadır” (2020: 702).

Şekil 2.1: Organon Modeli

Kaynak: (Erol, Ebru Gülbuğ, Nazi Almanyası'nda Yayıncılık, Nazizm İdeolojisinin Yayıdığı Anti-Semitist Söylemlerin İnşası ve Kitapların Propaganda Amaçlı Kullanımı,” *Türk Kütüphaneciliği* 34, 4 (2020), s. 702, Doi: 10.24146/tk.818460, (Çevrimiçi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1371203>, 2 Nisan 2021)

Bühler'in Organon modelinde dilin işlevinde gönderen ve alıcı arasında dilsel göstergenin bir araya gelmesi, bu göstergelerle verilmek istenilen anlam ve son olarak göstergelerle alıcıya iletilmesi beklenen olgu söz konusudur. Aşağıda Bühler'in metin sınıflandırması yer almaktadır.

Söylem Türü	İşlevleri	Tipleri
Sembol (symbol)	Bilgi	Bilgilendirici Söylem Tipi
Bulgu (symptom)	Anlatım	Açıklayıcı Söylem Tipi
İşaret (signal)	İkna etme	Tartışmacı Söylem Tipi

Çizelge 2.1: Bühler'in Metin Sınıflandırması

Kaynak: (Şimşek, Nil Didem, Müldür, Merve, **Pedagojik Bakış Açısıyla Metin Tipleri, Türleri ve Yapıları**, Ankara, İksad Publishing House, May/2020, s.39)

2.1.2. Werlich'in Metin Sınıflandırması

Egon Werlich metni betimleyici, anlatıcı, açıklayıcı, tartışmacı ve öğretici olmak üzere beş tipte sınıflandırır.

Bozkurt, yapmış olduğu çalışmasında Renkema ve Uzun'dan yaptığı alıntıda Werlich'in sınıflamasını algıya dayandırıldığını ve bu yapıyı aşağıdaki gibi açıkladığını ifade etmektedir (2018: 87):

- “algıların *uzamda* farklılaşması ve birbirleriyle ilişkisi (tanıtma/betimleme),
- algıların *zaman* içinde farklılaşması ve ilişkisi (anlatı),
- *genel kavramların* analiz/sentez yoluyla anlamlandırılması (açıklama),
- *kavramlar arasındaki ilişkilerin* değerlendirilmesi (tartışma/kanıtlama),
- *gelecekteki davranışların* planlanması (öğretim/yönlendirme).

Werlich (1982) ayrıca temel söylem türlerinde öznellik ve nesnellik algısı değişkenini kullanarak alt ayrımlara gitmiştir ” (A.e.).

Temel Biçimler	Öznel	Nesnel
Betimleyici/tanıtıcı söylem	İzlenimsel betimleme	Teknik betimleme
Anlatısal söylem	Günlük kişisel öyküler	Haber öyküleri
Açıklayıcı söylem	Deneme	Teknik açıklama
Tartışmacı /savlayıcı söylem	Eleştiri	Akademik savlama
Öğretici/yönlendirici söylem	Yönergeler	Kurallar, talimatlar, yasalar

Çizelge 2.2: Werlich’in Söylem Sınıflaması

Kaynak: (Bozkurt, B. Ümit, “Okuma ve Yazma Eğitiminde Metin Türlerini Sınıflama Sorunsalı ve Çoklu/Karma Türlerin Öğretimiyle İlgili Öneriler,” 2018, s.87, (Çevrimiçi) https://www.researchgate.net/profile/BasakBozkurt/publication/330425771_Okuma_ve_Yazma_Egitiminde_Metin_Turlerini_Siniflama_Sorunsali_ve_CokluKarma_Turlerin_Ogretimiyle_Ilgili_Oneriler/links/5c5aaae7299bf1d14caf6e2a/Okuma-ve-Yazma-Egitiminde-Metin-Tuerlerini-Siniflama-Sorunsali-ve-Coklu-Karma-Tuerlerin-Oegretimiyle-Ilgili-Oeneriler.pdf, 19 Ocak 2021)

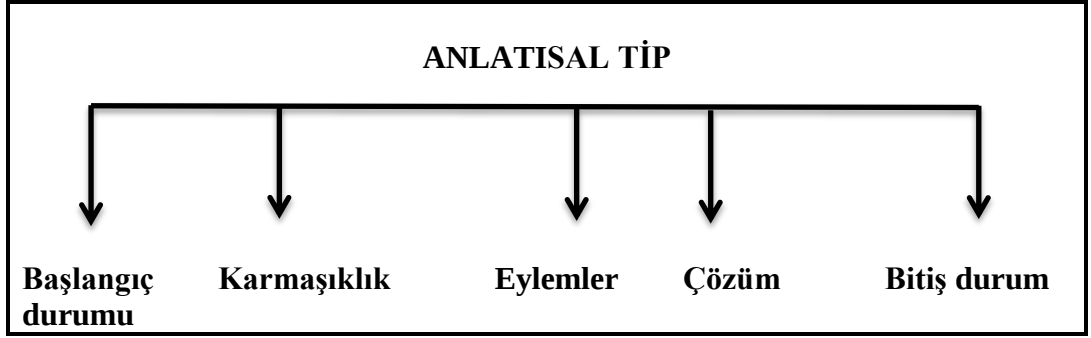
Werlich söylem sınıflamasına göre metinleri beş temel başlıkta ele almıştır. Bunlar, betimleyici/tanıtıcı söylem, anlatısal söylem, açıklayıcı söylem, tartışmacı/savlayıcı söylem ve öğretici/yönlendirici söylemdir. Ayrıca Werlich bunları öznel ve nesnel açıdan ilişkilendirmiştir.

2.1.3. Blain’in Metin Sınıflandırmasına Yönelik Araştırması

“İsviçreli dilbilimci Jean- Michel Adam, araştırmasının yaklaşık yirmi yılını değişime uğrayan ve durumları aydınlatmaya çalışan bir tipbilimsel sınıflandırmaya adanmıştır. (Prototipik temel dizgesi olarak adlandırdığı)Prototipik metinlerinin beş tipinden başlayarak metinleri sınıflandırmayı önerir. Anlatısal, betimleyici, kanıtlayıcı, açıklayıcı ve söyleşi tiplerine ayırır. Bu metin tiplerinin her biri diğer tiplerinden onu ayıran ve ona özgü dilsel ve yapısal özelliklere sahip olan soyut modele dayanır” (Blain, 1995: 22).

Blain, Adam’ın kitabına atıfta bulunarak, metin sınıflandırmasını şu şekilde yapmaktadır.

Anlatısal Tip: “Anlatısal tip beş aşamalı bir yapıdır: başlangıç durumu, karmaşıklık, eylemler, çözüm ve bitiş durumu. Anlatısal tipi ayıran temel metinsel özellikleri uzam ve zamanda belirli sayıdaki eylemleri gerçekleştiren en az bir karakterin olmasıdır. Bu eylemler neden - sonuç ilişkisi içindedir ve bu eylemler başlangıçta, ortada ve sonda yer alır” (Blain, 1995: 23).

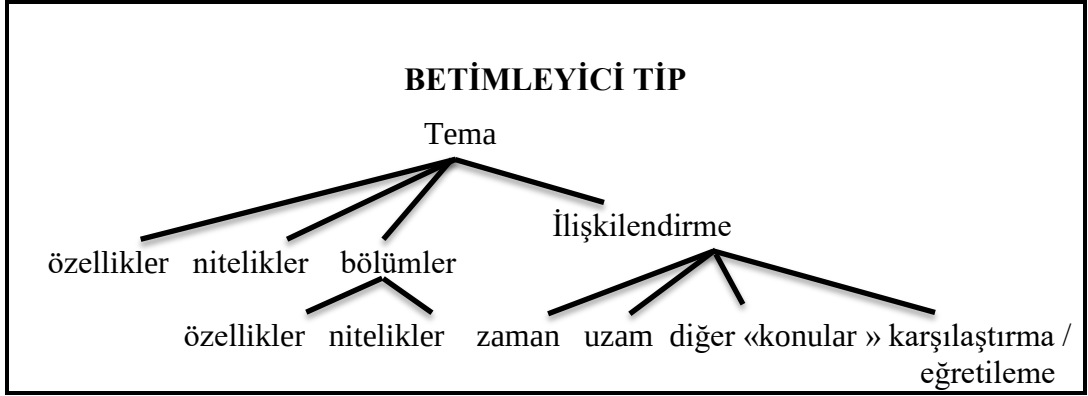

Şekil 2.2: Anlatısal Metin tipi

Kaynak: (Blain, Raymond, “Discours, genres, types de textes, textes...De quoi me parlez-vous?,” Québec français, (98), 1995, s.23, (Çevrimiçi) <https://www.erudit.org/fr/revues/qf/1995-n98-qf1229585/44277ac.pdf>, 25 Kasım 2020)

Anlatısal metin tipinde metin eylemlerden ve birden fazla karakterden oluşurken eylemler neden sonuç ilişkisi içinde devam etmekte ve çözümlemeden sonra okur tüm bunlardan bir sonuç çıkarmaktadır.

Betimleyici Tip: Blain, betimleyici tipin bir konunun ortaya konulduğu yapı olduğunu ve konunun bir nesne, bir varlık, bir olay, bir durum, bir kavram, bir süreç, bir işlev olabileceğini dile getirir. Adam tarafından tanımlanan betimleyici tip karakterlerin veya yerlerin geleneksel betimlemesinin ötesine geçer. Konuyu özelliklerini, niteliklerini ve bölümlerini adlandırılarak betimleyebilir. Tema ilişkilendirme işlemiyle de tanımlanabilir. Bu ilişkilendirme zamanda, uzamda veya diğer konulardaki işlevinde tema kurmaktan ibaretken diğer yandan ilişkilendirme karşılaştırmalarla veya eğretilmeler aracılığıyla tema tanımlanırsa biçimsel düzenden olabilir (2017: 23-24).

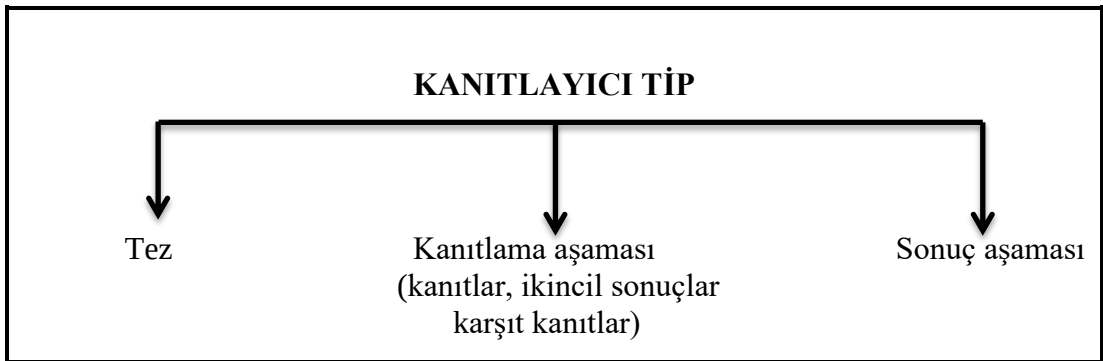

Şekil 2.3: Betimleyici Metin Tipi

Kaynak: (Blain, Raymond, “Discours, genres, types de textes, textes...De quoi me parlez-vous?,” Québec français, (98), 1995, s.24, (Çevrimiçi) <https://www.erudit.org/fr/revues/qf/1995-n98-qf1229585/44277ac.pdf>, 25 Kasım 2020)

Betimleyici metin tipinde konu herhangi bir olgu üzerine olabilir. Konuya ait özellikler ve nitelikler zaman, uzam, diğer konular, karşılaştırmalar veya eğretilmelerle ilişkilendirme sağlanır.

Kanıtlayıcı Tip: “Kanıtlayıcı tip bir tezin oluşturulduğu yapıdır; kanıtlar ve bir sonuç aşamasıyla desteklenen bir kanıtlayıcı aşama takip eder. Temel dilsel özellikleri kipleştirmelerin, aktarma tümcelelerin, bağlantı öğeleriyle açıkça belirtilen sözcenin eklemelerinin olmasıdır” (A.e.).

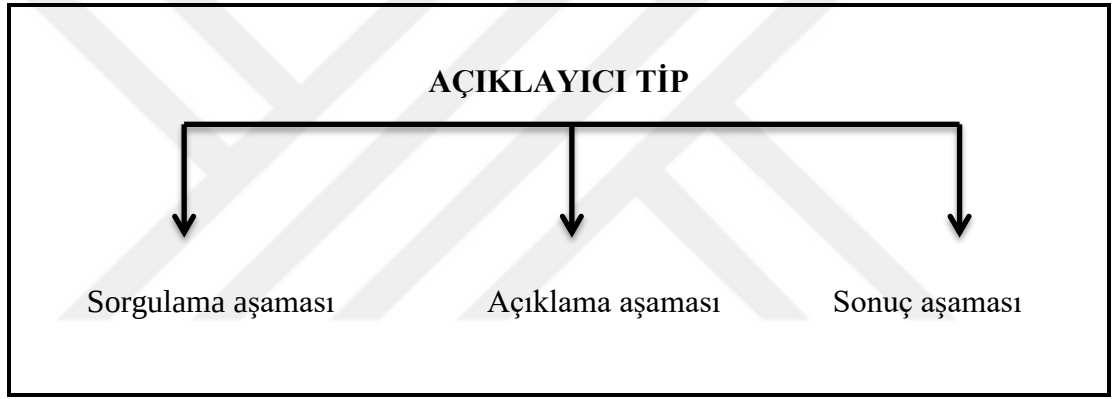

Şekil 2.4: Kanıtlayıcı Metin Tipi

Kaynak: (Blain, Raymond, “Discours, genres, types de textes, textes...De quoi me parlez-vous?,” Québec français, (98), 1995, s.24, (Çevrimiçi) <https://www.erudit.org/fr/revues/qf/1995-n98-qf1229585/44277ac.pdf>, 25 Kasım 2020)

Kanıtlayıcı metin tipinde metnin yazarı herhangi bir konuda okuyucuya veya dinleyiciye karşıt veya taraf bir düşüncüyü savunabilir. Bu aşamada kanıtlarla ve karşıt kanıtlarla okuyucu veya dinleyici ikna edilmeye çalışılır. Bu tür metinlerde mantıksal tutarlık olmalıdır ve sonuçta yazarın savunduğu düşünce ortaya konulur.

Açıklayıcı Tip: Blain Chartrand'dan yapmış olduğu alıntıda açıklayıcı tip için sorgulama aşamasında olan bir yapı olduğunu, onu açıklama aşamasının, son olarak da sonuç aşamasının takip ettiğini ifade eder. Temel dilsel özellikleri, başlıkların, alt başlıkların, « çünkü » gibi bağlantı ögeleri ile açıklamaların, kavramsallaştırılmış bir sözcük hazinesi ve sözcükler arası pekiştirmenin olmasıdır (A.e.).

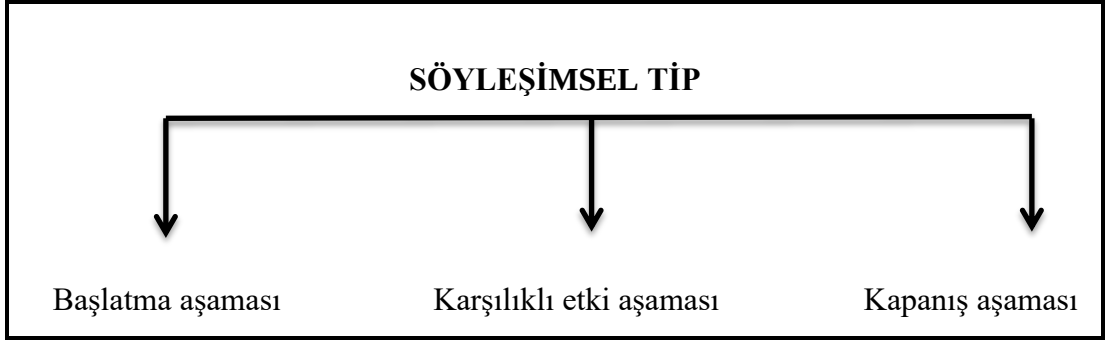

Şekil 2.5: Açıklayıcı Metin Tipi

Kaynak: (Blain, Raymond, “Discours, genres, types de textes, textes...De quoi me parlez-vous?,” Québec français, (98), 1995, s.24, (Çevrimiçi) <https://www.erudit.org/fr/revues/qf/1995-n98-qf1229585/44277ac.pdf>, 25 Kasım 2020)

Açıklayıcı metinler bir konuyu irdeleyen metinlerdir. Açıklayıcı metin tipi yukarıda görüldüğü gibi üç aşamadan oluşmaktadır. Bu metinler sorgulama, açıklama ve sonuç aşamalarıyla yazılırlar.

Söyleşimsel Tip: Söyleşimsel tip başlatma aşamasından, karşılıklı etki aşamasından ve kapanış aşamasından oluşur. Söyleşimsel tipte iç söyleşi veya birden fazla kişi arasında konuşmalar da yer alır. Temel dilsel özellikleri söz almayı haber veren fiiller ve belirli noktalama işaretleridir (iki nokta, tırnak işareti, kısa çizgi) (A.e.).

Şekil 2.6: Söyleşimsel Metin Tipi

Kaynak: (Blain, Raymond, “Discours, genres, types de textes, textes...De quoi me parlez-vous?,” Québec français, (98), 1995, s.24, (Çevrimiçi) <https://www.erudit.org/fr/revues/qf/1995-n98-qf1229585/44277ac.pdf>, 25 Kasım 2020)

Söyleşimsel metin tipi karşılıklı söyleşileri, tiyatro metinlerini ve romanda geçen söyleşimleri kapsamaktadır. Başlatma, karşılıklı etki aşaması ve kapanış aşaması bu metinde söz konusudur.

Bühler’in, Werlich’in ve Blain’in metin sınıflandırmasına yönelik araştırmasını inceledikten sonra Türkiye’de bu konuda yapılan araştırmalardan bahsedilecektir.

2.1.4. Metin Sınıflandırması

Metin sınıflandırmasıyla ilgili ülkemizde de bazı araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmacılardan biri olan Günay, her metnin aynı amaçla yazılmadığını, her metnin kendi biçimsel özellikleri olduğunu ve bir hekim reçetesi, mektubun genel görünümü, yemek tarifi, şiir, kanun maddesi, polis tutanağı ya da bir konu ile ilgili olarak yazılan raporu gibi metinlerin düzenleniş açısından kendine has dış görünüşü ve yazılışı olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca bunların kabul görmüş genel ölçütler ve ilgili anlatımın işlevsel biçimine uygun şekilde zamanla oluşturulmuş düzenlemelerin olduğunu dile getirmektedir. Yazar metin sınıflandırması için üç ölçüt kullanır ve bunları metin tonu, metnin tipi, metnin türü olarak tanımlar (2017: 221-222).

Her metnin yazılış amacının farklı olduğu ve farklı biçimsel özellikler taşıdığı düşünüldüğünde, belirli bir ölçütte yazılan metinler belirli sınıflandırma içinde yer

almaktadır. Bu sınıflandırmalar içinde yer alan metinlerle okuyucu günlük hayatta karşılaşırken çoğu zaman metinlerin özelliklerini dikkate alarak metne bakmamakta veya okumamaktadır. Günay, insanların her gün karşılaştığı metinleri şu şekilde sıralamaktadır:

- “-**Anlatı türü metinler** (kurmacaya dayalı ya da değil): Roman, kısa öykü (fr. *nouvelle*), anı, yaşanılan olaylarla ilgili belgesel anlatımlar.
- Şiirsel metinler**: Mani, koşuk, manzume, düzyazı şiir, serbest şiir, şarkı, destan.
- Söyleşimsel metinler**: Tiyatro anlatımı, fotoroman, çizgi film, altyazılı filmler
- Basın metinleri**: Röportaj, bildirge, görüşme (mülakat), haber yorumu, köşe yazısı, gazete, dergi ya da diğer yazılı basının yönetimince yapılan açıklamalar, yorumlar
- Özel bilgilendirici metinler**: Bilimsel dergilerdeki makaleler, bilimsel kitaplar.
- İşlevsel metinler**: Kullanma kılavuzu, uyarıcı notlar, resmi işlerde kullanılan değişik hazır matbu belgeler.
- Öğretici metinler**: Ders kitapları, ders fotokopileri
- Çözümleme ile ilgili metinler**: İncelemeler, denemeler, araştırma metinleri
- Mesleki Metinler**: Rapor, tanıtım yazısı, mahkeme tutanağı, polis kaydı, bilgilendirici yazılar, bir kurumda gelen yazıların okunduğunu belirten imza sirküleri, kurum içi yazışmalar ve bilgilendirici notlar
- Haberleşme metinleri**: Aile bireyleri arasındaki mektuplar, arkadaş mektupları, resmi yazışmalar, mesleki yazışmalar
- Uyarıcı yazılar, panolar, pankartlar**
- Afişler, el ilanları**” (A.e.: 223).

Günay’ın metin sınıflandırmasında metnin tonu, tipi ve türü olmak üzere üç ölçüt söz konusudur. Her metnin belirli bir amaç için yazılması bir tek özellik taşıdığını göstermemektedir. Metinler oluşturulurken amaç doğrultusunda farklı tip, tür ve tonda olabilir.

Metin tipinin bazı benzer yönlerle sınıflandırılan metnin genel özelliğini ve daha genel metin gruplarını belirttiğini ifade eden Günay, metnin tonun ise okuyucuda etki yaratmaya yönelik olduğunu dile getirmektedir. Ton açısından dokunaklı bir metnin tip açısından betimleyici ya da söyleşimsel olabileceğini vurgular. (A.e.: 239).

Günay, metin tiplerinin metin için daha genel özellikler taşıdığını belirtmekte ve metinlerin tip bakımından sekiz tür olduğunu ama söylem türüne göre ise beş grupta toplanabileceğini belirtmiştir. Bu ayrımları şu şekilde sıralamaktadır:

“Bildirmek: Anlatısal, betimleyici, açıklayıcı, önceden haber verici

İnandırmak: Kanıtlayıcı

Buyurmak: Buyurucu

Sormak: Söyleşimsel

İkna etmek: Sözbilimsel” (A.e.).

Bu çalışmasında yazar metin tiplerini sekiz başlık altında toplamaktadır. Bu metin tipleri aşağıdaki tabloda özet olarak verilmiştir.

Tablo 2.1: Metin Tipleri

Anlatısal	Okura insanı ve insan yaşamını farklı şekilde anlatmayı amaçlar. Olaylar anlatıcının belirlediği belli bir düzen içindedir.
Betimleyici	Okuyucunun görmeyeceği ama hayal edebileceği bir imgeyi (bir yer, kişi veya nesne) ayrıntılı olarak tanımlamak, sergilemek.
Söyleşimsel	Karşılıklı konuşmaya yönelik anlatım biçimlerinden oluşur. Söyleşi, söyleşim ve görüşme en belirgin örnekleridir.
Sözbilimsel	Şiirsel işlevin baskın olduğu her türlü anlatım biçimidir.
Kanıtlayıcı	Değişik tanımlamalar, açıklamalar, düşünce biçimleri, karşı çıkma, kısaca kanıtlamaya yönelik her türlü anlatım biçimiyle örülüdür.
Açıklayıcı	Okuyucunun bildiği veya hiç bilmediği bir konuda ona doğru ve/veya yeni bilgi sağlamayı, onu bilgilendirmeyi amaçlar.
Buyrumsal (Eğitici, Öğretici)	Yazar metni aracılığıyla bir eylem, bir iş yapmayı önerir. Bu metinler emir, telkin ya da yasaklamayı belirten anlatımlarla ifade edilir.
Önceden Haber Verici	Geleceğe yönelik hazırlanmış anlatım yapıları içerir. Gelecekte haber veren, daha sonra gerçekleşecek bir olay ve durumla ilgili tahminlerde bulunan metinlerdir.

Kaynak: (Günay, Doğan, **Metin Bilgisi**, 5. bs., İstanbul, Papatya Yayıncılık Eğitim, 2017)

Günay (2017) metinleri sınıflandırırken ton, tip ve türden bahsetmektedir. Türü daha geniş anlamda ele almakta ve tonu ya da tipi belirlemenin aynı özellikte olan metinleri bir araya getirerek yapılan sınıflandırma olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde metin sınıflandırılmasının çok eskilere dayandığına ve çeşitli kuramcı ve dilbilimciler tarafından metinlerin farklı şekillerde sınıflandırıldığına yer verilmiştir. Metnin ton, tür ve tip olarak sınıflandırıldığı, bunların kendi içinde sınıflandırılması olduğu ve ayırt edici özellikler taşıdığı, ayrıca bazı sınıflandırmaların ise öncülük ettiği görülmüştür. Bühler'in Organon sınıflandırılması öncü olup birçok sınıflandırmaya yol göstermiştir. Türkiye'de sınıflandırılma çalışmasına örnek olarak Günay'ın çalışması verilmiş, metin sınıflandırılması için üç ölçüt kullandığı ve bunların ton, tip ve tür olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda tekstil metinleri sınıflandırılacak ve örneklerle incelenecektir.

2.2. Tekstil Metinlerinin Sınıflandırılması

Tekstil sektörü geniş bir yelpazede olan tedarik zincirinden başlayıp kullanılabilir ürün elde etmeye kadar uzanan bir sektördür. Bu geniş yelpaze içerisinde sektöre ait farklı metin tipleri görülmektedir. Her metin tipi okuyucu kitlesine göre şekillenirken oluşturulan metinler içerik gereği sınıflara ayrılmaktadır. Sınıflandırma yapmadan önce her metin tipinin erek dile ve kültüre aktarılmasında göz önünde bulundurulması gereken unsurlar söz konusudur. Bu unsurların başında metin yapısı ve dili gelmektedir.

Centrella, *Traduire pour le textile: enjeux et perspectives* başlıklı çalışmasında tekstil için sunulan çeviri hizmetlerinin türü dikkate alındığında, edimsel sıralamada ilk ayırımın iletişim türünün işlevine ve erek kitleye göre yapıldığını vurgulamaktadır. Ayrıca ortak çerçeve ticari uygulamaya yönelikse, uzmanlar arasındaki iletişime yönelik olan metinler (sektörde yer alan işletmeler) ve geniş halka yönelik olan ve daha belirgin tanıtım amacı güden iletişim için kullanılan metinler arasında ayırım yapmak gerektiğini belirtmektedir (2014: 123).

Centrella'nın bu ayrımı göz önünde bulundurulduğunda tekstil sektöründe iletişim amacına yönelik iki çeşit metnin ortaya çıktığı görülmektedir. Centrella bunları uzmanlara yönelik metinler ve geniş halk kitlesine yönelik metinler olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.2.1.Uzmanlara Yönelik Tekstil Metinleri

- Tekstil makineleri kullanma kılavuzları
- Ürün katalogları
- İplik ve kumaş katalogları
- Bültenler
- Yan kuruluşlara veya mağazalara yönelik pazarlama belgeleridir.

2.2.2. Geniş Halk Kitlesine Yönelik Tekstil Metinleri

- Satış katalogları
- Basın reklam kampanyaları
- Web sayfaları
- Dergilere yönelik ve en son yeniliklere ayrılmış editörlü makaleler
- Reklam iletişimine ve edimsel stratejilere dayanarak hedef pazar dilinde konuşanın önemli olduğu metinlerdir (Centrella, 2014: 123-126).

Tekstil sektöründeki metinlerin sınıflandırılmasında uzmanlara yönelik olan metinler metin tipi açısından ele alınıp biçimsel ve dilsel özellikleri incelenecek ve bu metinlerin hangi metin tipine girdiğine değinilecektir.

2.2.1. Uzmanlara Yönelik Tekstil Metinleri

2.2.1.1. Tekstil Makinelerinin Kullanma Kılavuzu

Uzmanlara yönelik olan tekstil makineleri üretim sanayi için kullanılan ürünlerdir. Tekstil makinelerinin kullanma kılavuzu bu alanda çalışanlara ve işverenlere yönelik olan bir metindir. Bir ürünün kullanımına dair bilgiler ve talimatlar içerdiği için bilgilendirici ve buyurucu metin tipi içerisinde değerlendirilir.

Attention ! Risque d'accident !

Fermer l'interrupteur principal!

Enfiler le fil d'aiguille uniquement, lorsque la machine à coudre est coupée du secteur.

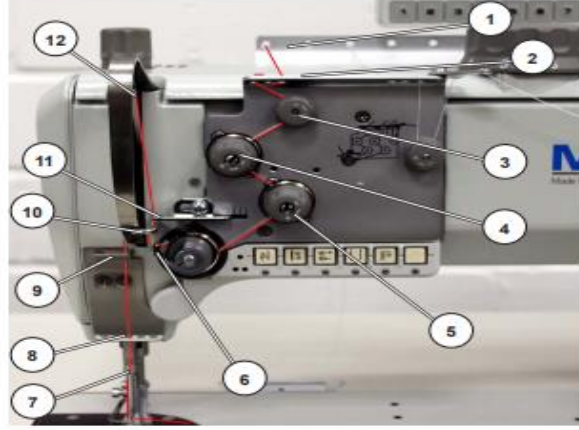

Fig. 1

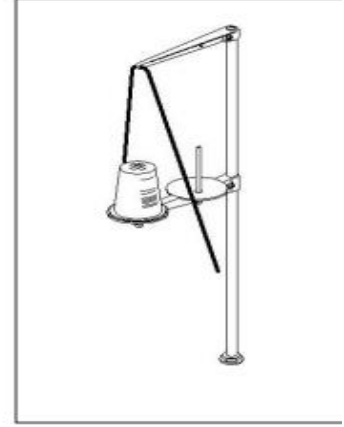

Fig. 2

- Mettre le cône de fil sur le porte-bobine et faire passer le fil d'aiguille à travers le bras de débobinage.
- Le bras de débobinage doit être perpendiculaire aux cônes de fil.
- Faire passer le fil à travers le guide-fil (1) et le guide-fil (2).
- Faire passer le fil dans le sens horaire autour de la prétension (3).

Resim 2.1: Dürkopp Adler, Özel Dikiş Makinesinin Kullanma Kılavuzdan Örnek Bölüm

Kaynak: (Machine à coudre, Notice D'instructions," Dürkopp Adler, t.y., s.7, (Çevrimiçi) https://www.duerkoppadler.com/export/sites/duerkoppadler/commons/download/public/667/B_667_F_R.pdf , 14 Aralık 2020)

Biçimsel olarak tekstil makinelerinin kullanma kılavuzu belli formda yazılır. Sayfa sayıları değişkendir. Resimler ve tablolarla görsel açıdan anlatımı destekleyici zengin bir içeriğe sahiptir. Genel biçimsel özellikte kapak üzerinde ürünün resmi ve varsa ürünün koduyla birlikte adı yer alırken bazen de kapaktan hemen sonra ürün resmi yer alır. Anlatım görsellerle desteklenirken dikkat edilmesi gereken bilgiler çerçeve içinde *Dikkat* başlığı altındadır. Bu anlatım tarzını hem Fransızca hem de Türkçe kullanma kılavuzunda görmek mümkündür. Bununla birlikte sanayi alanına yönelik olan makinelerde *Önemli Güvenlik Talimatları* bölümü ürün kullanımı anlatılmadan hemen önce yer alır. Yaklaşık bir veya iki sayfa uzunluğundadır. Ürünün açıklaması, özellikleri anlatıldıktan sonra kullanımla ilgili talimatlara yer verilir.

Metinler açık ve anlaşılır bir şekilde düzenlenir, okuyanlar tarafından anlaşılmasını sağlayan görsellerle desteklenir. Dili tekniktir. Teknik terimler bu

metinlerde sıklıkla görülür. Kullanma kılavuzları yönergeler içerdiğinden emir kipleri yer alır. Türkçe kullanma kılavuzlarında *yapın* ve *yapınız* gibi ifadeler görülürken, Fransızca kullanma kılavuzlarında emir kipi, mastarlı yapılar ve geniş zaman kullanılır. Bu tür metinlerde amaç ve olasılık belirten ifadeleri de görmek mümkündür.

2.2.1.2. Ürün Katalogları

Uzmanlara yönelik olan ürün katalogları bu alanda üretim yerine sahip olan kişilere hitap eder. Ürün kataloglarının amacı bir ürünü tanıtmak ve satış pazarlamasında firmaya ait belli bir ürünün çeşitliliğini görsel ve işlevsel olarak alıcıya en kısa ve öz şekilde açıklamaktır. Ürün katalogları bilgilendirici metin tipi içerisinde değerlendirilebilir.

Aşağıda uzmanlara yönelik Türkçe ve Fransızca ürün kataloglarından örnekler sunulmaktadır.

Resim 2.2: Tekstil Sektöründe Kullanılan Makinelere Ait Ürün Kataloğu

Kaynak: (Bkz. (Çevrimiçi) <http://www.kecoglubiraderler.com/uploads/kataloglar/dc02b834-9ad2-4bf7-aed7-ab441babe7d9.pdf>, 16 Ocak 2022)

■ ■ □ Presse à oreiller

La presse à oreiller TECHNIC ONE est utilisé pour l'ensachage d'oreillers, en réduisant le volume de celui-ci au maximum.

Préalablement placé dans son sachet, bord principal ouvert, l'oreiller est inséré dans la machine.

Dans un premier temps, une presse évacue l'air contenu dans le sachet et réduit le volume propre de l'oreiller.

Une fois pressé, le bord principal du sachet est soudé par le biais de deux barres chauffantes, l'une fixe, l'autre mobile.

Le sachet est alors évacué à l'arrière de la machine par un convoyeur à bandes.

Resim 2.3: Tekstil Sektöründe Kullanılan Makinelere Ait Ürün Kataloğu

Kaynak: ("Catalogue textile," Technic One Engineering, t.y., s. 15, (Çevrimiçi) https://www.technic-one.com/images/pdf/folder_textile_fr.pdf, 15 Aralık 2020)

Biçimsel olarak ürün katalogları sayfa sayısı ve sayfa düzeni olarak farklılık gösterir. Ürünü tanıtmaya amacı güdüldüğünde biçimsel olarak görsellere sık sık yer verilir. Ürün, görsellerin yanında tanıtılır ve işlevsel özellikleri yine görsellerle birlikte anlatılır. Ürün kataloglarında ilk sayfada genellikle firmaya ait bilgilere yer verilirken devamında ürünler ve en sonunda da iletişim bilgileri yer alır.

Ürün kataloglarında tercih edilen dilsel kullanımlar ürüne ve tanıtım şekline göre değişir. Bazı ürün kataloglarında ürünü tanıtan kısa sözcük öbekleri görülürken bazılarında uzun tümceler görülür. Uzun tümcelerde ürünü tanıtmaya ve açıklamaya yönelik tümceler ve sözcükler yer alır. Genellikle geniş zaman ve edilgen yapılar içerir. Kataloglar ürünlere ait bilgiler içerdiğinden teknik terimler kullanılır, buna bağlı olarak dil kullanımı tekniktir.

2.2.1.3. İplik ve Kumaş Katalogları

İplik katalogları, hem genel satışa yönelik hem de tekstil firmalarındaki tekstil makinelerine veya dikime yönelik satış için hazırlanan kataloglardır. Satış amaçlı hazırlanan ve ürün çeşitliliği gösteren metinlerdir. Ürüne ait görsellerle ve renk görselleriyle desteklenen bilgilendirici metin türleridir.

Aşağıda iplik özelliklerini açıklayan ve renk kodlarını gösteren bir bölüm yer almaktadır.

FIL EPAIS - Cônes 5000 mètres N°40
Composition: 100% Polyester

Utilisation:
+ Piqueuses simple, double et triple entrainement.
+ Idéal pour les retouches Jean's, cuir, tente, ameublement.
+ Format économique.
+ Grosseur d'aiguilles recommandée **90 à 120**.
+ Existe en fusette de 500m pour certains coloris.

1712 - Blanc	5727 - Kaki
9389 - Gris C	1472 - Camel
9666 - Gris M	2392 - Miel d'or
9853 - Acier	8955 - Marron
8388 - Beige rosé	7912 - Marine
8489 - Whisky	9700 - Noir
8597 - Beige	

Resim 2.4: İplik Kataloğundan Bir Bölüm

Kaynak: ("Grossiste Retouche & Mercerie Pièces Machines," Couture Retouche, 2016, s.6, (Çevrimiçi) <http://www.rapid-couture.com/images/catalogue.pdf>, 19 Aralık 2020)

İçerisinde sadece renklerin ve kodların bulunduğu bir iplik kataloğu örneği aşağıda yer almaktadır.

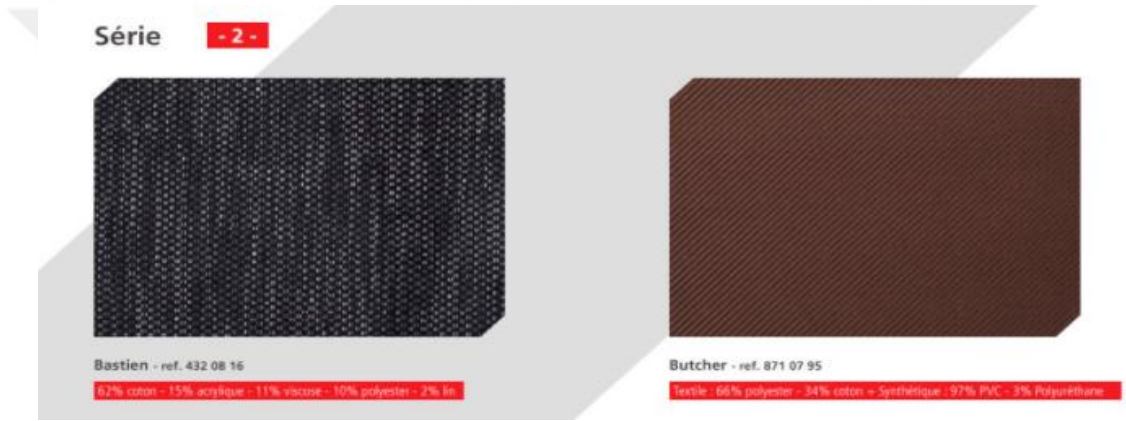
Resim 2.5: İplik Kataloğundan Bir Bölüm

Kaynak: (Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.mersutekstil.com.tr/images/mersu-katalog.pdf>, 20 Aralık 2020)

Biçimsel olarak ürünün görseli, kısa bir açıklaması ve renkler yer alır. Çoğu zaman iplik kataloglarının başlangıç bölümlerinde firmaya ait tanıtımlar yer alır.

Bu tür metinlerin özellikleri kısa tümce yapılarıyla, birkaç sözcükle ve rakamlarla ifade edilmesidir. Alana özgü teknik terimler kullanılır. Bu tür metinlerin bazıları sadece kod ve renklerden oluşur. İncelenen kataloglarda görseller ve ürünleri tanıtan kısa bilgiler yer alır. Bu tanıtımlarda sıfatlar ve kısa açıklayıcı tümce yapıları görülür.

Kumaş katalogları iplik kataloglarıyla benzer özellikler taşır. Amaç ürünü kısaca görsellerle ve özellikleriyle tanıtmaktır. Bu açıdan bakıldığında bu tür metinler bilgilendirici metin türleri içerisinde yer alır.

Resim 2.6: Kumaş Kataloğundan Bir Bölüm

Kaynak: (Bkz. (Çevirimiçi) <https://pdf.archiexpo.fr/pdf/collinet/brochure-tissus/6238-86672.html>, 20 Aralık 2020)

Yukarıda kumaş kataloğundan bir örnek bölüm verilmiştir. Ürünün görseli, referans numarası ve kumaşı oluşturan hammaddeleri bazen de kumaş isimleri katalog içinde yer alan bilgilerdir.

2.2.1.4. Bültenler

Bültenler basın bültenleri, şirket bültenleri, resmi ve resmi olmayan kuruluşlara ait bültenler vb. olmak üzere çeşitli amaçlar doğrultusunda yazılan, belirli bir kitleye hitap eden metin türleridir. Yazılış amacı, okuyucu kitlesine göre değişkenlik gösterir. Tekstil sektöründeki uzmanlara yönelik bültenler sektöre dair bilgileri ve

yenilikleri içerebilir. Bültenler bilgilendirici ve işlemsel metin türleri içerisinde yer alır.

Biçimsel olarak bazı bültenlerde kapak yer alırken resmi kurumlara ait bültenlerde ise metin yapısı ve içerik akışı farklılık gösterir. Genel olarak bültenlerde başlık, bülten numarası ve tarih bilgileri yer alır.

Bültenler içerik açısından tekstil alanına yönelik terimlerin sıklıkla kullanıldığı metinlerdir. Bununla birlikte bu metinlerde kimi zaman istatistiksel bilgiler verilirken ekonomi terimleri kullanılır. Bültenler genel olarak nesnel bir dil içerir.

2.2.1.5. Yan Kuruluşlara ve Mağazalara Yönelik Pazarlama Belgeleri

Yan kuruluşlara ve mağazalara yönelik olan pazarlama belgeleri şirketler veya mağazalar arası talepler doğrultusunda gerçekleşen belgeler içerisinde yer aldığı ve bu belgelere ulaşmakta zorluk yaşandığı için bu belgeler tez kapsamında değerlendirmeye alınmayacaktır.

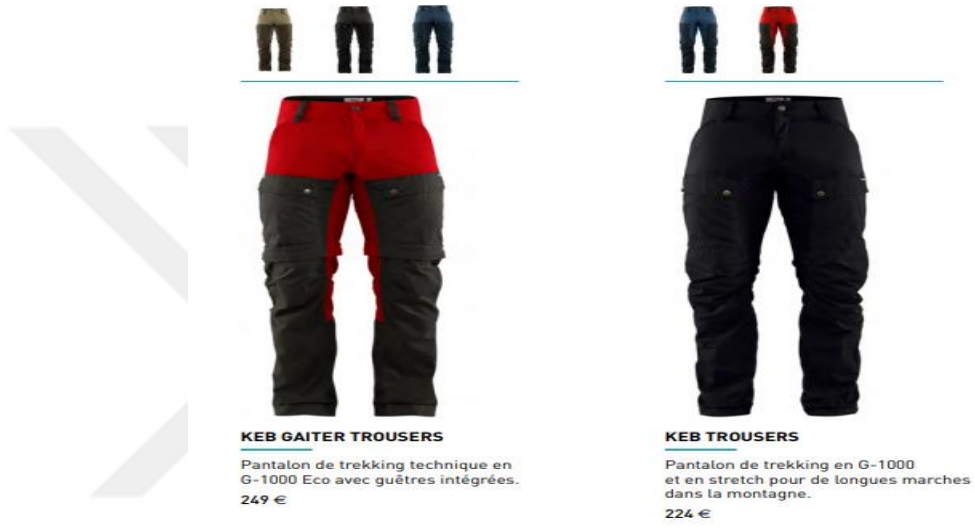
2.2.2. Geniş Halk Kitlesine Yönelik Tekstil Metinleri

Bu bölümde geniş halk kitlesine yönelik tekstil metinlerinden bahsedilerek örnekler verilecektir. Bu metinler içerisinden satış kataloglarına, basın reklam kampanyalarına ve web sayfalarına yer verilecektir. Dergilere yönelik ve en son yeniliklere ayrılmış editörlü makalelere, reklam iletişimine ve edimsel stratejilere dayanarak hedef pazar dilinde konuşanın önemli olduğu metinlere alanı daraltmak amacıyla tez bağlamında yer verilmeyecektir.

2.2.2.1. Satış Katalogları

Geniş halk kitlesine yönelik olan satış katalogları, uzmanlara yönelik olan satış kataloglarına göre, daha çok reklam içerir ve ürünü geniş bir kitleye pazarlama amacı güder. Satış katalogları tekstil sektöründe ürüne göre çok çeşitlilik gösterir. Bu metin tipi işlemsel metin tipi içerisinde değerlendirilebilir.

Reklam ve pazarlama amacıyla hazırlanan satış kataloglarının biçimsel görünümü ürün türüne göre değişmektedir. Bir outdoor kıyafet katalogunda kısaca ürünün görseliyle birlikte tanıtımını görürken, bir yün iplik katalogunda ürünün görseliyle birlikte tanıtımını, renk kodlarını ve ürünü daha cazip hale getirecek bilgileri, açıklamaları, önerileri, modelleri görmek mümkündür. Aşağıda bahsedilen iki satış kataloguna ait bölümlere yer verilmiştir.

Resim 2.7: Outdoor Kıyafetlerine Ait Bir Bölüm

Kaynak: (Bkz. (Çevrimiçi) https://www.alaville-alamontagne.com/wp-content/uploads/2019/04/alvalm_catalogue-_printempsete_2019.pdf, 27 Aralık 2020)

Le fil DMC Natura XL 100% coton			Le fil DMC Natura XL + le livre Crochet Nature		
1 pelote	voir échantillons	7,60 €	3 pelotes + le livre : -15%	Réf. FILO037	33,90 €
3 pelotes : -10%	Réf. FICR022	20,50 €	5 pelotes + le livre : -20%	Réf. FILO038	44,90 €
5 pelotes : -15%	Réf. FICR023	32,30 €	10 pelotes + le livre : -25%	Réf. FILO039	71,50 €
10 pelotes : -20%	Réf. FICR024	60,80 €			

CROCHET NATURE
Kristel Salgarollo

Le livre
80 pages
Format
21 x 29 cm
Réf. :
SUV227
Le livre
seul
17,50 €

*Avec le fil Natura,
vous pourrez réaliser
l'un des nombreux
modèles issus
du livre
Crochet Nature.*

Réf. : FICR016 7,60 €	blanc cassé
Réf. : FICR017 7,60 €	mauve tendre
Réf. : FICR018 7,60 €	rose tendre
Réf. : FICR019 7,60 €	rose riche
Réf. : FICR020 7,60 €	vert tendre

Resim 2.8: İplik Satış Kataloğundan Alınan Bir Bölüm

Kaynak: (Bkz. (Çevrimiçi) http://www.filae.net/wp-content/uploads/2016/01/Fila%C3%A9-Catalogue-2_low.pdf, s.11, 27 Aralık 2020)

Satış kataloglarında katalog türüne göre bazen kısa tümce yapıları bazen de ürünün satış pazarlamasını arttırmak amacıyla öneriler ve ilgi çekici tümceler yer alır. Öneri tümceleri kısa ve ürün satışını artırmaya yöneliktir. Bu kataloglarda kullanılan dil günlük ve teknik dil kullanılır. Aşağıda satış kataloglarında yer alan dil kullanımına örnek verilmiştir.

Örnek 1:

“STEN JACKET

Veste confortable et pratique, parfait pour la vie quotidienne. En G-1000 Original et G-1000 Lite. Capuche fixée et deux poches de côté.”¹²

Çeviri:

STEN MONT

Günlük kullanım için rahat, kullanışlı ve mükemmel ceket. G-1000 orijinal ve G-1000 lite kumaştan. Sabit kapüşonlu mont ve iki yandan cepli.

¹² Bkz. (Çevrimiçi) https://www.alaville-alamontagne.com/wp-content/uploads/2019/04/alvalm_catalogue-_printempsete_2019.pdf, s.2, 27 Aralık 2020

Örnek 2:

“Le fil Natura XL

Le fil DMC Natura XL 100 % coton se décline dans de merveilleuses couleurs, et sa grosseur permet de crocheter rapidement et facilement de somptueux ouvrages. Pelotes de 100g, soit 75m env. Pour aiguille n°8-9 ou crochet n° 6-7. Echantillon de 10 x10 cm= 17rgs x 12m.”¹³

Çeviri: Natura XL iplik

100 % pamuklu DMC Natura XL ipliğin mükemmel renkleri mevcuttur ve ipliğin kalınlığı çabucak ve kolaylıkla göz alıcı el işleri örmenizi sağlar, 100g top, yaklaşık 75 m’dir. 8-9 numara şiş veya 6-7 numara tığ uygundur. 10x10 cm bir örnek = 17sıra x 12m.

2.2.2.2. Basın Reklam Kampanyaları

Basın reklam kampanyaları gazete, dergi, sokak reklam panosu ve dijital ortamlar vb. olmak üzere çeşitli şekillerde yapılır. Günümüzde teknolojiyle birlikte basın reklam kampanyalarına dijital ortamda sık sık yer verilir. Araştırma bağlamında incelenecek reklam kampanyaları dijital ortamda yer alan Fransızca ve Türkçe kampanyalardır.

Reklam kampanyasına örnek olarak, Fransızca moda, sanat, kültür üzerine yazılan, *İnfluencia* dergisinden Brice markasına yönelik reklam kampanyasından

¹³Bkz. (Çevirimiçi) http://www.filae.net/wp-content/uploads/2016/01/Fila%C3%A9-Catalogue-2_low.pdf, s.13, 27 Aralık 2020

bahseden bir örnek alınmıştır. Reklam kampanyasında Brice markası adını reklam içerisine yerleştirmiştir.

Çeviri: “BU DOĞRU, SADECE BRICE ERKEĞİNE ÖVGÜLER YAĞDIRILIR”

(Sözcüğü sözcüğüne çevirisi: Şu bir gerçek ki Brice erkeği sadece ayakkabılarını cilalar.)

Resim 2.9: Reklam Kampanyasına Dijital Ortamdan Bir Örnek

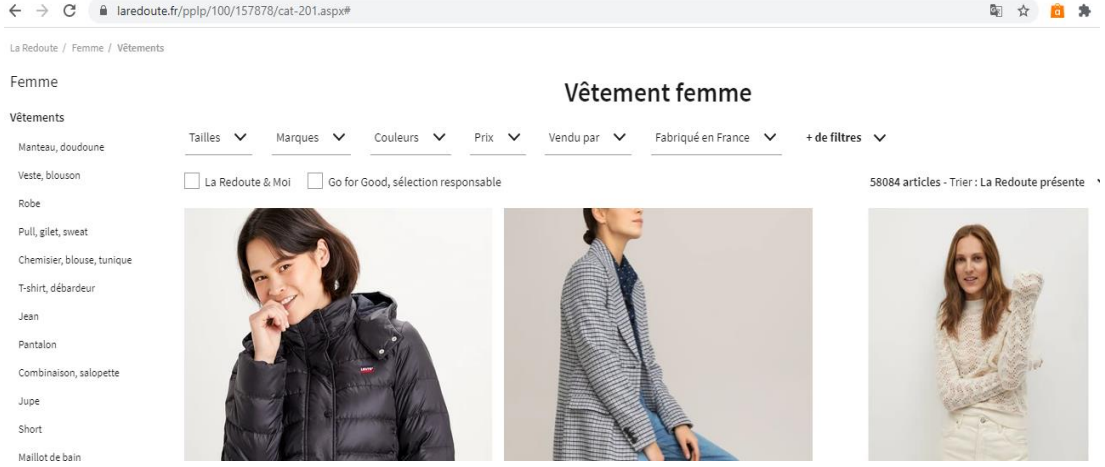
Kaynak: (Bkz. (Çevirimiçi) <http://www.influencia.net/fr/actualites/media-com,case-study,glory-paris-campagne-mode-pour-vrai,5791.html>, 27 Aralık 2020)

Basın reklam kampanyaları en kısa şekilde ilgi çekici sloganlarla hazırlanan metinlerdir. Görseller ve sloganlarla erek kitlenin firmaya yönelmesi amaçlanır. Bu metinler işlemsel metinlerdir. Genellikle kısa tümcelerden oluşurlar.

2.2.2.3. Web Sayfaları

Tekstil sektöründe geniş halk kitlesine yönelik olan web sayfaları daha çok ürün satışına yönelik olan sayfalardır. Teknolojiyle birlikte tekstil sektöründe web sayfaları ürün satış yöntemlerinden biri haline gelmiştir ve uluslararası pazar içinde daha geniş bir kitleye ulaşmada bir araç olmuştur.

Bu tezde web sayfaları tekstil sektöründeki nihai ürünlerin satışında kullanılan bir aracı olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda incelendiğinde web sayfasında ürün bilgileri, ürünün renkleri, iade ve teslim, kargo bilgileri yer alırken ana başlıklarda yeni sezon, kadın, erkek ve çocuk vb. başlıklar yer alır. Amaç kısa ve öz bilgilerle ürünün pazarlamasını ve satışını gerçekleştirmektir. Firmaya ait indirimleri veya fırsatları içeren reklam kampanyalarının ana ekranda yeni bir pencere şeklinde de yer aldığı görülmektedir.

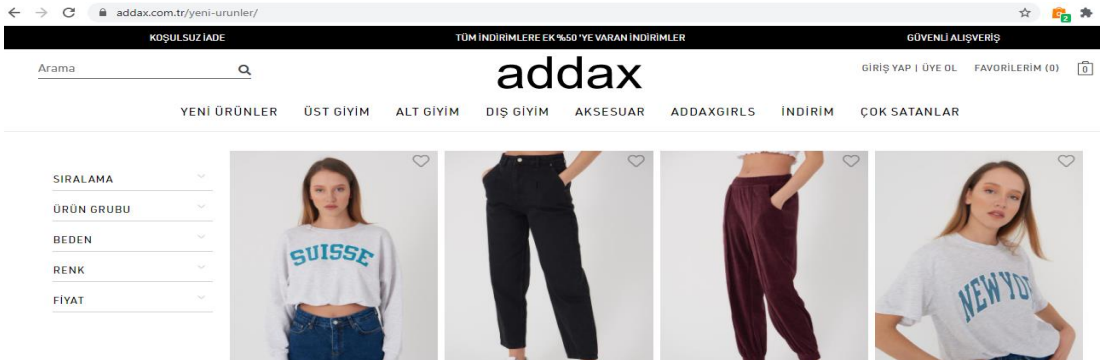

Resim 2.10: Satışa Yönelik Olan Web Sayfası

Kaynak: (Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.laredoute.fr/pplp/100/157878/cat-201.aspx#>, 31 Ocak 2021)

Ana sayfalar biçimsel olarak farklılık göstermektedir. Ürün sınıflandırmaları bazen üst tarafta yer alırken bazen de sol köşede yer alır. Ürün görselleriyle birlikte kısa bilgiler verilmekte, uzun tümceler yerine kısa, dikkat çekici ve satışa odaklı bilgiler içeren tümceler görülmektedir.

Aşağıda Türkiye’deki satışa yönelik olan bir web sayfasının ana sayfası örnek olarak verilmiştir.

Resim 2.11: Addax Markasının Satışa Yönelik Web Sayfası

Kaynak: (Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.addax.com.tr/yeni-urunler/>, 31 Ocak 2021)

Bu bölümde metin kavramına, metin tiplerine değinilmiş, tekstil metnlerinin kendi içindeki sınıflandırılmasından ve bu metinlerin hangi metin tipleri içerisinde yer aldığından bahsedilmiştir. Oluşturulan her metin aslında belirli bir metin tipi

içerisinde yer almakta ve bu bağlamda tekstil metnlerinin kendi içinde de metin sınıflandırılması olduğu görülmektedir. Tekstil metnlerinin iki grupta ele alınabileceği tespit edilmiş ve bunlar örnek metinlerle gösterilmiştir.

Bu metinler içerisinden tez kapsamında ele alınacak metinlerin çevirisinde uygulanabilecek kuram ve yöntemler bir sonraki bölümde ele alınacak ve bu metinlere uygulanabilecek çeviri yöntemleri tartışılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAVAALANI GÜVENLİK PERSONELİ KIYAFET TEKNİK ŞARTNAMESİNDEKİ MODEL TANIMLAMALARININ İNCELENMESİ VE ÇEVİRİSİ

Çeviri toplumlararası etkileşim açısından vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Tarih boyunca çeviri eyleminden faydalanılmış ve bu eylem farklı şekillerde tanımlanmıştır. Çevirinin bir aktarım veya yeniden yazma gibi birçok tanımının olduğu görülmektedir.

Çeviri bir süreç olup, bu süreçte dil, metin ve kültürel unsurlar bir arada ele alınmaktadır. Her çevirmenin yapmış olduğu çeviride bilinçli veya bilinçsiz olarak dayandığı yaklaşımlar ve yöntemler söz konusudur. Çeviri alanında yeni kuramsal yaklaşımlar çevirinin dilbilimden bağımsız olarak bir bilim haline gelmesiyle ortaya çıkmıştır.

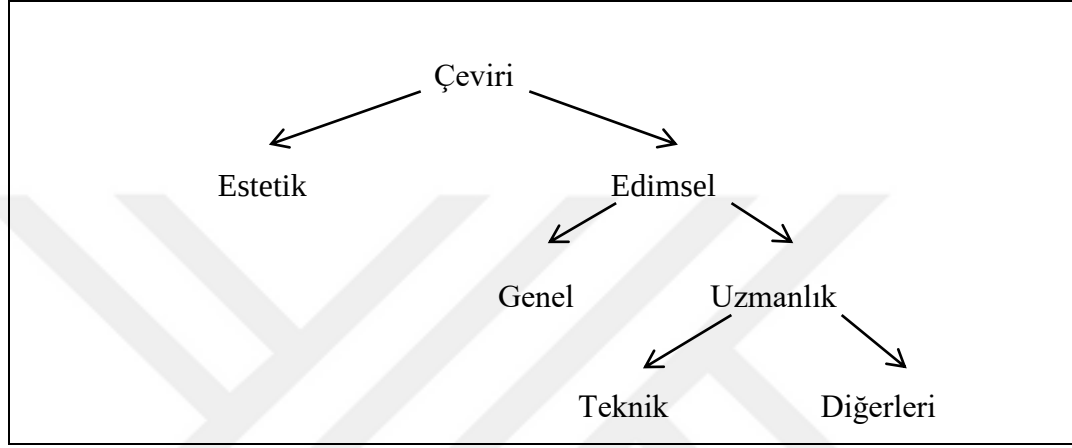
Tekstil metinleri uzmanlık alanları içerisinde yer alan metinlerdir. Bu metinlerde kullanılabilecek yaklaşımlar ve yöntemler yine alan içerisindeki metin tiplerine göre değişiklik göstermektedir. Farklı metin tipleri için farklı kuram ve yöntemlerin kullanılması çevirinin işlevsel boyutu açısından önemlidir.

Bu bölümde teknik çeviriden ve özelliklerinden, uzmanlık çevirisi ve teknik çeviri tartışmasından, çeviri sürecinden ve çeviri yaklaşımlarından bahsedilecektir. Çalışmanın konusu olan tekstil metinlerinden model tanımlama metinleri çeviri yöntemler çerçevesinde irdelenecektir. Bu bağlamda hangi çeviri yöntemlerinin bu metinlere uygulanabileceği ve çeviri sürecinde karşılaşılabilecek zorluklar açıklanacaktır.

3.1. Teknik Çeviri ve Özellikleri

Teknik çeviri, genel olarak edebiyat dışında kalan tüm bilim dallarında alana özgü yazılmış teknik metinlerin çevirisi olarak tanımlanabilir. Ngarso, teknik çeviriyi çeviri uygulamasında iletişimdeki iki dilin derinlemesine bilgisini ve aynı zaman da bilim, hukuk, yönetim ve idari gibi özel alanlardaki yetkinliği gerektiren bir çeviri türü olarak tanımlamıştır (2011: 88).

Teknik çeviri edimsel çeviri içerisinde yer alır. Edimsel çeviri içerik açısından estetik, tarihi ve kişisel bilgi içermeyen sadece okuyucuya bir bilgiyi iletmeyi amaçlayan çeviri türüdür. Teknik çeviri, edimsel çevirinin alt başlığı olan uzmanlık alanları içerisinde yer alır. Teknik çevirinin çevirideki yeri aşağıdaki şekilde yer almaktadır (Bédard, 1986: 177).

Şekil 3.1: Teknik Çevirinin Çevirideki Yeri

Kaynak : (Bédard, Claude, *La Traduction Technique: Principes et Pratique*, Québec, Linguattech, 1986, s.177)

Şekilde görüldüğü gibi teknik çeviri uzmanlık alanlarının bir alt dalı olarak ele alınmaktadır. Bu şekli doğrulayan farklı bir teknik çeviri tanımı şu şekildedir:

“İlk olarak, açıklık getirmek için teknik çeviriden anladığım teknolojik bir çeviri olmasıdır: elektrik, telekomünikasyon, havacılık, sanayi, mühendislik vb. muhasebe ve tarım bilimi gibi genel olmayan diğer alanlar uzmanlık çevirisi içerisinde yer almaktadır, teknik çeviri de uzmanlık çevirisinin bir dalıdır.”¹⁴

Teknik çeviriyi diğer çeviri türlerinden ayıran en önemli özellik bir alana yönelik bilgilendirici, yönlendirici veya açıklayıcı olmasıdır. Estetik bir kaygı yoktur. Teknik çeviride dikkate alınması gereken özellikler net, anlaşılır ve terim birliği denilen alan içindeki terimlerin kullanılmasıdır. Teknik çeviride amaç erek kitleye bilgiler vermek ve bunu en verimli şekilde metin içeriğine göre aktarmaktır. Gürçağlar, *Çevirinin Abc'si* adlı kitabında Byrne'dan yaptığı alıntıda bazı

¹⁴ Bkz. (Çevrimiçi) <https://comleon.wordpress.com/2013/04/01/plaidoyer-pour-la-valorisation-de-la-traduction-technique/>, 16 Nisan 2021

araştırmacıların teknik ve bilimsel metinlerde terim dışında daha önemli özelliklerin olduğunu dile getirdiklerini ve teknik çevirinin teknik bir metin yazmak olduğunu, bunun sadece kaynak dilden erek dile terim aktarımı olmadığını belirtmektedir. Teknik çevirinin bir teknik iletişim biçimi olduğunu ve sadece okuyucuya teknolojik konularda bilgi vermekten oluşmadığını dile getirmektedir (2014: 51). Ona göre:

“Bilimsel makaleler bu amacı gütsen teknoloji alanında kullanım kılavuzu, teknik ürün bilgileri, ilaç prospektüsü gibi belgeler kullanımlık metinlerdir ve bu tür metinlerin çevirisinde önemli olan erek okurların aldıkları bilgileri “kolay, uygun ve etkin bir biçimde” kullanıp kullanamayacaklarıdır (Byrne 2006: 11). Bu nedenle okura sunulan çevirinin okurun erişebileceği bir anlaşılabilirlik, netlik ve hızla sunulması gerekir. Diğer bir deyişle teknik çeviri anlaşılabilirlik açısından erek dilde yazılmış metinlerden farklı olmamalı ve mümkün olduğunca erek dilde sözkonusu teknik alanda gelenekselleşmiş kullanımlara uygun olmalıdır” (A.e.: 51-52).

Teknik metinlerin çevirisinde çoğu zaman terimler baskın görünse de bu tür metinleri terimlerle sınırlandırmak doğru olmaz. Bu metinlerin çevirisinde temel özellik sadece terimler değil aynı zamanda metin yapısı, sözdizimi ve tümce yapısıdır. Bununla birlikte çevrilecek metinlerin hitap ettiği kitle de önem taşımaktadır. Teknik metinlerin çevirisi uzmanlara yönelik olduğu gibi aynı zamanda geniş halk kitlesine yönelik de olabilir.

Teknik metinlerin çevirisinde dikkat edilmesi gereken özelliklerden biri kaynak metindeki bilgilerin anlamsal olarak erek dile doğru bir şekilde aktarımı ve erek dilde uygun karşılıklarının bulunmasıdır. Aksoy, *Teknik çeviri* adlı makalesinde Herman’den yapmış olduğu alıntılara dayanarak teknik çeviri hedefleri doğrultusunda teknik çevirinin özelliklerini şu şekilde açıklamıştır:

“Ana hedefleri, a) Açıklık, b) Kısa ve Öz olma, c) Doğruluk olan teknik çeviri sadece sözcüklerin sözlük karşılıklarını sıralamak değil, kaynak dili çok iyi bilmenin yanı sıra hedef ve teknik yazımı da çok iyi bilmek, çevrilecek konu alanı hakkında bilgi sahibi olmak, bu alanda sözcük, düşünce ve yöntem düzeyinde araştırma yapmayı sağlayacak donanıma ulaşabilmektir” (t.y.: 71).

Teknik metinlerin bir diğer özelliği de yapısal özellikleridir. Bu özellikler metnin tipine göre farklılık göstermektedir. Satış katalogları hem görsel hem de kısa ve öz anlatımlar gerektirirken, tekstil makinelerinin kullanma kılavuzu ise görsel ve anlatım yoğunluğu gerektirmektedir. Bu metinlerde kullanılan dilsel yapılar da farklıdır. Kullanma kılavuzlarında daha çok emir kipi kullanılmaktadır. Satış kataloglarında ise sıfatlar, kısa tümce yapıları yoğunluk göstermektedir. Bu metinlerin çevirisinde kaynak metindeki biçimsel, biçimsel, sözdizimsel ve anlamsal özelliklerin erek dile tutarlı bir şekilde aktarılmasına dikkat edilmelidir.

Teknik çevirinin genel özellikleri göz önünde bulundurulduğunda uzmanlık metinleriyle teknik çeviri metinlerinin ayrımında sorunlar yaşandığı görülmektedir. Teknik metinler, uzmanlık metinleri ve bilimsel metinler olmak üzere üç farklı kavramdan söz edilmektedir. Bu durumda bu üç kavram arasındaki farklılıklar şöyle açıklanabilir.

3.2. Uzmanlık Çevirisi – Teknik Çeviri Tartışmaları

Uzmanlık çevirisi (la traduction spécialisée), teknik çeviri (la traduction technique) ve bilimsel çeviri (la traduction scientifique) kavramları hem Türkçede hem de Fransızca da kullanılmaktadır. Bu kavramlar alan içinde zaman zaman hala karışıklığa neden olmaktadır, bunların ayrımını yapmak hem Türkçede hem de Fransızca da kolay olmamakla birlikte kimi zaman bu kavramlar birbirilerinin yerine de kullanılmaktadır. Uzmanlık çevirisi, teknik çeviri ve bilimsel çeviri için Schnell ve Rodriguez şu şekilde bir ayrım yapmaktadır:

“Özellikle yeni Latin dillerinde ne *bilimsel* çeviri, *teknik* çeviri ve *uzmanlık* çevirileri arasında ayrım yapmak ne de bu sıfatları çeviri bağlamında tanımlamak kolay değildir. Çünkü yazarların kullandığı kavramlar birbiriyle asla bağdaşmaz. Kendisini çeviri araştırmasına adanlar arasında, bilhassa insan faaliyetinin özel bir alanına özgü bir metne dayanan ve uzmanlık çevirisiyle eşanlamlı hale gelen tüm çevirileri belirtmek için çok geniş bir anlamda *teknik* çeviri terimini kullanma eğiliminde olan Fransızca ve İspanyolca yazan yazarlardır. Diğer yazarlar ise mühendislik ve teknoloji alanının belgelerini kapsayan *teknik* çeviri (kullanıcılar için kullanım kılavuzu, kurulum açıklamaları, gider listesi vb.) ile Fen bilimleri alanıyla ilgili çeviri olarak *bilimsel* çeviri arasında net bir ayrımı ortaya koyarlar. Bunun

sonucu olarak *uzmanlık* çevirisi terimi hem *teknik* çeviriyi hem de *bilimsel* çeviriyi kapsayan bir üst anlam olarak ortaya çıkmaktadır” (2007: 154).

Bu bilgi doğrultusunda uzmanlık çevirisinin teknik ve bilimsel çeviriyi kapsayan genel bir kavram olarak kullanıldığı görülmektedir. Uzmanlık çevirisi denildiğinde tıp, hukuk, ekonomi, siyaset vb. alanlar akla gelirken, teknik ve bilimsel çeviri denildiğinde daha belirgin teknik ve bilimsel bilgileri içeren metinler akla gelmektedir. Aslında uzmanlık çevirisi edebi olmayan metinler dışında kalan tüm metinlerin çevirisi olarak düşünülmektedir. Edebi çevirilerin alt başlıkları roman, şiir hikaye vb. iken uzmanlık çevirileri için teknik çevirinin bir alt başlık olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda karışıklığa neden olan bu iki kavram daha çok uzmanlık çevirisi ve teknik çeviridir. Bu karışıklığın nedeni edebi çeviri ile geriye kalan tüm çeviriler için kimi zaman uzmanlık çevirisi kimi zaman teknik çeviri kavramlarının kullanılmasıdır. Bu iki kavramdan önce genel çeviri kavramındaki ayırmda Jean Delisle ve Claude Bédard’ın edimsel çeviri kavramına vurgu yaparak aslında edebi çeviri dışında kalanları edimsel çeviri olarak tanımladıkları görülmektedir. El Tanany, *La traduction technique: problématique et stratégies* başlıklı çalışmasında Jean Delisle’den yaptığı alıntıda bu konudaki düşüncelerini şu şekilde aktarmaktadır: “Jean Delisle, edebi metinler ve edimsel metinlerin çevirisi arasında ayırım yapar ve « *estetik yönü hakim olmayan ve bilgi iletmeye yarayan* » metinleri edimsel metinlerle bağdaştırır” (t.y. : 973).

Uzmanlık çevirisinin edimsel çeviri içinde yer aldığı söylenilebilir. Ayrıca birçok alanı kapsadığı görülmektedir. Bu alanlardaki metinlerde önemli olan estetik kaygının olmaması ve bilgi iletmeyi amaçlamasıdır. Örneğin tekstil metinleri çevirisi uzmanlık metinleri çevirisi bağlamında değerlendirilir. Fakat tekstil metinlerinin uzmanlara veya geniş halk kitlesine yönelik olan, bilgilendirici ve yönlendirici teknik bilgilerin ve yönergelerin bulunduğu metinler teknik metinler kapsamına girmektedir.

Sonuç olarak uzmanlık ve teknik çeviri ayrımının kolay olmadığı, bunların edimsel çeviri bağlamında ele alınıp değerlendirildiği, ayrıca uzmanlık alanı içinde de alt başlıkların olduğu görülmüştür.

3.3. Teknik Çeviri Süreci

Teknik çeviri sürecinde çevirmenin alandaki sözcük dağarcığı (le bagage de vocabulaire) çeviri için önemli araçtır. Teknik çeviride çevirmenin alan içerisindeki terimlere hakim olması beklenir. Bédard, eşdeğerleriyle çevirinin teknik çeviride önemli rol oynadığını ve teknik terimlerin eşdeğerliliğinin kurulmasının çevirmende sağlam bilgi birikimi ve bilinçli araştırmalar isteyen zor bir görev olduğunu dile getirmektedir (1986: 26).

Teknik çeviriyi sadece teknik terimlerle sınırlandırmamak, daha önce de vurgulandığı gibi teknik çeviri sürecinde metindeki yapısal ve sözdizimsel özellikleri bu süreçte dikkate almak gerekir. Teknik çeviride çevirmen kaynak metni göz önünde bulundurarak önüne çıkabilecek belirsizlikleri belirlemelidir. Çevirmenin teknik çeviri sürecinde yapması gerekenleri Fontanet, *La traduction Technique : Le Texte Sous L'Empire de L'Extratextuel* adlı çalışmasında iki aşamada ele almaktadır.

“Anlambilimsel aşamada çevirmen:

- belirsizlikleri belirlemeli (çünkü ancak o zaman belirsizliklerin üstesinden gelebilir.);
- ona gerekli olan anlama düzeyini belirlemeli (örneğin metinde televizyon sözcüğünün geçmesi çevirmenin vakum tüpünün işleyişini anlamasını gerektirmez);
- anlamsal ve terimbilimsel birimleri keşfetmeli;
- belirsizlikleri ortadan kaldırmak için gerekli olan terim çalışmalarına yönelik araştırmalara ve belge araştırmalarına girişmeli;
- kaynak metnin algılanmasının tutarlılığını kontrol etmelidir (iç ve dış tutarlılığın kontrolü).

Adbilimsel aşamada çevirmen:

- alıcı tarafından ihtiyaç duyulan açıklık derecesini belirlemeli;
- anlamı yeniden oluşturmak (veya en azından iletmek) için uygun terimi bulmalı;
- uygun şekli seçmeli (tek anlamlı, açık ve kısa)

-anlamı kontrol etmeli (çevrilen metnin hem iç hem de dış tutarlılığını kontrol etmeli) ve biçimi kontrol etmelidir (yazımsal, sözdizimsel ve terimsel kontrol).” (2006: 4-5).

Bu aşamalar çevirmenin çeviri sürecinde yapması gereken aşamalardır. Çevirmen bu süreçte birtakım zorluklarla karşı karşıya kalabilir. Bédard, çevirmenin terim sorunu ile çeviri sorununu ayırt etmesini bilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca ilk durumda gerçekten bir eşdeğerliliği bulmanın söz konusu olduğunu, ikinci durumda ise biçime bağlı kalmadan anlamı aktarmanın önemli olduğunu dile getirmektedir (1986: 31).

Sonuç olarak çevirmen teknik çeviri sürecinde iyi bir alan bilgisine sahip olmalı ve bu süreçte ortaya çıkabilecek belirsizlikleri tespit edebilmelidir. Bu belirsizlikler belirlendikten sonra araştırma aşamasına gidilmelidir. Erek kültürdeki eşdeğerlilik, bağdaşıklık ve tutarlılık unsurlarına dikkat edilmelidir. Önemli nokta ise çeviri hedefleri doğrultusunda erek kültürde amaca hizmet eden bir çeviri ürünü ortaya çıkarmaktır.

3.4. Çeviriye Yönelik Yaklaşımlar

Çeviride çeviribilim ve dilbilim odaklı yaklaşımlar olmak üzere iki farklı yaklaşım türünden bahsetmek mümkündür. Çeviribilim dilbilimden bağımsız bir bilim dalına dönüştüğünde çeviriye yeni bir yaklaşım türü gelmiş ve çeviribilim odaklı yaklaşımlar çeviriye yeni bakış açısı kazandırmıştır. Dilbilimsel yaklaşımlar kendi kuramlarını çeviriye uygularken çeviribilimsel yaklaşımlar çeviriyi bir eylem olarak değerlendirmektedir. Yazıcı, *Çeviribilim Temel Kavram ve Kuramları* başlıklı kitabında dilbilim ve çeviri odaklı yaklaşımın ayrımını yapmakta ve dilbilim odaklı yaklaşım hakkında aşağıdaki ifadeleri kullanmaktadır:

“1980’den başlayarak günümüze değin çeviribilime, dilbilime ve çeviribilim odaklı olmak üzere iki türlü yaklaşımda bulunulmuştur. Dilbilimin çeviribilimin sınırlarını çizmedeki rolü ve çevirinin kuramlarının şekillenmesindeki işlevi kuşkusuz yadsınamaz. Bu alandaki çalışmalar, özellikle dilbilim kuramlarının çeviride uygulamaya nasıl

geçirilebileceği üzerinde odaklanmış ve araştırmalar çeviri eğitimi üzerinde odaklanmıştır” (2005: 98).

Bu açıklamalardan dilbilimin çeviriye katkısının önemli olduğu görülmektedir. Fakat tezin konusu gereği araştırmanın bu bölümünde sadece çeviribilim odaklı yaklaşımlardan işlevsel yaklaşımlara yer verilecektir. Gürçağlar, işlevci yaklaşımların farklı araştırmacıların çalışmalarıyla çeviribilime katkı sunduğunu ve bu çalışmaların ortak noktasının ise çeviriyi dilbilimsel bir işlem değil bir eylem olarak, bilhassa iletişimsel ve toplumsal bir eylem olarak gören bir bakış açısı sunduğunu ifade etmektedir (2014: 120-121). Aşağıda işlevsel çeviri kuramı hakkında bilgi verilmektedir:

“İşlevsel çeviri kuramı temel hatlarıyla “Genel bir Çeviri Kuramının Temeli” (Reið/Vermeer 1984) başlıklı kitapta ve “*TEXTconTEXT*” adlı alan dergisinde tanıtılmaktadır. Burada, nesnellik ve sinama yoluyla öznelar arası geçerlilik gibi bilimsel betimleme koşullarına (bkz. bölüm 4.1) uyan bir kuramın tasarlanması amaçlanmıştır. Kuramın sunulması, karmaşık bilimsel formüllerle oldukça soyut bir düzlemde gerçekleşmektedir.

Geleneksel dilbilimsel çeviribilimden belirgin bir biçimde ayrışarak burada tamamen yeni bir yaklaşım dile gelmektedir; “yeni paradigmlar da yeni bir terminoloji kullanır” (Reið/Vermeer 1984:4). Bu yaklaşımın oluşuma kadar, kaynak ve *erek dilsel* metin, yazar, okur, gönderici, alımlayıcı vs. söz konusuydu; bu yaklaşımda ise *kaynak* ve *erek metin* ve *erek alımlayıcı* söz konusudur” (Stolze, Çev. Durukan, 2013: 207).

İşlevsel yaklaşımlar denildiğinde ilk akla gelen Hans Vermeer’in Skopos kuramıdır. Diğer önemli bir kuram ise Holz-Mänttari tarafından geliştirilen eylem kuramıdır. Gürçağlar, Holz-Mänttari’nin çeviriyi bir iletişim süreci olarak tanımladığını ve bu süreçte çeviriyi başlatan, işveren, metnin yazarı, çevirmen, çeviri metnin kullanıcısı ve alıcısı gibi birçok etken kişinin yer aldığını ifade etmektedir. Skopos kuramı için ise işlevsel yaklaşımlar arasında en fazla ön plana çıkan kuram olduğunu ve Vermeer’in bu kuramı Katharina Reið’in metin türleri ve işlevleri üzerine yapmış olduğu çalışmaya dayandığına ve Reið ile birlikte yazdığı kitapta geliştirdiğine değinmektedir (2014:121).

3.4.1. Eylem Kuramı

Çevirinin eylem kuramı (1984) Justa Holz-Mänttari tarafından Almanya’da geliştirilmiştir. Eylem kuramı kültürlerarası iletişim sürecinde çeviriye işlevsel bir bakış açısı kazandırır. Guidère, *Introduction à la traductologie* başlıklı kitabında eylem kuramı çerçevesinde çevirinin her şeyden önce belli durumlara ve mesleki bağlama uygun metinleri üretmeyi amaçlayan kültürlerarası iletişim süreci olarak öngörüldüğünden ve bu nedenle çevirinin uzman ve müşteri arasında basit bir etkileşim aracı olarak düşünüldüğünden söz etmektedir. Ayrıca çevirinin bu edimsel anlayışını geliştirmek için Holz-Mänttari bunu eylem kuramına ve önemli ölçüde iletişim kuramına dayandığını ve böylece çevirmenin bazı mesleki bağlamlarda aşmak zorunda kaldığı kültürel güçlükleri gözler önüne serebildiğine değinmektedir. Kuramın öncelikli amacının iletişimin başarılı şekilde yapılmasını engelleyen kültürel engelleri azaltmayı sağlayan bir işlevsel çeviriyi uygulamak olduğunu da eklemektedir (2008: 71). Kültürel engelleri azaltacak unsurlar şu şekilde ifade edilebilir:

“Bu amaca ulaşmak üzere, Holz-Mänttari (1984) kaynak metnin *yapısı* ve *işlevi* ile sınırlanan küçükçül bir çözümlemesinin yapılmasını önermektedir. Araştırmacıya göre, kaynak metin kültürlerarası iletişimin işlevlerinin yaşama geçirilmesinden başka bir şey değildir. İçsel bir değeri bulunmamakta, ancak çevirmenin kendisine belirlediği *iletişimsel amaca* göre değişiklik göstermektedir. Çevirmenin birincil kaygısı müşteriye aktarılması gereken iletidir. Kullanılacak eşdeğere karar vermeden önce, çevirmen iletinin konusunun erek kültür bağlamında ne düzeyde kabul edilebilir olduğunu değerlendirmek zorundadır (Guidère, 2010: 71-72)” (Raková, Çev. Polat, 2016: 146).

Bu kuram kaynak metni işlevsel açıdan değerlendirir ve erek metni kültürlerarası aktarım olarak ele alır. Daha çok mesleki bağlamda karşılaşılan güçlüklerin çok kültürlü bir bakış açısıyla ele alınması ve kaynak metindeki işlevsel amacın göz önünde bulundurulması gerektiği bu kuram çerçevesinde ifade edilebilir. Eylemi erek metnin sonucu olarak değerlendirirken, bu süreçte birçok etkenin

olduğunu da ifade eden bir kuramdır. Sonuç olarak eylem kuramında önemli olan kaynak metnin müşteriye aktarılması gereken kabul edilebilir bir ileti olmasıdır.

3.4.2. Skopos Kuramı

Skopos kuramı işlevsel çeviri yaklaşımlarında ön plana çıkan diğer bir kuramdır. *Skopos* sözcüğü Yunanca'dan gelmektedir, amaç, hedef ve gaye anlamlarına gelmektedir. Kuram olarak da Skopos kuramı olarak çeviride kullanılmaktadır.

Vermeer (2007), *Çeviride Skopos Kuramı* başlıklı kitabında bir çeviriye ihtiyaç duyan kişiyi işveren olarak tanımlamaktadır. Çevirmen çeviriyi gerçekleştiren belirlenen hedefler doğrultusunda erek metin alıcıları için bir metin üretmeyi bilen çift kültüre hakim bir uzmandır. İşveren ve çevirmen çevrilecek metin üzerinde uzlaşırlar ve erek metnin skoposunu belirlemiş olurlar. Her çeviri eylemi için bir skopos söz konusu iken farklı skoposlar aynı kaynak metnin farklı çevirilerinin ortaya çıkmasını sağlarlar.

Skopos kuramına göre, çeviri talebinde bulunan işveren tarafından belirlenen amaç çeviri sürecinde göz önünde bulundurulmalıdır. Belirli bir amaç doğrultusunda yapılan çeviri eyleminde amaç değiştiğinde farklı çeviri sonuçlarının doğacağı da vurgulanmaktadır. Skopos kuramının altında yatan temel kurallar şu şekilde sıralanmaktadır:

- “ 1) Erek metni belirleyen çevirinin amacıdır.
- 2) Kaynak metin, kaynak dilde bir bilgi aktarımıdır. Erek metin de benzer bir aktarımı erek kültürde gerçekleştirir.
- 3) Ancak erek metnin gerçekleştirdiği bilgi aktarımı kaynak metne yansımaz.
- 4) Erek metnin kendi içinde bağdaşık olmalıdır.
- 5) Erek metin, kaynak metinle bağdaşık olmalıdır.
- 6)Yukarıda anılan kurallar hiyerarşik bir düzende verilmiştir ve skopos (amaç) kuralı hepsinden önde gelir” (Akt. Gürçağlar, 2014: 124).

Bu kurallara bakıldığında yine çeviride baskın olan çevirinin skoposudur. Fakat bu kuramda sadece amacın yanı sıra erek metindeki metin içi bağdaşıklık ve

kaynak metin ile erek metin arasındaki bağdaşıklık unsurları söz konusudur. Çevirmen çeviri skoposunu temel alarak bağdaşıklık kurallarını yerine getirmektedir:

“Çevirmenin görevi, erek kültür alıcılara bir anlam aktarabilecek olan bir metin üretmektir. Çevirmen *metin içi bağdaşıklık kuralına* özellikle uymak zorundadır. Kurala göre, erek metin (*translatum*) alıcı için yeterince anlaşılır olmalıdır ve erek iletişim ve kültür durumunda alıcının göndergeler dünyasının bir parçası gibi anlam taşımalıdır. Çevirmen *metinlerarası bağdaşıklık* veya *bağlılık kuralına* da saygı göstermelidir. Bu, çevrilmiş metin ile kaynak metin arasındaki bağlılıktır. *Metinlerarası bağdaşıklık*ın bu biçimi, öncelikle kaynak metnin çevirmenin yaptığı yorum, ardından da çevirinin *skopos*’u tarafından belirlenir. Sıradüzensel olarak *metinlerarası bağdaşıklık*, *metiniçi bağdaşıklık*ın altında yer alırken, ikisi de skopos kuralının altında konumlanırlar. Eğer *amaç (skopos)* metnin işlevinde bir değişikliği gerektiriyorsa, bağlı kalınacak kural artık kaynak metinle *metinlerarası bağdaşıklık* olmayacak, fakat amaçla uyumluluk (uygunluk) olacaktır; “metiniçi bağdaşıklık”, “metinlerarası bağdaşıklık” terimleri Vermeer’e aittir)” (Raková, Çev. Polat, 2016: 158).

Sonuç olarak skopos kuramında işverenin belirlediği skopostan hareket eden çevirmen erek kültürde bir metin oluşturmaktadır. Çeviride asıl belirleyicinin çevirinin skoposu olduğu unutulmamalıdır.

3.4.3. Betimleyici Çeviri Kuramı

Gideon Toury’in Betimleyici Çeviri Araştırmaları’nın temeli Even-Zohar’a ait olan Çoğuldizge Kuramına dayanmaktadır. Bu araştırma daha sonra birçok çeviribilimci tarafından tamamlanan, günümüzde hala geçerliliği olan bir yaklaşım haline gelir. Toury’nin bu yaklaşımının temelinde erek odaklı bir bakış açısı bulunmaktadır ve ona göre çeviriler erek kültürün birer gerçeğidir. Betimleyici Çeviribilim Araştırmaları’nın yöntemsel ve kuramsal temelini 1980’de yayımladığı *In Search of Theory of Translation (Bir Çeviri Kuramı Peşinde)* başlıklı çalışmasıyla atmış ve daha sonra 1995’te yayımladığı *Descriptive Translation Studies and Beyond (Betimleyici Çeviri Araştırmaları ve Ötesi)* ile *varsayılan çeviri* kavramını ortaya koymuştur. Toury’e göre çeviri, erek kültürde çeviri varsayılan ya da olduğu anlaşılan her tür metindir. Bununla birlikte bu tarz metinler çeviribilimciler tarafından araştırılması önemli olmakta ve çoğu zaman bu metinler erek kültürün

çeviriden beklentilerini çeviri metinlerden daha iyi sergilemektedir (Gürçağlar, 2014: 134).

Toury'in çeviri olan veya olduğu fark edilen her türlü metnin çeviribilim tarafından araştırılması gerektiğini ve erek kültürdeki beklentilerini saptamak açısından daha verimli olduğunu savunduğu görülmektedir. Toury'nin eşdeğerlilik kavramıyla ilgili yaklaşımını Gürçağlar şu şekilde ifade etmektedir:

“Toury'e göre erek-kaynak metin karşılaştırması sırasında odaklanılması gereken konu iki metin arasında eşdeğerlik kurulup kurulmadığı sorusu değil, zaten çevirinin doğası gereği var olan eşdeğerliğin derecesinin ve türünün saptanmasıdır (Toury 1980: 47). Eşdeğerliğin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma ise betimleyici olacaktır ve bu çalışmanın temelini “norm” kavramı üzerine kurulu betimleyici bir yöntem oluşturacaktır. Bu yöntem yalnızca çeviri metinlerle sınırlı değildir, metinlerin içinde yer aldığı toplumsal ve kültürel bağlamın da göz önünde bulundurulması gerekmektedir” (A.e.:135).

Yazıcı, *norm* kavramını bir toplum ya da topluluğa uygun düşen davranışı gösteren ölçüt ve modeller olarak tanımlamıştır. Yazar Toury'in üç çeşit normundan bahsetmektedir. Bunlar önsel norm, süreç öncesi ve çeviri süreci normlarıdır. Önsel norm, çevirmenin çeviri metnin erek odaklı veya kaynak odaklı olup olmayacağına dair verdiği kararı içerir. Süreç öncesi çeviri normları çeviri politikasını kapsamaktadır. Çeviri süreci normları ise, çevirmenin çeviri eylemi sürecinde aldığı kararlarına yön veren normlardır (Yazıcı, 2005: 134-135).

Toury çeviri sürecinde erek kültürde belirli ölçütler olduğundan ve bunların çevirmenin davranışını etkilediğinden bahsetmektedir. Çevirmenin bu davranış biçimini belirleyen normlardır.

3.5. Çeviri Yöntemleri

Çeviri yöntemleri çevirmenin çeviri sürecinde kaynak metni erek kültüre aktarırken başvurduğu yöntemlerdir. Çevirmen bu süreçte karşılaştığı zorlukları aşmaya çalışırken yöntemsel olarak başvurduğu birtakım adımlar söz konusudur. Bu yöntemler çevirmene karşılaştığı zorluklarda çözüm aşamasında yol göstericidir.

Çevirmenin kaynak metinden yola çıkarak erek kültürün hedefleri doğrultusunda zorluklara çözüm arayışında çıkış noktası metindir. Her metinde çevirmen farklı zorluklarla karşılaşacağı gibi bunlara bulduğu yöntemsel çözümler de farklılık gösterebilir. İşlevsel çeviri bağlamında *Stylistique Comparée du Français et de l'Anglais* başlıklı kitapta Vinay ve Darbelnet tarafından ortaya koyulan yedi yöntem çevirmene çeviri sürecinde ve zorlukları aşmasında yol göstermektedir. Bu yöntemler doğrudan çeviri ve dolaylı çeviri stratejileri olmak üzere iki grupta ele alınır. Doğrudan çeviri stratejisinin kaynak odaklı, dolaylı çeviri stratejisinin ise erek odaklı olduğunu ifade etmektedir. Sözcüğü sözcüğüne çeviri söz konusu olmadığında dolaylı çeviri yönteminin kullanılması gerektiğini dile getirmektedir. Doğrudan çeviri (bire bir çeviri) stratejileri ve dolaylı çeviri stratejileri aşağıda yer almaktadır.

Doğrudan Çeviri Stratejileri

- Ödünçleme (L'emprunt)
- Öykünme (Le calque)
- Bire bir çeviri (La traduction littérale)

Dolaylı Çeviri Stratejileri

- Dönüştürüm (La transposition)
- Değiştirim (La modulation)
- Eşdeğerlik (L'équivalence)
- Uyarlama (L'adaptation) (1972)

3.5.1. Ödünçleme (L'Emprunt)

Ödünçleme kaynak dilde var olan bir sözcüğün erek dilde aynı şekilde veya sesletim yoluyla benzer şekilde kullanılmasıdır. Daha çok dile yeni giren veya eşdeğerliliği olmayan terimler ve sözcükler için çözüm olarak kullanılır. Raková *Çeviri Kuramı* başlıklı kitabında ödünçlemeye şu şekilde açıklık getirmektedir:

“Genellikle üstdilsel (yeni teknik, bilinmeyen kavram) bir boşluğu doldurmak için başvurulmuş ödünçleme en basit çeviri yöntemidir. Çevirmen bazen biçimsel bir etki yaratmak üzere buna başvurma ihtiyacı duyabilir” (Raková, Çev. Polat, 2016: 86).

3.5.2. Öykünme (Le Calque)

Öykünme ödünçlemenin özel bir türü iken öykünme yapılırken yabancı dilden öbek ödünçlenmekte ve bu ödünçlenen bu öbeği oluşturan öğeler bire bir çevrilmiştir. Ayrıca öykünme ya yeni bir ifade katarak erek dilin sözdizimsel yapısına uyan anlatım öykünmesi ya da erek dile yeni bir yapı getiren yapı öykünmesi olarak gerçekleşir (Akt. A.e.: 87).

3.5.3. Bire Bir Çeviri (La Traduction Littérale)

“Bire bir çeviri veya sözcüğü sözcüğüne çeviri, çevirmenin dilsel tutsaklıklar dışında herhangi bir şey için endişelenmesine gerek kalmadan kaynak dilden erek dile hem doğru hem de deyimisel bir metin sonucuna varan geçiş anlamına gelir. (...) Genel olarak, bire bir çeviri kendi içinde tek, aynı şekilde tersine çevirebilir, tam bir çözümdür. Bire bir çeviri örnekleri en fazla aynı dil ailesinden (Fransızca-İtalyanca) ve özellikle de aynı kültürden gelen diller arasında yapılan çevirilerde bulunmaktadır.(...) Fakat bir kez bu bire bir çeviriye ulaşılsa çevirmen tarafından bire bir çeviri kabul edilemez olarak kabul edilirse, o zamanda dolaylı çeviriye başvurulması gerekir” (Vinay, Darbalnet, 1972: 48-49).

3.5.4. Dönüştürüm (La Transposition)

Vinay ve Darbalnet, dönüştürümün iletinin anlamını değiştirmeden söylemin yerine söylemin bir parçasının konulmasına dayanan bir yöntem olduğunu, bu yöntemin çevirinin özel durumunda olduğu gibi dil içinde de uygulanabileceğini belirtmektedirler (A.e.: 50). Çeviri alanında iki tür dönüştürümden bahsedilebilir. Bunlar zorunlu ve isteğe bağlı dönüştürümlerdir. Bu yöntem kaynak ve erek dilde dilbilgisel düzeyde gerçekleşir. Örneğin çeviri sürecinde isim-fiil, sıfat-fiil, sözdizimsel dönüştürümler vb. şekilde yapılmaktadır.

3.5.5. Değiştirim (La Modulation)

Çeviri sürecinde kaynak dilden erek dile aktarımda bakış açısının değiştirilmesi söz konusudur. Değiştirim dönüştürüm gibi hem zorunlu hem de isteğe bağlı olarak gerçekleşir. Boztaş ve Yener, *Açıklamalı Çeviri Terimleri Sözlüğü*

başlıklı kitabında değiştirimi “Çevirmenin, erek metindeki bir bölümü, kaynak şeklini dikkate alarak farklı bir bakış ačíısıyla veya açıklayarak çevirmesi” olarak tanımlamaktadırlar (2005: 21).

3.5.6. Eşdeğerlik (L’Équivalence)

İki metin biçimsel ve yapısal olarak tamamen farklı yollara başvurarak aynı durumu açıkladığında eşdeğerlik söz konusudur (Vinay, Darbalnet, 1972: 52). “Eřdeęerliklerin çoğu dolayısıyla kalıplaşmışlardır ve kalıp, atasözü, adsıl veya sıfatsıl bileşikler, vb tümcesel bir listenin parçasını oluştururlar” (Akt. Raková, Çev. Polat, 2016: 91).

3.5.7. Uyarlama (L’Adaptation)

Vinay, Darbalnet, bu yedinci yöntemle çevirinin en uç sınırları varıldığını, uyarlamanın iletinin gönderme yaptığını durumun erek dilde var olmadığı durumlarda uygulandığını ve eşdeğer olduğu değerlendirilen başka bir duruma göre oluşturulması gerektiğini ifade eder. Dolayısıyla bunun eşdeğerliğin özel bir durumu, bir durumlar eşdeğerliği olduğunu açıklar (1972: 52-53).

Sonuç olarak, çeviri stratejileri ve yöntemleri Vinay ve Darbalnet tarafından belirlenen doğrultuda çevirmene çeviri sürecinde ışık tutmaktadır. Bu yöntemler çevirmenin çeviri zorluklarını hangi yöntemlerle aşabileceği konusunda çevirmene kolaylık sağlamaktadır. Çevrilen metnin bu yöntemleri belirlemede asıl belirleyici olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

3.6. Kıyafet Model Tanımlamalarının Çeviri Süreci

Tekstil metinleri uzmanlık alanları içerisinde yer almakta ve birçok farklı metin tipinden oluşmaktadır. Gerek alanın kendi içinde alt dallarının olması gerek her bir dalın kendi içinde farklı metin tiplerinden oluşması ve bununla birlikte çeviri bağlamında ele alınacak metin tiplerinin hem uzmanlar hem de geniş halk kitlesine yönelik olması bu alanın ne kadar geniş olduğunu göstermektedir. Bu araştırma bağlamında sečilten Fransızca metinler Fransızca ve Türkçe dil çifti arasında çeviriye örnek niteliği taşımaktadır. Ayrıca sečilten bu metinler iř hayatına ve tekstil

sektöründe ivme kazanan teknik tekstillerine dair kıyafetleri içermesi çeviri sürecinde dil kullanımı ve terim farklılığını gösterme olanağı sağlayacaktır. Fransızcadan Türkçeye çeviri sürecinde hangi yöntemlere başvurulduğu, bu süreçte ne tür zorluklarla karşılaşıldığı ve bu zorlukları aşmak için nasıl bir çözüm yöntemi sunulduğu gösterilmeye çalışılacaktır.

Bu bölümde tekstil metinlerinden havacılık alanında kullanılan kıyafetlerin hem şehir hayatında hem de pist alanında kullanılan kimi zaman teknik tekstillere giren kıyafetlerin görsellerle birlikte açıklandığı metinler incelenecek ve çeviri önerisinde bulunulacaktır. Bu metinler internet ortamından elde edilen *Cahier des Charges de l'Uniforme des Agents de Sûreté Aéroportuaire* (Havaalanı Güvenlik Personeli Kıyafet Teknik Şartnamesi) başlıklı el kitabında yer almaktadır.

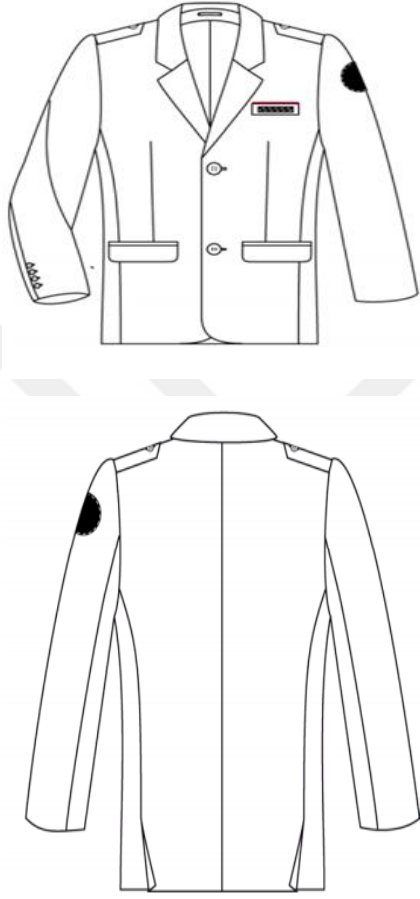
Teknik şartname farklı kaynaklarda şu şekilde tanımlanmaktadır: “Ortaya çıkarılacak bir ürünün fiziksel, mekanik, estetik ve kimyasal özelliklerini tanımlayan veya nasıl yapılması gerektiğinin anlatıldığı dokümanlara teknik şartname denir.”¹⁵ Ayrıca “Teknik şartname müşteri ile hizmet sağlayıcı/satıcı arasındaki sözleşmeye dayalı bir belgedir. Satıcının veya hizmet sağlayıcının müşterisine karşı genel bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmesine olanak sağlar.”¹⁶

Tez bağlamında ele alınan bu kıyafet teknik şartnamesi içerisinde yer alan metinler, örneklerde de görüleceği gibi, blazer ceket (blazer), mont (blouson), kravat (cravate), boyunluk (tour de cou), eldiven (gants), Twilly fular (Twilly), gömlek (chemise), etek (jupe), iş pantolonu (pantalon de travail), parka (parka) vb. dir. Seçilen Fransızca örnek metinlerin Türkçe çevirileri de metnin hemen altında verilmiştir.

¹⁵ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.portakaltercume.com/teknik-sartname-nedir/>, 05 Mayıs 2022

¹⁶ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.etudier.com/dissertations/Cahier-De-Charge/53338610.html>, 05 Mayıs 2022

Örnek: 1

K.M.: MODELE: BLAZER HOMME	
	Descriptif blazer -Blazer homme, coupe droite, fermé par deux boutons -Doublure intérieure bordée par un liseré de couleur rouge -Col tailleur avec feutre dessous de col -2 portes écussons : 1 plaqué sur le haut de la manche gauche au porter et 1 plaqué sur le rabat de poche poitrine gauche au porter -1 poche poitrine devant côté gauche au porter. Un passepoil de couleur rouge est inséré en haut de cette poche -2 poches passepoilées avec rabat -1 fente de chaque côté du dos -Bas manche finition 4 boutons -Pattes d'épaule boutonnées -1 poche poitrine intérieure sur chaque devant -Une poche ticket et une poche basse sur l'intérieur devant gauche au porter (s.3)
E.M.: MODEL: ERKEK BLAZER CEKET	
Model tanımlama blazer ceket -İki düğme ile kapatılan düz kesim erkek blazer ceket - Kırmızı renkli şeritle kenarları çekilecek iç astar -Yaka altı keçeli erkek yaka -2 arma cırtı: giysinin sol kolunun üst kısmına yerleştirilecek 1 cırt ve giysinin sol göğsünün cep kapağına yerleştirilecek 1 cırt -Giysinin sol tarafında göğüs hizasında 1 göğüs cebi. Kırmızı renkli bir biye bu cebin üst kısmına eklenecektir. -Kapaklı 2 fleto cep -Arkanın her iki yanında 1 yırtmaç -4 düğmeli kol ucu -Düğmeli omuz apoletleri -Her iki tarafın ön kısmının içinde 1 göğüs cebi -Giysinin sol ön içinde bilet cebi ve alt cep	

Örnek: 2

K.M.: MODELE: SOFTSHELL HOMME

Descriptif blouson

- Col montant
- Devant fermé à l'aide d'un zip dont le curseur est muni d'une tirette pour une meilleure préhension
- Devant doublé avec un filet
- Manches raglan
- 1 empiècement dessous emmanchure rouge devant et dos
- 1 empiècement bas de manche rouge sur le devant
- 1 porte écusson plaqué sur le haut de la manche gauche au porter
- 1 porte écusson plaqué sur la poitrine gauche au porter
- 1 poche passepoilée incrustée au niveau du haut de la manche gauche au porter
- 2 poches basses zippées placées au niveau de chaque découpe côté devant
- 1 poche zippée intérieure gauche au porter
- Bas de manche réglable par bandes auto-agrippante
- Bas de l'effet réglable à l'aide d'un cordon
- Les coutures d'assemblage sont renforcées par une surpiqûre ruban
- Coupe droite (s.103)

E.M.:

MODEL: SOFTSHELL ERKEK MONT

Model tanımlama Mont

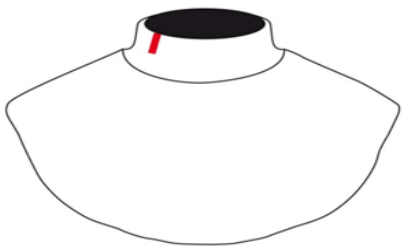
- Dik yaka
- Daha iyi bir tutuş için elcikle desteklenecek kursorün dışıyla kapatılan ön
- Bir file ile astarlanacak ön
- Reglan kol
- Ön ve arka kol oyuğunun altında 1 kırmızı parça
- Önde kol ucuna yerleştirilecek 1 kırmızı parça
- Giyside sol kolun üst kısmına yerleştirilecek 1 arma cırtı
- Giyside sol göğüs kısmına yerleştirilecek 1 arma cırtı
- Giyside sol kolunun üst kısmını kaplayan 1 fleto cep
- Her ön yan kesim seviyesine yerleştirilecek fermuarla kapatılacak 2 alt cep
- Giyside sol iç kısımda fermuarla kapatılan 1 cep

- Cırt cırt bantla ayarlanabilir kol ucu
- Şerit yardımıyla ayarlanabilir giysi altı
- Toplama dikişleri gaze dikişiyle sağlamlaştırılacaktır.
- Düz kesim

Örnek: 3

K.M.: MODELE: CRAVATE	
	Descriptif Cravate - La cravate à clip est confectionnée en tissu 100 % polyester, dont l'extrémité basse se termine en pointe. - Elle présente un nœud permanent par un dispositif efficace de type pince à clip, ce dispositif assure une fixation optimale esthétique de la cravate, et permet d'enlever facilement cette dernière. - Longueur total finie (nœud compris) 50 cm - Plus grande largeur du grand pan: 8cm - Identification par deux bandes rouges (s.42)
E.M.: MODEL: KRAVAT Model tanımlama Kravat - Alt ucu sivri şekilde biten %100 polyester kumaştan dikilecek klipsli kravat - Klipsli mandal türüyle etkili bir mekanizmayla daimi bir kravat düğümü sergiler, bu mekanizma kravatın en uygun estetik şekilde sabitlenmesini ve bu klipsli mandalın kolayca çıkarılmasını sağlar. - (Düğüm dahil) Toplam uzunluğu 50 cm - En büyük parçanın en geniş kısmı: 8 cm - İki kırmızı şeritle kimliklendirme	

Örnek: 4

K.M.: MODELE: TOUR DE COU	
	Descriptif tour de cou Le tour de cou «col roulé et plastron», il permet une protection renforcée du cou, du haut du dos, du haut de la poitrine et des épaules du froid et du vent, en position statique et dynamique. Doux et agréable au porter, il est de coloris Noir. Les coutures sont type de bord à bord ou équivalent pour éviter les surépaisseurs. Identification par un liseré rouge (s. 147)

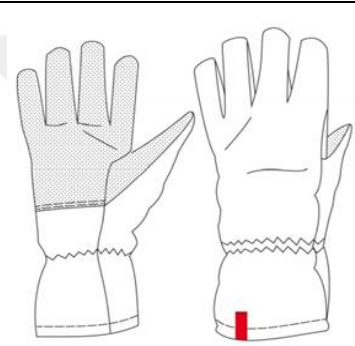
E.M.: MODEL: BOYUNLUK**Model tanımlama Boyunluk**

Boyunluk «balıkçı yaka ve göğüslük», sabit ve hareketli durumlarda boynun, sırtın üst kısmının, göğüs üst kısmının ve omuzların soğuktan ve rüzgardan etkili bir şekilde korunmasını sağlar.

Giysi yumuşak ve hoştur, siyah renklidir.

Dikişler kalınlık oluşmaması için yan yana veya eşit şekilde olacaktır.

Kırmızı şeritle kimliklendirme

Örnek: 5**K.M.: MODELE: GANTS TEMPS FROID****Descriptif Gants**

Ces gants sont réalisés dans un matériau

Imper respirant.

Renfort paume protège contre les frottements.

Une bande élastique, sur la face intérieure du poignet, et deux bandes élastiques, sur sa face extérieure.

Finition avec un liseré rouge. (s.150)

E.M.: MODEL: SOĞUK HAVA ELĐİVENĐ**Model tanımlama Eldiven**

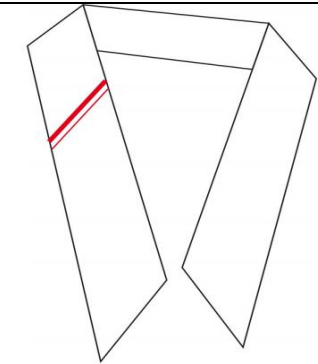
Bu eldivenler şu malzemelerden yapılacaktır:

Su geçirmez nefes alan

Sürtünmelere karşı dayanıklı avuç içi

Bileğin iç kısmında bir lastik şerit ve dış kısmında iki lastik şerit

Kırmızı şeritle bitiş dikişi

Örnek: 6**K.M.: MODELE : TWILLY****Descriptif Twilly**

-Le Twilly spécial sécurité est confectionné en tissu 100 % polyester, dont chaque extrémité se termine en pointe.

-Il présente un dispositif d'accrochage anti-étranglement.

Longueur total finie (de pointe à pointe) 100 cm

Largeur 7 cm

-Identification par deux bandes rouges (s.82)

E.M.: Model tanımlama Twilly Fular

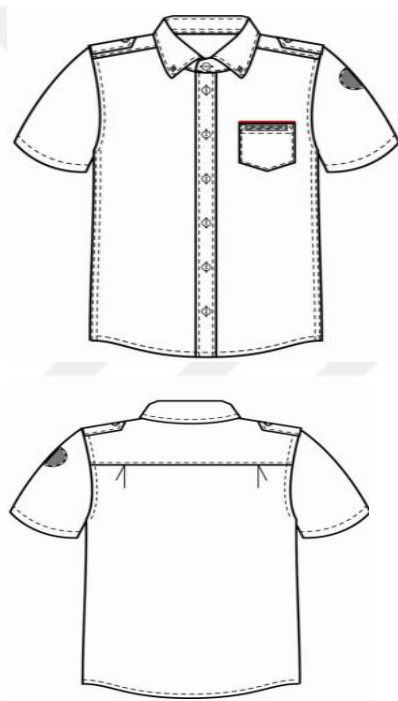
- Twilly özel güvenlik fuları her ucu sivri şekilde biten %100 polyester kumaştan üretilmiştir.

-Boğulmayı önleyici asma mekanizmasına sahiptir.

Toplam uzunluğu (uçtan uca) 100 cm

Genişliği 7cm

-İki kırmızı şeritle kimliklendirme

Örnek: 7**K.M.:MODELE: CHEMISE MC****Descriptif**

- Chemise homme coupe droite avec une poche poitrine, plaquée sur le devant gauche au porter passepoilée d'un liseré rouge
- Manches courtes
- Col avec pied de col et pointes boutonnées
- Milieu devant avec gorge américaine fermée par 6 boutons, un septième bouton est positionné sur le pied de col
- 2 boutons de rappel en bas de la patte milieu devant
- Dos avec empiècement sur le haut du dos et 2 plis d'aisances
- 1 porte écusson plaqué sur le haut de la manche gauche au porter
- 1 porte écusson plaqué sur poche poitrine gauche au porter
- Pattes d'épaule boutonnées (s.20)

E.M.: MODEL GÖMLEK KK**Model tanımlama**

-Kırmızı bir şeritle biyelenecek giysinin sol ön tarafına yerleştirilecek bir göğüs cebi olan düz kesim erkek gömleği

-Kısa kol

-Ayaklı gömlek yakası ve uçları düğmeli

-6 düğme ile kapatılan açmalı patlı orta ön, yedinci düğme yaka ayağına yerleştirilecektir.

- Ön orta patın altında 2 yedek düğme

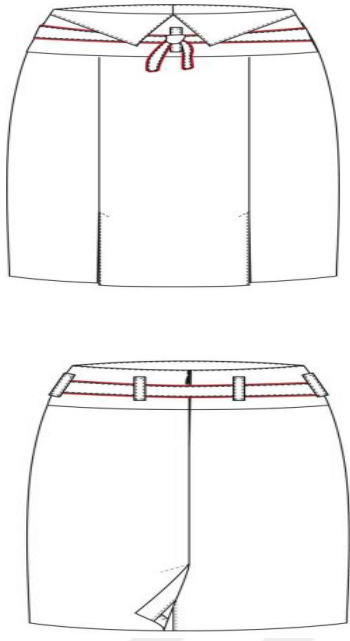
-Sırt üst kısmında robalı sırt ve 2 sırt pili

-Giyside sol kolun üst kısmına yerleştirilecek 1 arma cırtı

-Giyside sol göğüs cebine yerleştirilecek 1 arma cırtı

-Düğmeli omuz apoletleri

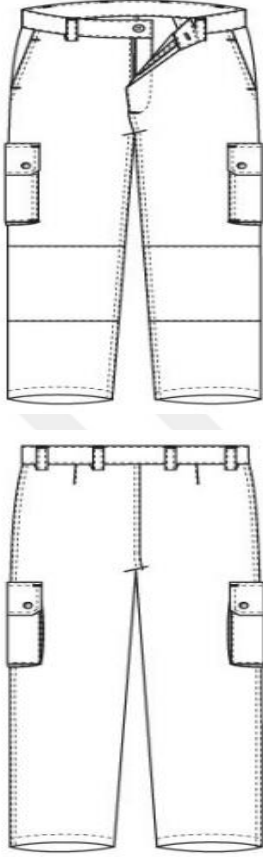
Örnek: 8

K.M.: MODELE : JUPE	
	Descriptif -Jupe non doublée -2 découpes verticales sur le devant terminées chacune par pli d'aisance - Le haut de la jupe est en forme et muni de 5 passants - La taille est agrémentée d'une ceinture amovible ornée d'un passepoil rouge - Le haut du devant est fini par une basque - Dos avec fente milieu dos et fermeture par un zip invisible (s.55)
E.M.: MODEL: ETEK Model tanımlama -Astarsız etek -Ön tarafta her biri bir piliseyle biten dikey 2 kesim -Eteğin üst kısmı modellidir ve 5 kemer köprüsüyle desteklenmektedir. -Bel kırmızı bir biye ile tasarlanarak çıkarılabilir bir kemer ile süslenecektir. -Ön tarafın üst kısmı beldeki etek ucuyla tamamlanacaktır. -Arka taraf orta yırtmaçlı ve gizli fermuarlı	

Örnek: 9

K.M.:

MODELE: PANTALON DE TRAVAIL UNISEXE

Descriptif Pantalon

- Pantalon fermé par une ceinture avec un bouton et une braguette zippée
- Ceinture munie de 6 passants
- Poches italiennes de chaque côté
- Poches soufflets au niveau des cuisses.
Ces poches sont munies de soufflets sur le bas et le côté de dos. Elles sont fermées par un rabat muni de 2 pressions.
- Renfort genoux plaqué sur le devant
- Bas de jambe ourlé
- Une pince sur chaque dos (s.174)

E.M.: MODEL: UNISEX İŞ PANTOLONU

Model tanımlama Pantolon

- Bir düğme, kemer ve fermuarla kapatılan pantolon önü
- 6 kemer köprüsüyle desteklenen kemer
- Her iki yanda yan cep
- Kalça seviyesinde körüklü cepler
Bu cepler alt ve arka yandan körükle destelenir. 2 çift düğmeyle desteklenen cep kapağıyla kapatılır.
- Ön kısma yerleştirilen diz bölgesi takviyesi
- Kenarı çekilecek paça
- Arkada her iki kısımda bir pens

Örnek 10:

K.M.: MODELE: PARKA HV 4 EN 1 UNISEXE

K.M.: DESCRIPTIF GENERAL

LA PARKA 4 en 1

La parka est dite 4 en 1 par la jonction de deux effets supplémentaires.

Elle est complétée d'une doublure matelassée et d'un blouson en qualité type softshell amovibles. Ces deux éléments s'associent à la parka par des fermetures à glissières séparables.

E.M.: MODEL: UNISEX PARKA HV 4 IN 1

GENEL MODEL TANIMLAMA

PARKA 4 in 1

4 in 1 olarak adlandırılan parka iki ek giysinin birleştirilmesiyle elde edilir. Kapitone yapılacak bir astar ve çıkarılabilir softshell türü mont tarafından

tamamlanır. Bu iki parça ayrılabilir fermuarla parkaya birleşir.

K.M.: La parka peut se porter de quatre manières:

1/seule

2/avec la doublure matelassée

3/ avec le blouson en type softshell

4/avec la doublure matelassée et le blouson en type softshell

E.M.: Parka dört şekilde giyilebilir:

1/ tek

2/ kapitone yapılacak astarla

3/ softshell türü montla

4/ kapitone yapılacak astarla ve softshell türü montla

K.M.: La parka doit être conforme à la norme ISO 471 + A1: 2007. La signalisation « haute visibilité » est assurée par des bandes grises retro-réfléchissantes ainsi que le tissu rouge fluorescent. Une capuche attenante vient compléter ce dispositif de protection. Les coutures sont étanchées afin de garantir une conformité avec la norme EN 343 + A1 : 2007.

E.M.: Parka ISO 471 + A1: 2007 standartlarına uygun olmalıdır. « Yüksek görünümlü » işaretleme reflektörlü gri şeritle ve aynı zamanda fosforlu kırmızı kumaşla sağlanır. Bu koruma aygıtı sabit bir kapüşonla tamamlanır. Dikişler EN 343 + A1: 2007 standartlarıyla uygunluğu sağlamak için su geçirmez hale getirilir.

K.M.: La parka est légèrement cintrée, les manches sont dites montées.

Dessous d'emmanchure avec soufflet permettant une amplitude de mouvement maximale tout en préservant le maintien du bas de l'effet au niveau du bassin. Les bas de manche sont réglables par des pattes de serrage auto-agrippant et sont munis d'un manchon en bord côte. La parka est entièrement doublée d'une doublure de propriété

E.M.: Parka hafifçe tam bele oturtulur, kollar takılır.

Basen seviyesinde giysinin alt duruşu tamamen korunarak en yüksek hareket genişliği sağlayan körüklü kol oyuğu altı. Kol ucu cırt cırt bant sıkma patıyla ayarlanabilir ve kenarları kürkle desteklenir. Parka tamamen ince astarla astarlanmıştır.

K.M.: Le milieu du devant se ferme par une fermeture à glissière. Sous pattes de recouvrement fixé par un ruban auto-agrippant.

E.M.: Ön orta fermuarla kapatılır. Kapatma patlarının altı cırt cırt bant şeritle sabitlenir.

K.M.: Le col, de forme officier, est équipé d'une ouverture zippée permettant le rangement de la capuche.

E.M.: Hakim yaka şeklindeki yaka kapüşon yerleştirmeyi sağlayan fermuarla kapatılacaktır.

K.M.: La capuche est réalisée en 3 morceaux et entièrement doublée. Elle est dotée d'un cordon élastique de réglage sur tout le tour.

E.M.: Kapüşon üç parçadan oluşur ve tamamen astarlıdır. Tüm çevresi ayarlanabilir lastik şeritle donatılacaktır.

K.M.: Le parka est équipée de 4 poches. Deux poches plaquées sur la partie basse du vêtement, intérieure doublée polaire. Une poche verticale dite "Napoléon", positionnée sous la garde au niveau de la poitrine gauche fermée par zip (ouverture dim 17 cm). Une poche portefeuille zippée intérieure positionnée sur côté gauche dim 14 cm X 21 cm.

La taille est réglable à l'aide d'un cordon de serrage élastique inséré dans un tunnel plaqué sur tout le pourtour de la taille. Des œillets positionnées à chaque extrémité de l'intérieur de la taille permettent la sortie du cordon.

E.M.: Parka 4 cepli olarak tasarlanmıştır. İki cep kıyafetin alt kısmına yerleştirilecek, içi polar astarlı. "Napolyon" diye adlandırılan dikey bir cep (ağız ölçüsü 17 cm) fermuarla kapatılan sol göğüs seviyesine yerleştirilecek. 14 cm X 21 cm ölçüsünde sol yana yerleştirilecek fermuarla kapatılan bir iç cüzdan cebi. Beden tüm beden çevresinde yerleştirilecek bir iç geçitle eklenecek lastik sıkma şeridi yardımıyla ayarlanabilir. Bedenin içinin her ucuna yerleştirilen kuşgözleri şeridin çıkmasını sağlar.

K.M.: La parka porte dans le dos un marquage d'identification d'une dimension 120 mm X 300 mm : SURETE AEROPORTUAIRE.

La police de caractère est Swiss ou Helvetica.

Le coloris du lettrage est gris rétro – réfléchissant.

E.M.: Parkanın sırt kısmında 120 mm X 300 ölçülerinde kimliklendirme damgalaması bulunur: SURETE AEROPORTUAIRE.

Yazı karakteri Swiss veya Helvetica'dır.

Harf rengi gri reflektörlüdür.

K.M.: Option :

Une pochette porte-barge transparente peut être rajoutée sur le côté droit, au porter au niveau de la poitrine.

E.M.: Seçenek :

Giysinin göğüs seviyesine sağ yanda şeffaf yaka kartı cebi eklenebilir.

K.M.: LA DOUBLURE MATELASSE

Réalisée dans une doublure matelassée est ouatinée, piquée verticalement tous les 10 cm. Elle est bordée sur son pourtour et se fixe à la Parka, d'une part à l'aide d'une fermeture à glissière séparable assemblée au contour de la doublure (milieu devants + encolure) ; et d'autre part par le moyen de petites pattes d'attache (en forme de capucins) fixées au bas des manches.

E.M.: KAPİTONE YAPILMIŞ ASTAR

Kapitone yapılacak bir astar her 10 cm'de bir dikey olarak kapitone yapılacaktır, piko çekilecektir. Çevresinin kenarı çekilir ve bir yandan (ön orta + yaka açıklığı) astarın kenarını birleştiren ayrılabilir bir fermuar yardımıyla; ve diğer yandan kol ucuna sabitlenen (koni şeklindeki) bağlantı ayağı aracılığıyla parkaya sabitlenecektir.

K.M.: LE BLOUSON EN QUALITE DE TYPE SOFTSHELL

Le blouson de type « softshell » est ajusté. Il est composé de découpes horizontales devants et dos, de découpes dessous de manches et de découpes épaules.

Les manches sont dites montées et le col est de forme officier.

Le bas du blouson est ajustable par un cordon élastique inséré dans l'ourlet. Les extrémités sont agrémentées d'un embout plastique « caché » dans le sac des poches devant.

Il possède deux poches passepoilées obliques au bas de chaque devant fermées par un zip.

E.M.: SOFTSHELL ÖZELLİĞİ TAŞIYAN CEKET

Softshell tarzı ceket ayarlanır. Ön ve sırt yatay kesimlerinden, kol altı ve omuz kesimlerinden oluşur.

Kollar eklenir ve yaka hakim yaka şeklindedir.

Ceketin alt kısmına kenar baskısına yerleştirilmiş esnek bir şerit eklenebilir. Uç kısımları ön cep torbasında « gizli » bir plastik kapsülle süslenir.

Bir fermuarla kapatılan her ön kısmın altında eğik iki fleto cep bulunur.

K.M.: Le milieu devant se ferme à l'aide d'une fermeture à glissière sous pattes de protection.

Les dessous de manches sont dotés d'une ouverture fermée par zip double curseur.

Le blouson peut se fixer à la Parka, d'un part à l'aide de la fermeture à glissière du milieu devant ; et d'autre part par le moyen de petites pattes d'attache (en forme de capucins) fixées au bas des manches. Le bas de manche semi-élastique est ajustable à l'aide d'une patte de serrage munie d'auto-agrippant.

E.M.: Ön orta kapatma patı şeklinde bir fermuar yardımıyla kapatılır.

Kol atlarında çift kursor fermuarla kapatılan açık bir bölüm bulunur.

Ceket bir yandan ön ortanın fermuarı yardımıyla; diğer yandan kol altına sabitlenen (koni şeklinde) bağlantı ayağının aracılığıyla Parkaya sabitlenir. Yarı esnek kol ucu bir cırt cırt bant sıkma patı yardımıyla ayarlanabilir.

K.M.: Option :

Ce blouson type Softshell peut-être porté sans la parka dans une version Haute Visibilité.

Il devra alors répondre à la norme ISO 471 + A1 : 2007.

Dans cette version Haute Visibilité, les portes écussons sont requis et le blouson porte dans le dos un marquage d'identification SURETE AEROPORTUAIRE en lettres rétro-réfléchissantes de coloris gris, dans une police Swiss ou Helvetica. (s.152-154)

E.M.: Seçenek:

Softshell tarzı bu ceket Yüksek Görünümlü bir biçimde parkasız giyilebilir.

Bu şekilde ISO 471 + A1: 2007 standartlarına uygun olacaktır.

Yüksek Görünümlü bu biçimde arma cırtı gereklidir ve ceketin sırtında gri renkli reflektörlü, yazı karakteri Swiss veya Helvetica olan SURETE AEROPORTUAIRE kimliklendirme damgalaması bulunur.

Yukarıdaki metinlerin çevirisinde erek kültür odaklı bir çeviri yaklaşımı benimsenmiş ve anlamsal eşdeğerlilik göz önünde bulundurulmuştur. Bu metinler ışığında tekstil metinlerinin model tanımlamasına yönelik yapılan çeviri çalışmasında kullanılan yöntemlere ve bu süreçte karşılaşılan çeviri zorluklarına değinilecektir. Bu aşamadan önce seçilen metinlerin genel özellikleri, metin yapısı, dil kullanımı incelenecektir.

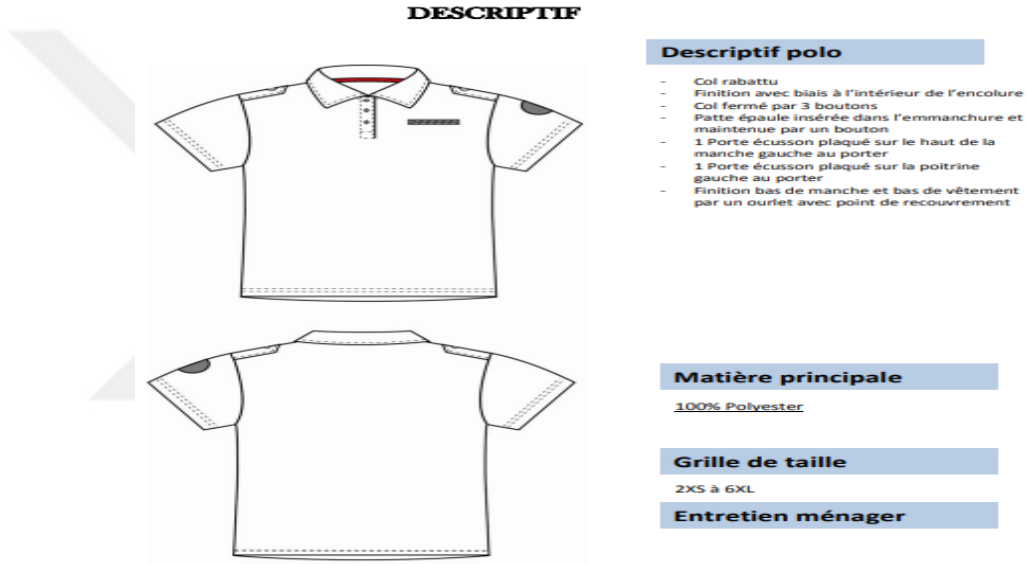
3.6.1. Metinlerin Genel Özellikleri

Model tanımlamalarının en belirgin özelliği modelin özelliklerini art arda sıralamasıdır. Bu sıralama yapılırken genel olarak konuşma çizgilerinin kullanıldığı, kısmen noktalama işaretlerine yer verildiği görülmektedir. Anlatım genel olarak kısa ve özdür. Tümcelerde bazen çekimli fiil kullanımı görülürken, kısa tümcelerde sıfat, ortaç, tamlama vb. dilsel yapılara da rastlanılmaktadır. Ayrıca, ürünün görseli dışında, ürün bakımı konusunda evrensel işaretlere yer verilmektedir. Model tanımlamalarının genel görünümü teknik şartnamelerin içinde yer aldığı için çoğu zaman tablo şeklindedir.

3.6.2. Metin Yapısı

Tekstil metinleri grubunda yer alan teknik şartnameler ürün bilgilerini içeren teknik metinlerdir. Bu metinler firma ve üretici arasında seri üretim yapılacak

ürünlerin tüm bilgilerini içeren veya geniş halk kitlesi için oluşturulan bilgilendirici metinlerdir. Model tanımlamaları ise teknik şartnameler içinde bulunur ve yapı açısından görsellerle desteklenir. Bu metin türleri belirli bir biçimde oluşturulur. Genel olarak sol tarafta modelin görseli ve sağ tarafta modelin tanımlaması bulunmaktadır. Kaynak ve erek dil bağlamında Fransızca ve Türkçe metin yapısı benzerlik göstermektedir. Model tanımlamalarında model adı, görseli, tanımlaması ve kullanılacak kumaş türü vb. bilgilere de yer verilmektedir. Aşağıda ele alınan metinler çerçevesinde örnek bir model tanımlama resmi verilmiştir.

3.1. Resim: Model tanımlamanın metin yapısına örnek olarak verilmiştir.

Kaynak: ("Cahier Des Charges De L'Uniforme Des Agents De Surété Aéroportuaire," t.y. (Çevrimiçi)https://www.ecologie.gouv.fr/sites/default/files/Cahier_des_charges_uniforme_agents_sur_ete_aeroportuaire.pdf, 16 Mayıs 2021)

3.6.3. Dil Kullanımı

Model tanımlamada kullanılan dil uzmanlara veya geniş halk kitlesine yönelik olup kullanılan sözcükler daha çok alana yönelik terimleri içermektedir. Tekstil alanı çok geniş bir alan olmakla birlikte sözcüklerin çokanlamlılığı alan içinde kendini göstermektedir. Tekstil alanlarında kullanılan bir sözcük yine tekstilin farklı alanlarında farklı anlamlarda kullanılmakta, hatta aynı alan içinde aynı sözcükler farklı bağlamlarda farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Bununla birlikte günlük dilde kullanılan sözcükler de alan içinde yer almaktadır. Kaynak ve erek

metinlerdeki dil kullanımı ele alınacaktır. Aşağıda alana özgü terimlere örnekler verilmiştir.

« La cravate à clip est confectionnée en tissu 100 % polyester , dont l'extrémité basse se termine en pointe.» (Örnek 3) <i>Alt ucu sivri şekilde biten %100 polyester kumaştan dikilecek klipsli kravat.</i>
« Une pince sur chaque dos » (Örnek 9) <i>Her arka kısımda bir pens</i>

Yukarıda alan içinde terimlerin kullanımları gösterilmiştir. Model tanımlamalarda moda tasarımına yönelik terimler görülmektedir. Aşağıda günlük dil kullanımında rastlanan sözcüklerin alan içinde terim olarak kullanılmasına örnek verilmektedir.

« 2 portes écussons : 1 plaqué sur haut de la manche gauche poitrine gauche au porter » (Örnek 1) <i>2 arma cirtı: giysinin sol kolunun üst kısmına yerleştirilecek 1 cirt</i>
« Milieu devant avec gorge américaine fermée par 6 boutons, un septième bouton est positionné sur le pied de col » (Örnek 7) <i>6 düğme ile kapatılan açmalı patlı orta ön, yedinci düğme yaka ayağına yerleştirilecektir.</i>

Günlük dilde **porte** sözcüğü *kapı* anlamında kullanılmaktadır. Tekstil alanında kullanıldığında ise **écussons** terimiyle birlikte giysilerin üzerinde arma taşımaya yarayan *cirt* anlamında kullanılmaktadır. İkinci tümcede kullanılan **milieu devant** sözcükleri gerçek anlamlarıyla kullanılmış olsa dahi tekstil alanında kullanıldığında anlam daralması olmakta ve sadece kıyafetlerin *ön* ve *orta* bölümünü belirtmek için kullanılmaktadır. Bu örneklerde günlük dilde kullanılan sözcükler tekstil alanında terime dönüşmüştür. Çevirmenin bu terimleri tanınması ve erek dile doğru bir şekilde aktarabilmesi için alan bilgisine sahip olması gerekir.

Tekstil terimlerinin çokanlamlı olduğunu gösteren başka bir örnek ise, aşağıdaki tümcelerde görüldüğü gibi, erek kültürde birden fazla anlamı olan **empiècement** (parça ve roba) sözcüğünün erek kültürün yapısına ve alandaki dil kullanımına uygun olarak birinci tümcede *roba* olarak, ikinci tümcede ise *parça* olarak aktarılmasıdır. Aynı terimin aynı metinde farklı bağlamlarda kullanıldığında farklı terimleri ifade ettiği görülmektedir.

« Dos avec **empiècement** sur le haut du dos et 2 plis d'aisances » (Örnek 7)
*Sırt üst kısmında **robalı** sırt ve 2 sırt pili*

« 1 **empiècement** bas de manche rouge sur le devant » (Örnek 2)
*Önde kol ucuna yerleştirilecek 1 kırmızı **parça***

Terimler dışında bu metinlerde ön plana çıkan diğer bir dilsel özellik ise tümcelerin basit, kısa ve öz anlatım içermesidir. Bu durum isim- sıfat öbeği, isim-ortaç veya tamlama şeklinde gerçekleşmektedir. Aşağıda bu özelliği içeren örnekler yer almaktadır.

« **Manches courtes** » (Örnek 7)
Kısa kol

« **2/avec la doublure matelassée** » (Örnek 10)
2/Kapitone yapılacak astarla

« **Pattes d'épaule boutonnées** » (Örnek 7)
Düğmeli omuz apoletleri

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi ortaçlı yapılar model tanımlamalarda sıklıkla kullanılan dilsel yapılarıdır. Bu tarz kullanımlar anlatımın basit, kısa ve öz bir şekilde olmasını sağlamaktadır. Fakat bu metinler her zaman basit, kısa sözcük öbeğinden veya tümcelerden oluşmamaktadır. Kimi zaman uzun, ortaçlı ve ilgeçli tümceler de görülmektedir. Aşağıda model tanımlamadaki uzun ve karmaşık tümcelere örnek verilmiştir.

« Elle est bordée sur son pourtour et se fixe à la Parka, d'une part à l'aide d'une fermeture à glissière séparable assemblée au contour de la doublure (milieux devants + encolure) ; et d'autre part par le moyen de petites pattes d'attache (en forme de capucins) fixées au bas des manches » (örnek 10)

Çevresinin kenarı çekilir ve bir yandan (ön orta + yaka açıklığı) astarın kenarını birleştiren ayrılabilir bir fermuar yardımıyla; ve diğer yandan kol ucuna sabitlenen (koni şeklinde) bağlantı ayağı aracılığıyla Parkaya sabitlenecektir.

« Devant fermé à l'aide d'un zip **dont** le curseur est muni d'une tirette pour une meilleure préhension » (örnek 2)

Daha iyi bir tutuş için elcikle desteklenecek kursorün dişiyle kapatılan ön.

İlk tümcede kısa tümceler yerine karmaşık bir tümce yapısı görülmektedir. Ortaç, edat ve bağlaçlar kullanılmıştır. İkinci tümcede ise uzun tümce yapılırken ilgi adillı yan tümce kullanımı görülmektedir. Model tanımlamalarda iki tümce şekline rastlanılmaktadır. Ayrıca kısa tümcelerde genel olarak ortaçlı yapılar, uzun tümcelerde ise geniş zaman veya edilgen yapılar tercih edilmektedir. Aşağıdaki örnekte geniş zaman ve edilgen yapı kullanımı gösterilmiştir.

« Le milieu devant **se ferme** à l'aide d'une fermeture à glissière sous pattes de protection. » (rnek 10)

*n orta koruma patı altında bir fermuarla **kapatılır**.*

«La capuche **est ralise** en 3 morceaux et entirement double.» (rnek 10)

*Kapüşon üç parçadan **oluşur** ve tamamen astarlıdır.*

İlk tümcede şimdiki zaman kullanıma yer verilmiştir. Genel olarak kaynak metinde şimdiki zaman kullanımına rastlanılmaktadır ve erek kültüre bu kullanım geniş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman kullanılarak çevrilmektedir. Diğer tümcede ise edilgen yapı kullanılırken Türkçeye etken yapıyla çevrilmektedir.

Bu bölümde seçilen örnekler ışığında model tanımlamalarda kullanılan ve dikkat çeken dil kullanımlarına yer verilmiştir. Dil kullanımları çeviride kullanılan yöntemlere yön veren unsurlardan biridir. Bu bağlamda söz konusu örnek metinlere Vinay ve Darbelnet'in çeviri yöntemleri uygulanarak bu metinlerin nasıl çevrilmesi gerektiği konusu tartışılacaktır.

3.6.4.Model Tanımlamalarının Çeviri Bağlamında Değerlendirilmesi

Teknik metinler çevirisi metnin dili, yapısı ve erek kitle beklentileri göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Bu bağlamda incelenen model tanımlamalarına uygulanabilecek çeviri yöntemleri örneklerle gösterilecektir.

Ödünçleme

Vinay ve Darbelnet'nin ilk yöntemi olan dnçleme yöntemine Fransızca tekstil metinlerinin Türkçeye çevirisinde sıklıkla başvurulmaktadır. Bu yöntemle

tekstil alanına yerleşen terimlerin kimi zaman Fransızcadan Türkçeye kimi zaman da farklı dillerden hem Fransızcaya hem de Türkçeye geçtiği görülmektedir.

Örnek 1:

K.D.: Ce blouson type Softshell peut-être porté sans la parka dans une version Haute Visibilité.	E.D.: Softshell tarzı bu ceket Yüksek Görünümlü bir biçimde parkasız giyilebilir.
K.D.: Devant fermé à l'aide d'un zip dont le curseur est muni d'une tirette pour une meilleure préhension	E.D. : Daha iyi bir tutuş için elcikle desteklenecek kürsörün dışıyla kapatılan ön
K.D.: Le Twilly spécial sécurité est confectionné en tissu 100 % polyester , dont chaque extrémité se termine en pointe.	E.D.: Twilly özel güvenlik fuları her ucu sivri şekilde biten %100 polyester kumaştan üretilcektir.

Bu örnek tümcelerde ödünçlemenin farklı türlerine yer verilmektedir. Doğrudan ödünçleme (Softshell, polyester) ve sesletim yoluyla ödünçleme (kürsör). **Softshell** terimi İngilizceden Fransızcaya ve Türkçeye tekstil alanında yerleşmiş bir terimdir. Bu terim Fransızcada şu şekilde tanımlanmaktadır: **Softshell:** "...le terme **Softshell** (en français « coquille molle ») ne désigne ni un tissu, ni une matière mais bien une technologie. Cette membrane est en réalité un **assemblage multicouches de 3 tissus** ayant pour propriété d'être à la fois **déperlant, coupe-vent et respirant.**"¹⁷ Softshell'in Fransızca karşılığı **coquille molle** olarak terim açıklamasında yer almasına rağmen Fransızcada **Softshell** kullanımı tercih edilmektedir. Fransızca anlamı bir kumaş veya malzemeyi ifade etmemektedir. Teknolojiyle anlam kazanan Fransızca ve Türkçede bu teknolojiyle bağlantılı olan ürünleri ifade etmek için yaygın olarak kullanılan bir terimdir. Suya dayanıklılık gibi birtakım özellikleri ve bu adla ifade edilen ürünleri kapsamaktadır. Ayakkabı, mont ve pantolon gibi ürünlerde kullanılmaktadır.

Kürsör terimi ise aslında Türkçede günlük dilde *fermuar başlığı* veya *fermuar ucu* olarak kullanılırken alan içerisinde terim haline dönüşmüş ve *kürsör* ödünçleme olarak Türkçeye yerleşmiştir. Çevirinin erek kitlesi uzmanlar olduğunda *kürsör*

¹⁷ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.cnrtl.fr/definition/curseur>, 29 Nisan 2022

teriminin, diğer kullanıcılar için ise *fermuar başlığı* veya *fermuar sürgüsü* sözcüklerinin seçilmesi çeviride daha uygun olacaktır.

Curseur Fransızcada şu şekilde tanımlanmaktadır: “Petit pièce mobile glissant dans la coulisse d’une regle, d’un compas, d’une hausse de fusil, d’un rhéostat, etc. Et servant à effectuer divers réglages.”¹⁸ Fransızcada **curseur** farklı alanlarda farklı anlamlarda kullanılmaktadır. **Curseur** imleç ve kaydırma çubuğu vb. anlamlarda kullanılırken tekstil alanında kıyafet fermuarlarında olan sürgü için kullanılan terimdir.

Polyester terimi tekstilde bir kumaş türü olarak bilinmektedir. Fransızcada “Matière plastique issue d’une synthèse chimique et utilisée dans l’industrie textile”¹⁹ olarak tanımlanmaktadır. Tekstilde kullanılan sentetik bir kumaşı ifade etmek için kullanılmaktadır. **Polyester** Türkçeye ödünçleme yoluyla geçen bir terim olmakla birlikte tekstil alanında kumaşlarla ilgili ödünçlemelere sık rastlanmaktadır.

Öykünme

Öykünme ödünçleme türüne benzeyen fakat söz veya sözcük öbeklerinin erek dile kazandırılmasıyla yapılan bir yöntemdir. Çeviri sürecinde öykünme yöntemi kullanılırken teknik çeviride alan içinde seçilecek söz veya sözcük öbeğinin erek kültürde eşdeğerliliğinin kabul edilebilir olmasına dikkat edilmesi gerekir.

Örnek 2:

K.D.: Une poche ticket et une poche basse sur l’intérieur devant gauche au porter	E.D.: Giysinin sol ön içinde bilet cebi ve alt cep
K.D.: La cravate à clip est confectionnée en tissu 100 % polyester, dont l’extrémité basse se termine en pointe.	E.D.: Alt ucu sivri şekilde biten %100 polyester kumaştan dikilecek klipsli kravat
K.D.: Doublure intérieure bordée par un liseré de couleur rouge	E.D.: Kırmızı renkli şeritle kenarları çekilecek iç astar
K.D.: Manche raglan	E.D.: Reglan kol

¹⁸ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lerobert.com/google-dictionnaire-fr?param=curseur>, 23 Nisan 2022

¹⁹ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.linternaute.fr/dictionnaire/fr/definition/polyester/>, 23 Nisan 2022

Yukarıdaki örnekler incelendiğinde **poche ticket**, **cravate à clip**, **doublure intérieure**, **manche raglan** gibi vurgulanan söz öbekleri birebir çevrilerek erek dilde karşılıkları verilmiş ve öykünme yöntemine başvurulmuştur. Bu yöntem teknik metinlerin çevirisinde uygulanan bir yöntemdir. Bu terimler Fransızcada şu şekilde tanımlanmaktadır:

Poche ticket: “Il s'agit tout simplement d'une petite poche supplémentaire, utile pour y conserver de petits objets qui autrement se baladeraient dans une poche de taille normale.”²⁰ **Poche ticket**'in Fransızca ve Türkçedeki kullanımı ve anlamı aynı şekildedir. Kıyafette kullanılan ek küçük cepleri ifade etmektedir. Metinde ceketin içinde yer alan ek cebi açıklamak için *bilet cebi* terimi kullanılmıştır.

Cravate à clip: “Une cravate à clip est nouée d'avance et n'a plus qu'à être clippée sur l'échancrure du col.”²¹ **Cravate à clip** kaynak dilde önceden düğümlemiş ve sadece boyna klipsle takılması yeterli olan kravat için kullanılan terimdir. Bu ürün için Fransızcada **cravate de sécurité** terimi de kullanılmaktadır. Türkçeye de *klipsli kravat* şeklinde öykünme yöntemiyle aktarılmıştır.

Doublure intérieure: “En couture, la doublure désigne une ou des pièces de tissu ajoutée à l'intérieur d'un vêtement généralement pour en augmenter le confort en se superposant aux coutures.”²² Kıyafetlerin içlerine eklenen kumaş parçası olarak tanımlanan **doublure intérieure** Türkçede benzer bir kullanımla *iç astar* terimi kullanılmaktadır.

Manche: “1. Partie du vêtement qui entoure le bras, 2. Chacune des parties liées d'un jeu, 3. Tuyau souple qui sert à conduire un fluide.”²³

Raglan: “Pardessus assez ample, dont les emmanchures remontent en biais jusqu'à l'encolure, Qui a des emmanchures coupées en biais se prolongeant jusqu'à

²⁰ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.parisiangentleman.com/blog/la-poche-ticket#:~:text=Il%20s'agit%20tout%20simplement,large%20que%20la%20poche%20habituelle.>, 23 Nisan 2022

²¹ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.cravate.org/cravates-clip.php>, 23 Nisan 2022

²² Bkz. (Çevrimiçi) [https://fr.wikipedia.org/wiki/Doublure_\(couture\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Doublure_(couture)), 23 Nisan 2022

²³ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lerobert.com/google-dictionnaire-fr?param=manche>, 23 Nisan 2022

l'encolure.”²⁴ Metinde geçen **manche raglan** Fransızca ve Türkçede yakaya kadar giden, omuz dikişi olmayan kol kesimi olarak tanımlanmaktadır. Türkçeye öykünme yöntemiyle *reglan kol* olarak aktarılmıştır.

Bire bir çeviri

Bire bir çeviri yöntemi uzmanlık alanlarında teknik çevirilerde sık kullanılan bir yöntem olmakla birlikte teknik çeviriyi bire bir çeviri yöntemiyle sınırlamamak gerekir.

Örnek 3:

K.D.: Le haut de la jupe est en forme et muni de 5 passants	E.D.: Eteğin üst kısmı modellidir ve 5 kemer köprüsüyle desteklenmektedir.
K.D.: La parka peut se porter de quatre manières:	E.D.: Parka dört şekilde giyilebilir:
K.D.: Les coutures sont étanchées afin de garantir une conformité avec norme EN 343 + A1 : 2007.	E.D.: Dikişler EN 343 + A1 : 2007 standartlarıyla uygunluğu garanti etmek için su geçirmez hale getirilir.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, kaynak dilden erek dile bire bir çeviri yapılırken, kaynak metindeki tümce yapısal ve anlamsal olarak korunarak erek dile aynı şekilde aktarılmalıdır.

Dönüştürüm

Dönüştürüm dolaylı çeviri stratejileri içinde yer almaktadır. Anlamsal bir değişim söz konusu değildir. Daha çok dilbilgisel bir değişim söz konusudur.

Örnek 4:

K.D.: La parka doit être conforme à la norme ISO 471 + A1: 2007. La signalisation « haute visibilité » est assurée par des bandes grises retro-réfléchissantes ainsi que le tissu rouge fluorescent.	E.D.: Parka ISO 471 + A1: 2007 standartlarına uygun olmalıdır. « Yüksek görünümlü » işaretleme fosforlu kırmızı kumaş gibi reflektörlü gri şeritle sağlanır. Sabit başlık bu koruma aygıtıyla tamamlanır.
--	---

Dönüştürüm birçok şekilde gerçekleşmektedir. İsim - fiil, isim - sıfat, sıfat-zarf vb. gibi dilbilgisel bir değişim söz konusudur. Fransızcada sıfat olan **haut** şu

²⁴ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/raglan>, 23 Nisan 2022

şekilde tanımlanmaktadır: **Haut/e**: “Qui a une étendue considérable depuis un point inférieur jusqu'à un point supérieur.”²⁵ **Visibilité** ise isim olarak kaynak dilde isim olarak kullanılmakta ve şu şekilde tanımlanmaktadır. **Visibilité**: “1. Caractère de ce qui est perceptible par la vue, sensible à l'œil humain. 2. Qualité de l'atmosphère, permettant de voir à une plus ou moins grande distance. 3. Possibilité, en un point donné, de voir les abords.”²⁶ Sıfat - isim olarak kullanılan **haute visibilité** yapısı erek dile *yüksek görünümlü* şeklinde, sadece sıfat olarak aktarılmış ve dönüştürüm yöntemi bağlamında değerlendirilmiştir.

Değiştirim

Değiştirim dönüştürümden farklı olarak, çeviri sürecinde erek dile farklı bir bakış açısıyla bir aktarım sağlamaktır. Kaynak dildeki anlama herhangi bir müdahalede bulunmadan farklı bir değişim söz konusudur.

Örnek 5:

K.M.: Le tour de cou «col roulé et plastron», il permet une protection renforcée du cou, du haut du dos, du haut de la poitrine et des épaules du froid et du vent, en position statique et dynamique.	E.M.: Boyunluk «balıkçı yaka ve göğüslük», sabit ve hareketli durumlarda boynun, sırtın üst kısmının, göğüs üst kısmının ve omuzların soğuktan ve rüzgardan etkili bir şekilde korunmasını sağlar.
K.M.: Col montant	E.M.: Dik yaka
K.M.: Les coutures d'assemblage sont renforcées par une surpiquûre ruban	E.M.: Toplama dikişleri gaze dikişiyle sağlamlaştırılacaktır.

Yukarıdaki tümcelerde erek kültürdeki dilsel kullanımlar dikkate alınarak değiştirim yöntemi kullanılmıştır. Erek dile sözcüklerin bire bir çeviri yöntemiyle aktarılması durumunda, alanda kullanılan sözcükleri anlamsal eşdeğerliliği karşılanmadığında, çeviride değiştirim yönteminin kullanılması uygun olacaktır. İlk örnekteki **tour de cou** Fransızca sözcük anlamları şu şekilde tanımlanmaktadır:

²⁵ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.littre.org/definition/haut>, 29 Nisan 2022

²⁶ Bkz. (Çevrimiçi) <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/visibilite>, 23 Nisan 2022

Tour: “Chose qui en recouvre une autre en l'entourant (vêtements, garnitures).”²⁷

Cou: “Partie du corps (de certains vertébrés) qui unit la tête au tronc.”²⁸

Bu iki sözcük erek dilde boyun çevren anlamına gelirken değiştirim yöntemiyle *boyunluk* olarak aktarılmıştır. Aynı durum **col roulé** ve **col montant** için de söz konusu olmakta ve **col roulé** ve **col montant** şu şekilde tanımlanmaktadır:

Col roulé: “Pull-over pourvu d'un col haut qui se rabat sur lui-même et couvre tout le cou en étant parfaitement ajusté ; col roulé peut également désigner un sous-pull, soit un pull fin que l'on place sous un pull pour se tenir au chaud.”²⁹ Fransızca terim kaynak dilde boğaza kadar uzanan ve boğazı saran yaka türünü ifade etmektedir. Türkçede bu yaka türü hem boğazlı hem de balıkçı yaka olarak kullanılmaktadır. Metinde *balıkçı yaka* kullanımı tercih edilmiştir.

Col montant: “qui recouvre le haut du buste, la base du cou.”³⁰ Kaynak dilde **col montant** gövdenin üstünü, boynun altını saran yaka olarak tanımlanmaktadır. Erek dilde bu tanıma karşılık gelen terim ise *dik yakadır*. Değiştirim yöntemiyle anlam aktarılmıştır.

En son örnekte kullanılan **une surpiqûre ruban** sözcüğünün sözcük anlamları şu şekilde tanımlanmaktadır: **Surpiqûre:** “Piqûre apparente, souvent décorative (sur un vêtement, un sac, une chaussure).”³¹ **Ruban:** “Bande de tissu, plus ou moins étroite, de longueur variable, servant de lien ou ornement.”³²

Kaynak dilde **surpiqûre ruban** iki sözcüklü olan terimin ilk sözcüğü kıyafetlerde süs amaçlı yapılan dikişi tanımlamaktadır. İkinci sözcük ise kumaş şerit anlamında kullanılmaktadır. Kıyafetlerin üzerinde olan süs amaçlı veya dikişi güçlendirme için yapılan şerit şeklinde olan dikişi ifade etmektedir. Erek dilde bire bir karşılığı *şerit motifli süs dikişi* iken, bu sözcük öbeğinin tekstil alanında Türkçe karşılığı düşünülerek *gaze dikişi* olarak değiştirim yöntemiyle aktarılmıştır.

²⁷ Bkz. (Çevrimiçi) <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/tour>, 23 Nisan 2022

²⁸ Bkz. (Çevrimiçi) <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/cou>, 23 Nisan 2022

²⁹ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.linternaute.fr/dictionnaire/fr/definition/col-roule/>, 23 Nisan 2022

³⁰ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.cnrtl.fr/definition/montant>, 24 Nisan 2022

³¹ Bkz. (Çevrimiçi) <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/surpiqûre>, 23 Nisan 2022

³² Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/ruban>, 23 Nisan 2022

Eşdeğerlilik

Erek kültür odaklı çeviri yaklaşımında erek dile anlamın doğru aktarılması esastır. Bunun için farklı yollara, dilsel yöntemlere başvurulur.

Örnek 6:

K.M.: Poches italiennes de chaque coté	E.M.: Her iki yanda yan cep
K.M.: Milieu devant avec gorge américaine fermée par 6 boutons, un septième bouton est positionné sur le pied de col	E.M.: 6 düğme ile kapatılan açmalı patlı orta ön, yedinci düğme yaka ayağına yerleştirilecektir.
K.M.: Elle est bordée sur son pourtour et se fixe à la Parka, d'une part à l'aide d'une fermeture à glissière séparable assemblée au contour de la doublure (milieux devants + encolure) ; et d'autre part par le moyen de petites pattes d'attache (en forme de capucins) fixées au bas des manches.	E.M.: Çevresinin kenarı çekilir ve bir yandan (ön orta + yaka açıklığı) astarın kenarını birleştiren ayrılabilir sürgülü bir fermuar yardımıyla; ve diğer yandan kol ucuna sabitlenen (koni şeklinde) bağlantı ayağı aracılığıyla parkaya sabitlenecektir.

Yukarıdaki örnekte kaynak metinde kullanılan **poche italienne** sözcüğü Fransızcada şu şekilde tanımlanmaktadır: **Poche italienne:** “La **poche italienne** est un type de **poche** plutôt classique, que l'on peut voir assez souvent.”³³ Bu tanım incelendiğinde **poche italienne** sözcük yapısının daha çok sıklıkla karşılaşılabilecek klasik bir cep tipi olduğunu görüyoruz. Fransızcadaki klasik cep anlamının erek dile, görsellerden de yararlanılarak, *yan cep* olarak aktarılması tercih edilmiştir.

İkinci örnekteki **gorge américaine** sözcük öbeği kaynak dilde şu şekilde tanımlanmaktadır: **Gorge américaine:** “La gorge américaine séduit beaucoup par son esthétisme avec sa bande de tissu verticale ornée d'un couloir de surpiqûre.”³⁴

Kaynak dilde **gorge américaine** gaze dikişiyle süslenen pat türünü ifade etmektedir. Erek kültürde **gorge américaine** teriminin anlamsal eşdeğeri olan

³³ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.cbergamia.com/tout-savoir-sur-la-poche-italienne/#:~:text=La%20poche%20italienne%20est%20un,morceau%20de%20fond%20de%20poche.>, 24 Nisan 2022

³⁴ Bkz. (Çevrimiçi) <https://lechemiseur.fr/gorge-chemise-bien-choisir>, 24 Nisan 2022

açmalı pat terimi kullanılmıştır. Bu eşdeğerlik hem görsellerden faydalanılarak hem de teknik kullanım göz önünde bulundurularak sağlanmaya çalışılmıştır.

Üçüncü örnekte yer alan **capucin** sözcüğü Fransızcada farklı alanlarda farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Kaynak dilde anlamları şu şekilde verilmektedir:

Capucin: “1. Religieux, religieuse d'une branche réformée de l'ordre de saint François. 2. Singe d'Amérique à longue barbe.”³⁵ **Capucin:** “Le « capucin » est une galette en forme de cône, cuisinée à base de farine de sarrasin et de seigle, à la fois croustillante et moelleuse, cuite sur l'instant et garnie des produits locaux.”³⁶

Kaynak dilde farklı bağlamlar söz konusu olduğunda sözcüklerin farklı anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. **Capucin**, Fransisken rahibi ve rahibesi, kapüsen maymunu ve ayrıca koni şeklinde mutfak aracı anlamlarında kullanılmaktadır. Kaynak dilde kıyafette bulunan bir bağlantı ayağının şeklini ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Erek dilde tekstil alanı için **capucin** sözcüğünün eşdeğerliliğini bulmak için gastronomi alanında kullanılan *koni* şeklinde metal bir mutfak aracından faydalanılmıştır. Bu tümcede alanla ilgili araştırma yapıldıktan sonra sözcük erek dile *koni* olarak aktarılmıştır.

Bu bölümde tekstil metinlerinden seçilen örnekler Vinay ve Darbelnet'nin yedi çeviri yöntemi uygulanarak çevrilmeye çalışılmıştır. Bu yöntemlerin bu alanda uygulanıp uygulanamayacağı örneklerle gösterilmiştir. Fakat seçilen örnek metinlerde Vinay ve Darbelnet'nin uyarlama yöntemine başvurulmamıştır. Çünkü kaynak dildeki bir sözcüğün erek dilde karşılığının olmadığı bir durumla karşılaşılmamış ve bu nedenle uyarlama yöntemi bu çalışmada yer almamıştır. Bu metinlerin çevirisinde daha çok ödünçleme, öykünme ve eşdeğerlilik yöntemlerine başvurulduğu görülmüştür.

³⁵ Bkz. (Çevrimiçi) <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/capucin>, 24 Nisan 2022

³⁶ Bkz. (Çevrimiçi) <https://www.capucin-cailler.ch/>, 24 Nisan 2022

SONUÇ

Uzmanlık metinleri içerisinde yer alan tekstil metinleri çevirisi konusunu açıklamaya çalıştığımız *Tekstil Metinleri Çevirisi: Fransızca Havaalanı Güvenlik Personeli Kıyafet Teknik Şartnamesindeki Model Tanımlamalarının İncelenmesi ve Türkçeye Çevirisi* başlıklı bu tez çalışmasında *Cahier des Charges de l'Uniforme des Agents de Sûreté Aéroportuaire* (Havaalanı Güvenlik Personeli Kıyafet Teknik Şartnamesi) başlıklı Fransızca metinden alıntılanan model tanımlamaları incelenmiştir.

Bu çalışmayla tekstil metinleri çevirisi konusunda bilimsel araştırma yapmayı planlayan veya bu metinlerin çevirisini yapmayı düşünen çevirmenlere yol gösterilmesi düşünülmüştür. Ayrıca tekstil alanında çeviriye dönük çalışmaların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çevirmenin alan bilgisinin yeterli düzeyde olması gerektiği, olmadığı durumlarda ise çeviri sürecinde karşılaştığı sorunları çözümlmek için kaynak ve erek dilde araştırma yaparak aşabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Gerekli gördüğü yerde uzman desteği almanın çevirmene katkı sağlayabileceği düşüncesine varılmıştır. Tekstil metinleri içerisinde seçilen örnek metinlerin çevirisine yönelik olarak yapılan bu çalışmada farklı metin tiplerinin farklı çeviri yaklaşımları ve yöntemleri kullanılarak çevrilmesi gerektiği, tekstil alanında kullanılan terimlerin tekstilin alt alanlarında farklılık gösterebileceği ve aynı alan içinde kullanılan terimlerin çokanlamlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

İncelenen metinlerde karşılaşılan zorlukların terim, metin yapısı ve dil kullanımına bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İki dilli alan sözlüklerinin yetersizliğinden dolayı terimlerin erek dildeki karşılıklarının bulunmasında zorluklarla karşılaşmış, metin yapısının iki dilde de kısa ve öz olması nedeniyle erek kültürde eşdeğerlerinin bulunmasında zorluklarla karşılaşmış, kaynak dildeki bazı dilsel yapıları erek kültürdeki dilsel yapılarla aktarmada zorluklar yaşanmıştır. Bu zorluklara nasıl çözüm bulunması gerektiğinden bahsedilmiş ve çevirmenlere önerilerde bulunulmuştur. Bu alanda çalışacak çevirmenlere örnek bir çalışma oluşturması ve alana katkı sağlaması amacıyla araştırmada alanla ilgili bilgi eksiliği, terim sorunları giderilmeye çalışılmıştır.

Çeviri zorlukları tüm alanlarda çevirmenin karşılaştığı bir sorundur. Bu sorunlar terimsel, sözdizimsel ve yapısal olabilir. Çevirmen bu zorlukları aşmak için çeşitli yöntemlere başvurmaktadır. Teknik çeviri kapsamında ele alınan tekstil metinlerinin de kendine özgü çeviri sorunları içerdiği görülmektedir. Çevirmenin tüm bu sorunların üstesinden gelmesi ve doğru çeviri yapması beklenmektedir.

Aşağıda çalışma sürecinde karşılaşılan çeviri zorluklarına ve olası çözüm önerilerine yer verilmiştir.

1. **Tekstil sözlüklerinin çok geniş kapsamlı olmaması:** Tekstil terimleri konusunda az sayıda sözlük olması, mevcut sözlüklerin tekstilin tüm alanlarını kapsayacak şekilde hazırlanmış olması, bu sözlüklerin tekstil metinleri çevirisinde yeterli olmaması, araştırılan terimlerin bu sözlüklerde yer almaması, çeviri sürecinde zorluklarla karşılaşılması.

Çözüm: Tüm bu terim zorluklarının üstesinden gelmek için koştur metinler taranmış, Fransızca ve Türkçe alana özgü çeviride yardımcı olabilecek her türlü yazılı ve görsel-işitsel kaynaklara başvurulmuştur. Özellikle terimlerin erek dildeki eşdeğerlerinin bulunmasında görseller önemli bir araç olmuştur. Günümüzde teknoloji sayesinde birçok kaynağa ulaşmak internet aracılığıyla kolaylaşmıştır ve internet kaynakları çevirmenlerin karşılaştıkları sorunları çözümlemelerinde kolaylık sağlamıştır.

2. **Biçimsel ve biçimsel yapılardaki benzerlikler:** Kaynak metindeki tümcelerın biçimsel ve biçimsel özellikleri koruyarak erek dile aynı şekilde aktarılması zorunluluğu.

Çözüm: Erek dilde oluşturulan metinlerde benzer özelliklere rastlanmaktadır. Çeviri sürecinde kaynak metindeki kısa ve öz olan tümce yapıları erek dile kısa ve öz şekilde aktarılmaya çalışılmıştır. Zaman zaman bu açıdan zorluklarla karşılaşılrsa da bu zorluklar anlamdan ve erek metnin hedefinden uzaklaşmadan, ekleme veya çıkarma yöntemleriyle, mümkün

olduğunca kaynak dille benzerlik gösteren metin yapısı erek dilde de verilerek sağlanmıştır.

3. **Ortaçlı yapılardaki zaman farklılığı:** Kaynak metindeki geçmiş zaman ortaçlarını erek metne aktarırken zorluklarla karşılaşılması.

Çözüm: Kaynak metindeki geçmiş zaman ortaçları erek metne aktarılırken erek dil kullanımı araştırılmıştır. Çeviride anlamsal eşdeğerlilik göz önünde bulundurularak geçmiş zaman ortaçları Türkçeye geniş zaman ve gelecek zaman ortaçları kullanılarak çevrilmiştir.

4. **Terim ve dil düzeyi:** Karşılığı bulunamayan terimlere çözüm bulma, terimin bağlamdaki eşdeğerliliğini bulma zorluğu.

Çözüm: Karşılığı bulunamayan terimlerin eşdeğeri erek kültürdeki koşut metinlere, görsel kaynaklara ve alanda uzman kişilere başvurarak bulunmaya çalışılmıştır.

Çevirmenlere Öneriler

Çevirmen tekstil metinleri çevirisinde uygulanacak çeviri stratejileri konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahip olmalıdır. Alan bilgisine sahip olması ve çeviri edinci kazanmış olması bu süreçte çevirmene önemli ölçüde kolaylık sağlayacaktır.

Çevirmenin yeterli alan bilgisine sahip olmadığı durumlarda alanla ilgili araştırma yapması, kaynak metni çözümlemesi, erek kültürdeki koşut metinleri taraması, her iki dildeki dilsel yapıları çözümlemesi, terimlerin erek dilde eşdeğerlerinin bulunması için terim çalışması ve araştırması yapması ve gerektiğinde alanda uzman bir kişiye danışması erek kültürde işlevsel olacak bir metin oluşturulması açısından önemlidir.

Tekstil metinleri çevirisinde çevirmen metin çözümlemesi yapmalı, metnin dilbilgisel yapısını incelemeli ve çözümlemeli, alanda kullanılan terimlerin erek dilde

uygun karşılıklarını yani işlevsel eşdeğerlerini bulmalı, kaynak metnin biçimini ve biçimini koruyarak erek dile aktarabilmelidir.

KAYNAKÇA

- Alkan, Buket, Avcıoğlu, Cem, Nirun, Hakan, Tümer, Seher Işıl, Abdullazada, Unvi: “Sektörel Görünüm: Tekstil ve Hazır Giyim Mart 2018,” TSKB, 2018, (Çevrimiçi) <https://www.tskb.com.tr/i/assets/document/pdf/tekstil-ve-hazir-giyim-sektorleri-mart-2018.pdf>, 17 Kasım 2020.
- Aksoy, N. Berrin: “Teknik Çeviri,” **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 2, t.y., s. 71-80 (Çevrimiçi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/610938>, 24 Nisan 2020.
- Bédard, Claude: **La Traduction Technique: Principes et Pratique**, Québec, Linguatex, 1986.
- Blain, Raymond: “Discours, genres, types de textes, textes...De quoi me parlez-vous?,” Québec français, (98), 1995, s.22-25, (Çevrimiçi) <https://www.erudit.org/fr/revues/qf/1995-n98-qf1229585/44277ac.pdf>, 25 Kasım 2020.
- Bozkurt, B. Ümit: “Okuma ve Yazma Eğitiminde Metin Türlerini Sınıflama Sorunsalı ve Çoklu/Karma Türlerin Öğretimiyle İlgili Öneriler,” 2018, s.75-99, (Çevrimiçi) https://www.researchgate.net/profile/Basak-Bozkurt/publication/330425771_Okuma_ve_Yazma_Egitiminde_Metin_Turlerini_Siniflama_Sorunsali_ve_CokluKarma_Turlerin_Ogretimiyle_Ilgili_Oneriler/li

nks/5c5aaae7299bf1d14caf6e2a/Okuma-ve-Yazma-Egitiminde-Metin-Tuerlerini-Siniflama-Sorunsali-ve-Coklu-Karma-Tuerlerin-Oegretimiyle-Ilgili-Oeneriler.pdf, 19 Ocak 2021.

Boztaş, İsmail,
Yener, Şirin Okyayuz:

Açıklamalı Çeviri Terimleri Sözlüğü, Ankara, Siyasal Kitapevi, 2005.

Centrella, Maria:

“Traduire pour le textile: enjeux et perspectives par Maria Centrella,” Testi e linguaggi, 8/2014, s.121-129, (Çevrimiçi)
http://elea.unisa.it:8080/xmlui/bitstream/handle/10556/3353/11_Centrella.pdf?sequence=1&isAllowed=y, 30 Eylül 2020.

El Tanany, Nahed Aly:

“La traduction technique:problématique et stratégies par Nahes Aly El Tanany,” t.y., s.971-999, (Çevrimiçi) <https://docplayer.fr/207860040-La-traduction-technique-problematique-et-strategies.html>, 24 Nisan 2021.

Erden, Sena:

“Türk Tekstil İşletmelerinin Küresel Rekabetteki Yeri ve Aydın İlinde Bir Uygulama”, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2006, (Çevrimiçi)
<http://adudspace.adu.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11607/311/3/Sena%20ERDEN%20TEZ.pdf> 24 Eylül 2020.

Ergür, Atila:

Tekstil Terimleri Sözlüğü, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2002.

- Erol, Ebru Gülbuğ: Nazi Almanyası’nda Yayıncılık, Nazizm İdeolojisinin Yayıdığı Anti-Semitist Söylemlerin İnşası ve Kitapların Propaganda Amaçlı Kullanımı,” Türk Kütüphaneciliği 34, 4 (2020), 693-722 Doi: 10.24146/tk.818460, (Çevrimiçi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1371203>, 2 Nisan 2021.
- Esi, Bestem: “Türk Tekstil Endüstrisi ve Gelişimi,” İstanbul Gedik Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Moda Tasarımı Bölümü, t.y., s.644-646, (Çevrimiçi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/358139>, 17 Ağustos 2020.
- Fontanet, Mathilde Julie Livia: “La Traduction Technique: Le Texte sous l’Empire de l’Extratextuel,” École de traduction et d’interprétation (ETI), Département de traduction et de traductologie français, 2006, s. 1-9, (Çevrimiçi) https://hugepdf.com/download/la-traduction-technique-le-texte-sous-lempire-de-l_pdf, 18 Ağustos 2020.
- Gambier, Yves: “Traduction et texte : vers un nouveau double paradigme,” Signata Annales des sémiotiques / Annals of Semiotics, 7/2016, s.175-197, (Çevrimiçi) https://www.researchgate.net/publication/316003224_Traduction_et_texte_vers_un_nouveau_double_paradigme, 25 Kasım 2020.
- Guidère, Mathieu: **Introduction à la traductologie Penser la traduction : hier, aujourd’hui, demain**, Bruxelles, Traducto, De Boeck, 2008.

- Günay, Doğan: **Metin Bilgisi**, 5. bs., İstanbul, Papatya Yayıncılık Eğitim, 2017.
- Gürçağlar, Şehnaz Tahir: **Çevirinin Abc'si**, 2. bs., İstanbul, Say Yayınları, 2014.
- Kabakçı, Oğuz Kürşat: “Tekstil Sanayi Sektöründe Minimum Enerji Tasarruf Potansiyelinin Belirlenmesi,” İstanbul Teknik Üniversitesi, Enerji Enstitüsü, Enerji Bilim ve Teknolojisi Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi, Ocak 2011, (Çevrimiçi) <https://docplayer.biz.tr/57576543-Yukseklidsans-tezd-oguz-kursat-kabakci.html>, 17 Kasım 2020.
- Kolektif: “Avrupa Birliği’ne Tam Üyelik Sürecinde İstanbul Sanayi Odası Meslek Komiteleri Sektör Stratejileri Geliştirilmesi Projesi,” Tekstil İmalatı Sanayi, İstanbul Sanayi Odası, Yayın No:2014/4, Bsk. 1750, İstanbul, Ocak 2014, (Çevrimiçi) https://www.iso.org.tr/sites/1/upload/files/Tekstil_Raporu-385.pdf, 3 Kasım 2020.
- Kolektif: “Tekstil ve Hazır Giyim Sektör Raporu 2014”, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Araştırma/17, Nisan 2014, (Çevrimiçi) <https://www.oka.org.tr/assets/upload/dosyalar/tekstil-ve-hayir-giyim-sektor-raporu-15-81.pdf>, 11 Eylül 2020.

Kolektif: Tekstil Mühendisliği Terimleri, t.y., (Çevrimiçi)
<https://academics.boun.edu.tr/bulent.sankur/sites/bulent.sankur/files/inline-files/TEKST%C4%B0L%20M%C3%BChendisli%C4%9Fi%20Terimleri.pdf>, 12 Haziran 2021.

Kolektif: “Teknik Tekstil Sektör Raporu,” Çorlu Ticaret ve Sanayi Odası, t.y., (Çevrimiçi)
https://www.corlutso.org.tr/uploads/docs/teknik_tekstiller_sektoru.pdf, 17 Kasım 2020.

Ngarsou, Voudina: “Problèmes de terminologie en traduction : le cas des anglicisants francophones à l’Université Ahmadu Bello de Zaria,” Ahmadu Bello University, Zaria, Department of French, (Çevrimiçi)
<https://gerflint.fr/Base/Afriqueouest4/voudina.pdf>, 16 Nisan 2021.

Öngüt, Ç. Emrah: “Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sanayiinin Değişen Dünya Rekabet Şartlarına Uyumu,” İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Uzmanlık tezi, Yayın No: DPT: 2703, 2007, (Çevrimiçi)
<https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/CagatayEmrahOngut.pdf>, 17 Kasım 2020.

Özbalkan, Nuri: **Tekstil Terimleri Sözlüğü**, 4.bs., İstanbul, Alfa Yayınları, 2006.

Raková, Zuzana: **Çeviri Kuramları**, Çev. Yusuf Polat, Ankara, Çevirmenin Yayını, 2016.

- Schnell, Bettina,
Rodriguez, Nadia: “L’enseignement de la traduction scientifique : précisions conceptuelles, considérations épistémologiques et implications pédagogiques,” Panace@. Vol. IX, n.o 26. Segundo semestre, 2007, (Çevrimiçi) https://www.tremedica.org/wp-content/uploads/n26_tribuna-SchnellRodriguez.pdf, 24 Nisan 2021.
- Stolze, Radegundis: **Çeviri Kuramları**, Çev. Emra Durukan, 6.bs., İstanbul, Değişim Yayınları, 2013.
- Şimşek, Nil Didem,
Müldür, Merve: **Pedagojik Bakış Açısıyla Metin Tipleri, Türleri ve Yapıları**, Ankara, İksad Publishing House, May/2020.
- Uyanık, Seval, Oğulata, R. Tuğrul: “Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sanayiinin Mevcut Durumu ve Gelişimi,” Tekstil ve Mühendis, 2013, s.59-78, (Çevrimiçi) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/137874>, 11 Eylül 2020.
- Vermeer, Hans J.: **Çeviride Skopos Kuramı**, Çev. Ayşe Handan Konar, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2007.
- Vinay, Jean-Paul,
Darbelnet, Jean: **Stylistique Comparée du Français et de l'Anglais. Méthode de Traduction**, Paris, Didier, 1972.
- Yazıcı, Mine: **Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları**, İstanbul, Multilingual, 2005.

Yılmaz, Hasan: “İletişim Aracı Metin ve İşlev Tipolojisi,” **The Journal of Academic Social Science Studies**, Vol: 6, Issue: 6 June 2013, p.1311-1321, (Çevrimiçi)
<https://docplayer.biz.tr/106716271-Iletisim-araci-metin-ve-islev-tipolojisi.html>, 11 Ocak 2020.

İnternet Kaynakları

<https://www.capucin-cailler.c/> 24 Nisan 2022
<https://www.cravate.org/cravates-clip.php> 23 Nisan 2022
<https://dictionnaire.lerobert.com/> 23 Nisan 2022
<https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire> 23 Nisan 2022
<https://www.linternaute.fr/dictionnaire/fr/> 23 Nisan 2022
[https://fr.wikipedia.org/wiki/Doublure_\(couture\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Doublure_(couture)) 23 Nisan 2022
<https://fr.wikipedia.org/wiki/Textile> 31 Ağustos 2020
<https://lechemiseur.fr/gorge-chemise-bien-choisir> 24 Nisan 2022
<https://www.littre.org/definition/haut> 29 Nisan 2022
<http://www.tdk.gov.tr> 07 Eylül 2020.
https://mmtinfo.com.tr/tr_TR/konfeksiyon-nedir/ 09 Ocak 2022
<https://www.mersutekstil.com.tr/images/mersu-katalog.pdf> 20 Aralık 2020
<https://pdf.archiexpo.fr/pdf/collinet/brochure-tissus/6238-86672.html> 20 Aralık 2020
<https://www.cbergamia.com/tout-savoir-sur-la-poche-italienne/#:~:text=La%20poche%20italienne%20est%20un,morceau%20de%20fond%20de%20poche> 24 Nisan 2022
<https://www.parisiangentleman.com/blog/la-poche-ticket#:~:text=Il%20s'agit%20tout%20simplement,large%20que%20la%20poche%20habituelle> 23 Nisan 2022
<http://www.influencia.net/fr/actualites/media-com,case-study,glory-paris-campagne-mode-pour-vrai,5791.html> 27 Aralık 2020
https://www.alaville-alamontagne.com/wp-content/uploads/2019/04/alvalm_catalogue_printempsete_2019.pdf 27 Aralık 2020
http://www.filae.net/wp-content/uploads/2016/01/Fila%C3%A9-Catalogue-2_low.pdf 27 Aralık 2020

<https://www.cnrtl.fr/definition/curseur> 29.04.2022

<https://www.laredoute.fr/pplp/100/157878/cat-201.aspx#> 31 Ocak 2021

<https://www.addax.com.tr/yeni-urunler/> 31 Ocak 2021

<https://comleon.wordpress.com/2013/04/01/plaidoyer-pour-la-valorisation-de-la-traduction-technique/> 16 Nisan 2020

<https://sozluk.gov.tr/> 14 Eylül 2020

<https://www.derstekstil.name.tr/tekstil.html> 24 Ekim 2020

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Tekstil> 31 Ağustos 2020

https://giselebazin.weebly.com/uploads/2/8/6/0/28606425/le_tissu.pdf 03 Kasım 2020

<https://tekstilbilgi.net/tekstilin-tarihcesi.html> 03 Kasım 2020

<http://www.ilocis.org/fr/documents/ilo089.htm#:~:text=La%20m%C3%A9canisation%20du%20tissage%20a,textile%20fond%C3%A9e%20sur%20ce%20principe> 03 Kasım 2020

<https://tekstilbilgi.net/etiket/tekstilin-dunyadaki-gelisimi> 03 Kasım 2020

<http://www.kecoglubiraderler.com/uploads/kataloglar/dc02b834-9ad2-4bf7-aed7-ab441babe7d9.pdf> 16 Ocak 2022

<https://www.portakaltercume.com/teknik-sartname-nedir/> 05 Mayıs 2022

<https://www.etudier.com/dissertations/Cahier-De-Charge/53338610.html> 05 Mayıs 2022

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pr%C3%AAt-%C3%A0porter/63809#:~:text=Ensemble%20des%20v%C3%AAtements%20de%20s%C3%A9rie,saisonni%C3%A8res%20%3B%20fabrication%20de%20ces%20v%C3%AAtements> 29 Ekim 2020

https://www.ecologie.gouv.fr/sites/default/files/Cahier_des_charges_uniforme_agents_surete_aeroportuaire.pdf 16 Mayıs 2021

https://www.technic-one.com/images/pdf/folder_textile_fr.pdf 15 Aralık 2020

<http://www.rapid-couture.com/images/catalogue.pdf> 19 Aralık 2020

https://www.duerkopp-adler.com/export/sites/duerkoppadler/commons/download/public/667/B_667_FR.pdf 14 Aralık 2020

TERİMCE

A

Ajustable: eklenebilir

Ajuster: eklemek

Agrémenter: süslemek

Amovible: çıkarabilir

Anti-étranglement (m): boğulmayı önleyici

Assemblage (m): toplama, takma

Auto-agrippant (m): cırt cırt

B

Bande (f) : şerit

Bande auto-agrippante (f): cırt cırt bant

Bande élastique (f): lastik şerit

Bas de l'effet (m): giysi altı, etek ucu

Bas de manche (m): kol ucu

Basque (f): (giysilerde) etek, etek ucu

Blazer (m): blazer

Blouson (m): ceket

Bord à bord: yan yana

Border: kenarında olmak, kenar çekmek

Bouton (m): düğme

Boutonné/e: düğmeli

Bouton de rappel (m): yedek düğme

Braguette (f): pantolon önü

C

Capuche (f): başlık, kapüşon

Ceinture (f): kemer

Chemise (f): gömlek

Col (m): yaka

Col avec pied (m): ayaklı yaka
Col montant (m): dik yaka
Col officier (m): hakim yaka
Col roulé (m): balıkçı yaka, boğazlı yaka
Col tailleur (m): erkek yaka
Confectionner: üretmek, imal etmek
Cordon (m): kordon, şerit
Cordon élastique (m): lastik şerit
Cordon de serrage élastique (f): lastik sıkma şeridi
Coté (m): yan
Coté gauche (m): sol yan
Coté droit (m): sağ yan
Couche (f): katman, kat
Coupe (f): kesim, bıçkı
Coupe droite (f): düz kesim
Coupe-vent: rüzgar geçirmez
Couture (f): dikiş
Couture d'assemblage(f): toplama dikişi
Cravate (f): kravat
Cravate à clip / cravate de sécurité (f): klipsli kullanıma hazır kravat
Curseur (m): kursor, sürgü

D

Découpe (f): kesim
Découpe droite (f): sağ kesim
Découpe gauche (f): sol kesim
Découpe horizontale (f): yatay kesim
Découpe verticale (f): dikey kesim
Descriptif (m): model tanımlama
Devant: ön
Dimension (dim) (f): ölçü
Dispositif (m): mekanizma

Dos (m): arka

Doter: süslemek

Doubler: astarlamak

Doublure (f): astar

Doublure de propreté (f): temizlik astarlı

Doublure intérieure (f): iç astar

Doublure matelassée (f): kapitone yapılmış astar

E

Embout plastique (m): plastik kapsül

Emmanchure (f): kol oyuğu

Empiècement (m): (Gömlek, bluz gibi giysilerde) göğüsle boyun arasına eklenen parça, roba,

Encolure (f): yaka açılığı, giysi yakası

Équiper: donatmak

Étancher: su geçirmez, su sızdırmaz hale getirmek

Être doté de: -ile donanmak

Extrémité (f): uç

F

Fente (f): oyuk, yırtmaç

Fermeture à glissière (f): fermuar

Filet (m): ağ, file

Finition (f): bitiş dikişi

Fixation (f): sabitleme

Fixer: sabitlemek

Fluorescent: fosforlu

Feutre (m): keçe

G

Gants (m.p.): eldiven

Gratter: kazımak

Gorge américaine (f): açmalı pat

H

Haute visibilité (f): yüksek görünüm

I

Imper-respirant: suya dayanıklı nefes alan

Invisible: görünmez

Identification (f): kimliklendirme

J

Jupe (f): etek

Jupe non doublée (f): astarsız etek

L

Largeur (f): genişlik

Liséré (m): şerit, kenar şeridi

Longueur (f): uzunluk

Longueur total (f): toplam uzunluk

M

Manche (f): kol

Manche courte (f): kısa kol

Manche longue (f): uzun kol

Manche raglan (f): reglan kol

Marquage (m): markalama, damgalama

Matelasser: kapitone yapmak

Matelassé: kapitone yapılmış

Matériau (m): malzeme

Milieu (m): orta

Morceau (m): parça

N

Noeud (m): düğüm

Non doublé /e: astarsız

O

Oeillet (m): kuşgözü

Ouatiner: daha sıcak hale getirmek için bir malzeme ile astarlamak

Ourlé: kenarı işlenmiş, kenarları bastırılmış **Ourlé de :** -ile süslenmiş

Ourlet (m): kenar baskısı, kenar işlemesi

P

Pan (m): giysi parçası, kumaş parçası, (giysinin) etek kısmı

Pantalon (m): pantolon

Pantalon de travail (m): iş pantolonu

Parka (f): parka

Passant (m): kemer köprüsü

Passepoil (m): biye

Passepoilé/e: biyeli

Patte (f): pat

Patte d'attache (f): bağlantı ayağı

Patte d'épaule (f): omuz apoleti

Patte de protection (f): koruma patı

Patte de serrage (f): sıkma patı

Pied de col (m): yaka ayağı

Pince (f): pens

Pince à clips (f): klipsli tutaç

Plaquer: kaplamak, kaplama yapmak

Plastron (m): göğüslük, göğüs kısmı

Pli d'aisance (m): pili

Poche (f): cep

Poche italienne (f): yan cep

Poche passépoillée (f): fleto cep

Poche poitrine (f): göğüs cebi

Poche portefeuille (f): cüzdan cebi

Poche soufflet (f): körüklü cep

Poche ticket (f): bilet cebi

Pochette (f): küçük cep
Pochette porte-barge (f): yaka kartı cebi
Polyester (m): polyester
Polyuréthane: poliüretan
Pointe (en): sivri şekilde, sivri olarak
Porte-barge (f): yaka kartı cebi
Porte écusson (f): artma cırtı
Porter (m): giysi
Pourtour (m): çevre
Pression (f): çit çit

R

Rabat (m): geniş yaka, (cep vb.) kapak
Raglan (m): reglan
Réglage (m): ayarlama
Réglable: ayarlanabilir
Renforcer: sağlamlaştırmak
Retro-réfléchissant: reflektörlü
Ruban (m): şerit, kurdele

S

Sac de poche (m): cep torbası
Semi-élastique: yarı esnek
Séparable: ayrılabilir
Sergé (m): serj
Serrage (m): sıkma
Softshell: Softshell (özel tasarımlı kumaş)
Soufflet (m): körük
Surépaisseur (f): ekstra kalınlık
Surpiqûre (f): süs dikişi, gaze dikişi

T

Taille (f): beden

Tirette (f): fermuar, elcik

Tissu (m): kumaş

Tissu lamine (m): lamine kumaş

Tour de cou (m): boyunluk

Tunnel (m): iç geit

V

Vêtement (m): kıyafet

Z

Zip (m): fermuar, fermuar dişı

Zip invisible (m): görünmez fermuar, gizli fermuar

Zipper: fermuarını kapatmak